

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

Amstercdam. Chomom. Politym. Politeluchki. Polna 3

1 9 3 0

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ, KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

**Mąka, kasze, ryż, strączkowe,
artykuły kolonjalne, owies i otręby**

na najdogodniejszych warunkach
dostarczają

Miejskie Zakłady Zaopatrywania Warszawy

w Warszawie, ul. Kredytowa Nr. 2

Kasyna oficerskie, spółdziel-
nie wojskowe, kwatermi-
strzostwa oddziałów,
zakłady żywnościowe

otrzymują specjalne rabaty
i dogodne warunki kupna

Informacje telefoniczne: Nr. Nr. 231-04, 163-31, 202-75

POLONIA-ITALIA

Organ Izby Handlowej Polsko-Italskiej

Redaktor Naczelny **Dr. LEON PAĆZEWSKI**

Komitet Redakcyjny: Dr. A. Menotti Corvi,
Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w War-
szawie, Dr. A. Barigiani, jego zastępca, Jó-
zef Werner, Prezes Izby, J. Brygiewicz, Wi-
ceprezes Izby, Inż. J. Dworzańczyk, Prezes
oddziału w Katowicach, oraz Dr. W. Ol-
szewicz

Na żądanie wysyłamy numery okazowe

Adres Redakcji i Administracji: Wierzbo-
wa 11, tel. 202-15. Prenumerata roczna
zł 40.

THE POLISH ECONOMIST

MIESIĘCZNIK GOSPODARCZY O POLSCE

W JĘZYKU ANGIELSKIM

POD REDAKCJĄ TYGODNIKA

POLSKA GOSPODARCZA

**ZESZYT X-ty (PAŹDZIERNIK 1930) UKAZAŁ SIĘ JUŻ
I JEST DO NABYCIA WSZĘDZIE — CENA zł 3**

PAŃSTWOWA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W CHORZOWIE

DOSTARCZA NA DOGODNYCH WARUNKACH:

AZOTNIAK
„SALETRZAK” (SALETRE WAPNIAKOWĄ)
SALETRE AMONOWĄ
SYNTETYCZNA SALETRE SODOWĄ
KWAS AZOTOWY
WODE AMONJAKALNĄ
AMONJAK SKROPLONY

NAWOZY AZOTOWE PRODUKCJI CHORZOWSKIEJ
MOŻNA NABYĆ ZA POŚREDNICTWEM WSZYSTKICH
ORGANIZACJI ROLNICZO-HANDLOWYCH W KRAJU

WSZELKICH INFORMACJI UDZIELA:
PAŃSTWOWA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH
W CHORZOWIE

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIĘJ

PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

T R E Ś Ć Z E S Z Y T U

	STR.		STR.
REALIZACJA PROGRAMU GOSPODARCZEGO — C. P.	1801	KRONIKA BIEŻĄCA:	
PRZEWOZY WODNE I KOLEJOWE — <i>Inż. K. PASZKOWSKI</i>	1804	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1825
ŻYCIE GOSPODARCZE:		NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	1825
Bezrobocie w Polsce — <i>Z. Targowski</i>		NOWE EMISJE W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1825
Rynek pracy w sierpniu 1930 r.		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1825
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICTWO WĘGLOWE	1808	PODATKI I OPŁATY.	1827
HUTNICTWO CYNKOWE I OLOWIANE	1808	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1827
PRZEMYSŁ SOLNY	1811	Z BANKU POLSKIEGO	1828
PRZEMYSŁ SAMOCHODOWY	1811	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY.	
ROLNICTWO	1812	ZADANIA BRYTYJSKIEJ KONFERENCJI IMPERJAL- NEJ — <i>Dr. Z PRZYBYŁK'EWICZ</i>	1831
Konkursy gospodarzy samodzielnych w zakresie uprawy roślin — <i>J. W.</i>		POŁOŻENIE GOSPODARCZE NIEMIEC — <i>D.</i>	1832
Subwencjonowanie konkursów hodowlanych — <i>M. M.</i>		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL:		OGÓLNE	1833
HANDEL ZAGRANICZNY	1814	FRANCJA	1833
Bilans handlowy w sierpniu 1930 r. — <i>W. St.</i>		ANGLJA	1834
OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ	1816	STANY ZJEDNOCZONE AM.	1835
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1816	AUSTRJA	1835
RYNEK AKCYJNY	1819	RUMUNJA	1836
KOMUNIKACJA I TRANSPORT.	1820	WĘGRY	1836
Polskie Koleje Państwowe w 1929 r. — <i>J. G.</i>		WŁOCHY	1836
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1822	KANADA	1837
Konieczności rozwojowe Linji Bałtyckiej — <i>W. G.</i>		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	1837
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1837
ORZECZNICTWO SĄDOWE	1824	BIBLIOGRAFJA	1840

DO ZESZYTU NINIEJSZEGO DOŁĄCZONY JEST Nr. 19 „WIADOMOŚCI STATYSTYCZNYCH GŁ. URZ. STATYST.

REALIZACJA PROGRAMU GOSPODARCZEGO

JEDNYM ze stale przez pewne sfery wysuwanych zarzutów pod adresem Rządów Marszałka Piłsudskiego jest rzekomy brak programu gospodarczego; twierdzi się, mianowicie, zbyt często, iż Rządy te nie wypowiedziały nigdzie oficjalnie swojego gospodarczego credo, a posunięcia swoje w dziedzinie gospodarczej dopasowują w zależności od zmieniających wymagań dnia codziennego. Natomiast programowych wytycznych na dalszą przyszłość Rządy Marszałka Piłsudskiego, rzekomo, mają nie posiadać i stąd

pochodzić ma bardzo znaczna część trudności, w jakich znajduje się obecnie życie gospodarcze, i to właśnie, rzekomo, pogłębia, a nawet wywołuje panującą kryzys gospodarczy.

Niejednokrotnie zajmowaliśmy się temi zagadnieniami na łamach naszego pisma, bądź to w formie ogólnej, bądź też w formie oświetlania poszczególnych zjawisk gospodarczych. Że do tych tematów ciągle powracamy i zajmujemy się nimi w tej chwili, skłania nas to, iż zarzuty powyższe stawiane są Rzą-

dowi specjalnie w obecnym okresie coraz częściej i coraz demagogiczniej. Pragniemy przeto, odrzucając na bok całą demagogię polityczną, przedstawić czytelnikowi gospodarczemu nasz punkt widzenia na te sprawy i niejako wraz z nim zrobić krótki rachunek sumienia rzeczywistości gospodarczej.

Przedewszystkiem pozwolimy sobie stwierdzić, jakkolwiek niema to zasadniczego znaczenia dla sprawy omawianej, że niezawsze niema się programu, gdy się o nim nie mówi, i odwrotnie, niezawsze się wie, jak postępować, gdy się nawet program opublikuje. A więc twierdzenie o istnieniu jakiegoś programu należy wysnuwać nie na zasadzie „opublikowania” tego programu, lecz na podstawie posunięć faktycznych, które są wykładnikiem programu i które mówią, jaki jest ten program. Tego zaś rodzaju „dowodów faktycznych” Rządu Marszałka Piłsudskiego dostarczyły i dostarczają niezliczoną ilość. Cała bowiem działalność gospodarcza tych Rządów świadczy, iż zdążają one konsekwentnie w określonych kierunkach, a owoce tej działalności mówią same za siebie.

Znany aforyzm Marszałka Józefa Piłsudskiego o „wyścigu pracy” stał się niejako naczelną dyspozycją programu gospodarczego Jego Rządów. I można powiedzieć, iż kardynalnym punktem programowym obecnych Rządów jest postawienie zagadnienia pracy w Państwie, jako czynnika najbardziej twórczego. Dlatego to wszystkie zarządzenia rządowe zmierzały zawsze w kierunku równorzędnego umożliwienia wszystkim elementom gospodarczym pracy i stworzenia dla tej pracy jak najnormalniejszych i jak najswobodniejszych warunków. Oczywiście, realizując ten punkt swego programu, Rząd musiał się przyjrzeć obiektywnie pewnym politycznym i egoistycznym naleciałościom z poprzednich okresów w dziedzinie stosunków pracy (używamy tego wyrazu dla oznaczenia generalnego zjawiska „pracy”) i musiał te zjawiska, nie wspólnego nie mające z interesem organizmu gospodarczego, wyrwać z korzeniem, aby dać możliwość rozwoju prawdziwie twórczej pracy gospodarczej. Trudności, trawiące przemysł, istnienie bezrobotnych, ograniczenie tu i owdzie pracy w fabrykach — nie mogą w niczem zamącić ogólnego obrazu, gdyż te impedimenta wynikają ze źródła kryzysu światowego i dają się zauważyć dopiero od roku z górą, t. j. właśnie wtedy, gdy rozwijać się począł kryzys na całym świecie. Warunki wszakże, które Rząd stworzył dla życia gospodarczego, muszą być nieprzejęciowe, skoro możemy sobie dzisiaj z dumą powiedzieć, że polski organizm gospodarczy zwycięsko przechodzi przez okres kryzysu i skoro, gdy jesteśmy świadkami, że kulminacyjne natężenie kryzysu mija, możemy powiedzieć, że „pozostawił on dotąd nietknięte fundamenty naszego gospodarstwa narodowego”, jak to stwierdza ostatni zeszyt „Przeglądu Gospodarczego”.

Gdy przejdziemy do szczegółowego przeglądu prac, wykonanych przez Rządy Marszałka Piłsudskiego w ciągu ubiegłych lat czterech w zakresie interwencji Rządu w dziedzinie spraw gospodarczych, to każdy nieuprzedzony człowiek musi przyznać, że działalność ta wyraziła się w bardzo wielu poczynaniach o pierwszorzędnym ciężarze gatunkowym.

Podstawowymi warunkami, w których życie gospodarcze rozwijać się może i których żądać musi od każdego rządu niezależnie od jego zabarwienia politycznego, są: stabilizacja stosunków gospodarczych i planowa ich organizacja.

Co rozumiemy pod temi pojęciami i jakie mają te obie kategorie znaczenie dla rozwoju życia gospodarczego?

Pod stabilizacją warunków życia gospodarczego musimy rozumieć wytworzenie takiej atmosfery gospodarczej, w której zakłady przemysłowo-handlowe mają możliwość kalkulacji, obliczonej na dłuższą metę i opartej na trwaniu w mniej lub więcej długim okresie tych elementów gospodarczych, które decydują o kalkulacji handlowej.

Jeśli chodzi o tę dziedzinę, to fakty mówią, iż Rząd uczynił wszystko, co leżało w jego mocy. A mianowicie: pieniądź, ten najwięcej podstawowy element obrotu gospodarczego, został faktycznie i trwale ustabilizowany; budżet Państwa, t. j. ten element, który decyduje o polityce gospodarczo-finansowej Rządu i jej zakresie, przez co wpływa ogromnie na całokształt życia gospodarczego, został uporządkowany i na stałe realnie zrównoważony; drogą pożyczek zagranicznych organizm gospodarczy został wzmocniony; wreszcie kilkoletnia stałość Rządu i jego polityki dała życiu gospodarczemu pewność, że może ono liczyć na niezmiennność wyżej wymienionych elementów gospodarstwa narodowego i że ma ono możliwość wytyczenia sobie na dłuższą metę programu dostosowania swoich posunięć do linii postępowania Rządu. W dziedzinie więc utrwalenia ogólnych ram życia gospodarczego Rządy Marszałka Piłsudskiego zrobiły wszystko, co zrobić należało i co zrobić było można.

Gdy zaś przystąpimy do wejrzenia w drugą dziedzinę postawionego zagadnienia — w dziedzinę organizacji konkretnych elementów gospodarczych, to musimy zwrócić uwagę na te poszczególne przejawy interwencji rządowej w życie gospodarcze, które wpływają na takie lub inne ustosunkowanie do siebie poszczególnych dziedzin wytwórczości gospodarczej i handlowej. W zakresie tych spraw Rząd interwenjował tak często i w ten sposób, jak to wynikało z potrzeb państwowych i gospodarczych. I nie wszystkie posunięcia Rządu w tej dziedzinie mają jednakową wagę, jedne są o wielkim ciężarze gatunkowym, drugie o mniejszym. Nie możemy się kusić o wyliczanie w ramach krótkiego artykułu tych wszystkich posunięć rządo-

wych, możemy wskazać zaledwie na niektóre charakterystyczne.

Na pierwszy rzut oka wybija się tutaj kwestja dania życiu gospodarczemu nowej organizacji, w której ramach mogłoby ono znaleźć ujście dla swych prądów i możliwość wypowiedzenia się. Wyrazem tej akcji był szereg ustaw, wydanych w formie dekrétów Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, regulujących poszczególne dziedziny życia gospodarczego. A więc: nowa organizacja samorządu gospodarczego w postaci jednolitych ustawowo izb przemysłowo-handlowych, rzemieślniczych i rolniczych; ujednostajnienie zasad rozwoju życia przemysłowego przez wydanie nowej ustawy przemysłowej; uporządkowanie działalności i powstawania spółek akcyjnych przez nowe prawo akcyjne; poza tem tutaj należy odnieść długi szereg ustaw i rozporządzeń, regulujących cały szereg bardzo ważnych szczegółowych dziedzin przemysłu, rolnictwa, handlu, pracy, finansów. Oto są akty działalności Rządu, zmierzające do nadania nowych form organizacyjnych życiu gospodarczemu w celu przystosowania go do nowych zmienionych warunków bytu. Życie wykazało, że wszystkie powyższe zarządzenia wydały dobre rezultaty i stworzyły one dla życia gospodarczego takie warunki, które pozwoliły właśnie owe fundamenty zachować nietkniętymi mimo trwającego długiego kryzysu.

Jedną z dziedzin, na którą Rząd zwrócił szczególniejszą uwagę i otoczył ją daleko idącą opieką był handel, zarówno wewnętrzny, jak i zagraniczny. Tutaj nietylko zostały zapoczątkowane różnorodne akcje, zmierzające ku doraźnemu dopomożeniu życiu gospodarczemu, jak ulgi celne, zwrot ceł, premjowanie eksportu, ulgi podatkowe i kredyt, ale zwrócona została szczególniejsza uwaga na wytworzenie pewnych trwałych warunków, któreby stały się podwalinami zarówno handlu krajowego, jak i zagranicznego. W tej materji największy wysiłek Rząd skoncentrował na sprawy handlu morskiego i na danie Polsce takich warunków, któreby bezpośrednio zbliżyły ją do morza, a przez to do całego świata gospodarczego i któreby pozwoliły życiu gospodarczemu na ciągnięcie bezpośrednio z handlu morskiego wszystkich tych korzyści, jakie ten handel daje innym narodom morskim. Nie zaniedbując więc sprawy rozwoju portu gdańskiego i dążąc do uczynienia zeń instrumentu polskiego handlu morskiego, Rząd zrealizował ugruntowany oddawna projekt budowy drugiego portu polskiego w Gdyni, łożąc na ten cel znaczne sumy.

I dzisiaj Gdynia staje się jednym z najpoważniejszych portów nietylko na morzu Bałtyckiem, ale i w całej Europie. Budowa zaś Gdyni sprzyjała stworzeniu własnej floty handlowej, której tonnaż dochodzi obecnie do 100.000 tonn. Ta planowa akcja dała to, że już w chwili obecnej 40% naszego

obrotu handlowego z zagranicą idzie przez wybrzeże morskie, a więc 40% tego obrotu nie opłaca już wszystkich ciężarów za pośrednictwo obcym pośrednikom, lecz nieznanie dotąd w Polsce z tego źródła zyski pozostają w kieszeni polskiego kupca i przemysłowca.¹ Oczywiście, że polskie dzieło morskie nie jest jeszcze zakończone, a mimo tego już dziś wywiera ono tak znaczny wpływ dodatni na rozwój całokształtu naszych stosunków gospodarczych.

Rewizja starych i zawarcie nowych traktatów handlowych i nawigacyjnych, powołanie do życia czynnika stałej normalizacji polskiego eksportu — Państwowego Instytutu Eksportowego, oraz utworzenie stałej Komisji Popierania Eksportu zamykają ten krąg planowej pracy nad rozwojem i usprawnieniem handlu.

Gdy już jesteśmy przy tym przedmiocie, to pozwolimy sobie dorzucić słów parę o t. zw. interwencji rządowej w życie gospodarcze. Z wielu stron czynione są bowiem Rządowi zarzuty, że ta jego interwencja jest posunięta za daleko i nawet stawiane są mu zarzuty szkodliwych apetytów etatystycznych.

Stałym dowodem rzekomego etatyzmu, w ujemnym znaczeniu tego słowa, wymieniane są przedsiębiorstwa państwowe, budowa fabryki w Mościcach oraz krępowanie swobody życia gospodarczego różnemi zarządzeniami rządowemi, rzekomo nieusprawiedliwionemi gospodarczo. Na te tematy dużo już zapisano papieru w Polsce, lecz przy szczegółowej dyskusji nikt tych zarzutów uzasadnić rzeczowo nie potrafił. Bo okazywało się zawsze, że powoływanie do życia przedsiębiorstw państwowych wywołane zawsze było koniecznościami państwowemi, i okazywało się, że w tych dziedzinach życie gospodarcze i takby kapitału prywatnego nie zaangażowało, bo go albo nie było, albo temi dziedzinami się nie interesował; poza tem zaś okazywało się również, że pewne przedsiębiorstwa, które Państwo odziedziczyło po zaborcach, albo musi Rząd prowadzić ze względów ochrony majątku państwowego, albo wobec znowu braku zainteresowania ze strony kapitału prywatnego. Nie od rzeczy także będzie zaznaczyć, że życie gospodarcze samo niejednokrotnie zwraca się do Rządu o interwencję, czyto o obronę przed dumpingiem zagranicznym, czyto o wejście w sprawy rynkowe lub w dziedzinę stosunków robotniczych, wreszcie z prośbą o rozłoczenie opieki nad konsolidacją pewnych dziedzin przemysłowych w postaci związków i karteli. Rząd zawsze chętnie w miarę skonstatowanych istotnych potrzeb ustosunkowywał się do tych zagadnień rzeczowo. Poza tem zaś Rząd był zmuszony do interwenjowania i do inicjowania w niektórych dziedzinach gospodarczych, skoro tam nie powstawała twórcza inicjatywa prywatna; tak przecież między innymi było w dziedzinie spraw morskich.

Jeżeli wszystko to, cośmy tylko w najogólniejszych zarysach tutaj poruszyli, rozważymy, to musimy

stwierdzić, że wyszczególnione tutaj akcje rządowe mają zdecydowanie charakter całości koncepcyjnej, każda bowiem z poszczególnych akcji jest związana ze wszystkimi innymi, a wszystkie razem stanowią łańcuch faktów, ułożonych w pewnym myślowym porządku na jednolitej płaszczyźnie interesów gospodarczych. A wszystkim tym faktom, tym zarządzeniom i posunięciom rządowym przyświeca ogólna idea interesu przedewszystkiem państwowego i do niego dopasowanego interesu prywatnego.

A czyż to nie jest realizacja jakiegoś programu gospodarczego? Czyż można powiedzieć, że stabilizacja złotego, uporządkowanie budżetu, budowa Gdyni i floty handlowej i t. d. są to wszystko oderwane i nie powiązane jedną wspólną programową myślą zjawiska gospodarcze, wynikłe jakoby tylko z doraźnej

potrzeby czy kaprysu chwili bieżącej? Przecież one muszą być realizacją jakiejś idei programowej i jakkolwiek niesprecyzowanej w żadnym „urzędowym programie”, tem niemniej realnie istniejącej. A to jest właśnie program gospodarczy i jego realizacja.

Na zakończenie jeszcze jedno. Żaden rząd nie może zrealizować programu gospodarczego bez współdziałania życia gospodarczego, ale także i samo życie gospodarcze bez udziału czynników kierujących nie może być twórcą jakiegokolwiek własnego programu. W nowożytnym państwie interes publiczny tak wzbija się o interesy prywatne i odwrotnie, — że tylko ten program gospodarczy może liczyć na całkowite pomyslnie wcielenie w życie, który jest dziełem współpracy czynnika kierującego i czynnika społecznego.

C. P.

PRZEWOZY WODNE I KOLEJOWE¹⁾

WZESZYTACH: 11 i 12 „*Czasopisma Technicznego*” pomieszczony został artykuł, w którym P. Inż. Sztolcman zajmuje się przewozami wodnymi pod tym kątem widzenia, jakie ilości poszczególnych rodzajów masowych materiałów mogłyby przejść z kolei na projektowane drogi wodne, czyli jakimi przewozami musiałaby się kolej podzielić z drogami wodnymi.

Nie jest dla mnie rzeczą jasną, co stanowiło pobudkę do napisania tego artykułu, nikt bowiem narazie nie myśli o budowie dróg wodnych. Sprawa ta została wprowadzona na Zjeździe Hydrotechnicznym poruszona, ale równocześnie została głęboko pogrzebana przez uznanie Wisły jako głównej arterji dróg wodnych, której uregulowanie ma być przez Rząd w drodze ustawy przedewszystkiem zabezpieczone. Możemy zatem jeszcze długie lata czekać, aż się Wisłę przekształci na drogę wodną dla poważnej żeglugi, a zatem i rozprawy na temat przewozów wiślanych możemy jeszcze długo uważać za nieaktualne.

Tak samo i „kanał węglowy”, który P. Inż. Sztolcman uwzględnia w swoich rozważaniach, nie znajduje się wcale w programie inwestycyj państwowych, nie przygotowuje się bowiem z dnymi szczegółowych projektów, ani nawet nie prowadzi się studjów.

Tymczasem kolej „węglowa” jest już w budowie i ukończenie jej jest tylko kwestją uzyskania kredytów od Skarbu.

Jednak pomimo tej pozornej nieaktualności sprawy dróg wodnych w Polsce, artykuł P. Inż. Sztolcmana wydaje mi się bardzo potrzebny i pouczający, gdyż może się stać punktem wyjścia nie dla ogólnikowych, akademickich, ale zupełnie konkretnych, liczących się z potrzebami Państwa rozpraw — przez wskazanie na tak e inwestycje, na które można i należy zaciągnąć pożyczki tak wewnętrzne, jak i zewnętrzne.

Zebrane skrzętnie przez P. Inż. Sztolcmana dane statystyczne stwarzają realny obraz tego, czego można oczekiwać, gdy na uregulowanej Wiśle utworzymy drogę wodną i gdy zbudujemy „kanał węglowy”.

W pierwszym rozdziale artykułu przedstawiona jest tablica przewozów węgla z Górnego Śląska, z których kolej ma największą ilość tonnażu i z których największe czerpie dochody. W zestawieniu tych przewozów wykazuje P. Inż. Sztolcman, że po stworzeniu 2 linii dróg wodnych, prowadzących z Górnego Śląska, jako to: kanału węglowego i kanału Sosnowiec — Kraków, a od Krakowa uregulowanej Wisły — do 166 miejscowości, położonych nad temi drogami wodnymi, oraz do portu w Gdańsku odejdzie 75% dzisiejszego przewozu kolejowego, to znaczy 9.311 tys. tonn. Ilość ta stanowi 30% ogólnej ilości przewożonego kolejami węgla, a zatem byłoby to poważne uszczuplenie dochodów kolei.

Zapewne, gdyby drogi wodne utworzone były tylko w tym celu, aby spełniać rolę kolei i trudnić się przewozami, które objęła kolej, nie byłyby one niczem innym jak konkurencją dla kolei, odgrywałyby rolę dzisiejszej żeglugi wiślanej, która istnieje tylko z łaski kolei, gdyż dla towarów, których przewozem trudni się ta żegluga, może kolej bez strat dla siebie obniżyć taryfy i konkurencję usunąć.

Drogi wodne nie mają jednak celu wyłącznie przewozowego; głównym ich celem jest stworzenie terenów dla tańszej produkcji niż przy drogach żelaznych i jakkolwiek przejmują od kolei przewozy surowców lub masowych produktów, to jednak w ogólnym bilansie państwa tworzą nowe źródła dochodów i przyczyniają się do potania i powiększenia krajowej produkcji, wywołując tem samem na kolejach nowe przewozy, poprzeczne do kierunku kanału, podobnie np. jak nowa kolej wywołuje nie tylko powstanie tartaku, ale ożywia ruch i na drogach kołowych, prowadzących z lasów do stacji kolejowej.

Rolę więc, jaką odgrywa nowa linja kolejowa wśród komunikacji szosowych, obejmuje droga wodna wśród sieci kolejowej z tą tylko różnicą, że droga wodna przejmuje tylko część przewozów kolejowych, i to niskowartościowych, dla których kolej zmuszona jest utrzymywać najniższe taryfy, mało dla niej korzystne.

Powstała nad kanałem, na specjalnych warunkach przewozowych, nowa produkcja, wywołać musi na kolejach dostawę różnych, potrzebnych dla produkcji

¹⁾ Artykuł dyskusyjny.

dodatkowych surowców, których źródła nie leżą nad kanałem, oraz nowe przewozy produktów z zakładów, powstałych nad kanałem, wskutek zwiększonej konsumpcji krajowej. Pożyteczność zatem drogi wodnej mierzyć należy nie wykonywaniem przewozów, już istniejących w państwie, ale konsekwencją taniego przewozu, t. j. powstaniem nowych zakładów przemysłowych, których nie byłoby, gdyby i droga wodna nie istniała.

Rzecz naturalna, że, projektując nową drogę wodną i obliczając jej rentowność, nie można polegać wyłącznie na tym dopiero przewidywanym ruchu przewozowym, który powstanie wskutek rozwiniętego nad brzegami kanału przemysłu; ten bowiem przyszły ruch transportowy nie jest ani znany, ani pewny, ani też nie podlega żadnej statystyce. Kalkulacja oprocentowania i amortyzacji kapitału budowy musi się oprzeć głównie na przewozach istniejących i na produkcji siły elektrycznej, której zbyt jest w obecnych czasach zupełnie pewny. Tak samo i kalkulacja budowy nowych linii kolejowych opiera się na statystyce istniejących przewozów i zapotrzebowań ludności w sferze wpływu nowej kolei, a jednak pomimo ujemnego jej wyniku budowę się prowadzi, licząc na te nieznanne, przyszłe przewozy, które istnienie kolei wywołać powinno.

Gdyby więc kalkulacja przedsiębiorstwa kanałowego dała wyniki niezupełnie dodatnie, musi Rząd również podjąć się pewnego rodzaju ryzyka, uzupełniając niedostateczne pokrycie kapitału budowy z innych dochodów właśnie w obliczeniu na przyszły rozwój przewozów kanałowych.

Zachodziłoby jeszcze pytanie, czy ludność polska potrafi wyzyskać teren kanałowy, czy zdolna jest do stworzenia produkcji i czy posiada potrzebne na to środki pieniężne. To są pytania zasadnicze, które powinny mieć wpływ na decyzję budowy. Zdaje mi się jednak, że u nas pytania takie nie powinny budzić wątpliwości: ludność nasza zdolna jest do produkcji i przy pewnym poparciu finansowym może stworzyć nowe zakłady przemysłowe, które będąc niezależne od kolei, mogą tanio produkować i znaleźć nowe tereny zbytu w kraju i zagranicą.

Naturalna rzecz, że stare, zamortyzowane już zakłady znalazłyby silną konkurencję w nowych „kanałowych” i byłyby zmuszone obniżyć ceny swych produktów, lecz, stałoby się to tylko kosztem oprocentowania kapitału zakładowego. W razie zatem otwarcia kanału z Górnego Śląska nastąpiłoby winno ogólne potaniejanie produkcji i przez to zwiększenie konsumpcji krajowej i zagranicznej, a to jest właśnie oznaką rozwoju gospodarczego kraju, czyli nowa ta droga wodna może się stać w pewnym stopniu dźwignią tego rozwoju.

W dalszej konsekwencji zmniejszą przewozy surowca węglowego na eksport zagraniczny, gdyż wewnętrzna produkcja więcej go będzie spożywać, a zatem zbliżoną także i te korzyści, jakie, zdaniem P. Inż. Sztolmana, posiada w tym eksporcie przewóz kolejowy, mianowicie: ciągłość dostaw bez względu na porę zimową i ich terminowość.

Zapewne, że kolej, która załatwia wszelkie przewozy, niezbędne dla zaspokojenia bieżących potrzeb ludności, nie może żadnych doznawać przerw w okre-

sie zimowym, ale dla transportów masowych nie jest to żadną przeszkodą, gdyż tak zagraniczni, jak i krajowi odbiorcy węgla liczą się z tą przerwą i odpowiednio do tego regulują swoje zapasy materiałów. A co do terminowości dostawy do portu, to wodne transporty mogą być lepiej dostosowane do ruchu morskich statków niż wagonowe transporty kolejowe, wodne bowiem transporty nie są adresowane do odbiorcy, tylko przez portową agencję rozdzielane do nadpływających mas według różnego rodzaju i różnego pochodzenia węgla.

Zauważyć również należy, że przy powolnym przewozie wodnym (zaledwie 4 — 5 km na godzinę) czas przewozu może mniejszym ulegać opóźnieniom aniżeli przy krótkim i szybkim przewozie kolejowym, gdzie mała drobnostka stwarza przeszkodę nie tylko dla jednego, ale dla licznych po sobie następujących pociągów. Przewozy kanałowe, ujęte w jedną administrację i przy trakcji elektrycznej, odbywać mogą drogę z godzinową dokładnością, tak jak i na rzece nizinnej, w której wyższe stany wody nie przerywają żeglugi. Ruch więc na drodze wodnej może być równie sprawny, a indywidualne uszkodzenia jednej łodzi nie wpłyną ujemnie na ruch ogólny.

Kanał żeglowny spowoduje wiele zmian w kierunkach i ilościach przewożonych kolejami masowych materiałów górnictwa, rolnictwa i przemysłu, ale w rozważaniach nad temi sprawami komunikacyjnymi należy mieć na względzie rozwój gospodarstwa społecznego, a nie wyłącznie interes przedsiębiorstwa kolejowego. Wszystkie urządzenia komunikacyjne do tego tylko zmierzają, aby ułatwić ludności produkcję czy też konsumpcję, powinny się zatem uzupełniać i udoskonalać odpowiednio do potrzeb ludności i interesów państwa.

Jak przed 80 laty rozwój linii kolejowych przyczynił się do wzrostu produkcji i zaspokojenia potrzeb szybko wzrastającej ludności, tak dziś okazuje się dla tego celu konieczna budowa kanałów. Jedną więc z pilniejszych inwestycji, jakie Państwo ma wykonać jest — mojem zdaniem — budowa sztucznej drogi wodnej z Górnego Śląska.

Musimy stworzyć nowe tereny dla produkcji nad brzegami kanału, gdzie inicjatywa prywatna ma szerokie pole działania, gdzie długość transportu minimalną odgrywa rolę w kosztach transportu, gdzie niezależnie od kolei (a głównie od niespodziewanych podwyższeń taryfy) przewozu podstawowych surowców i produktów zapewni produkcji uniknięcie zbytecznego wydatku, gdzie kanałowa energia elektryczna, produkowana stale przez cały rok, tania — jako produkt uboczny kanału, nie tylko zabezpieczy całą trakcję, ale i całe zapotrzebowanie rozwiniętego nad kanałem przemysłu.

Stworzenie nowych terenów pracy dla szerokich mas ludności w produkcji przemysłowej jest postulatem przyszłego rozwoju gospodarczego Państwa, gdyż brak pracy zniewala do emigracji, a stąd i do ubytku konsumentów płodów rolniczych, a w dalszej konsekwencji niskiej, z powodu braku nabywców, ceny tych płodów rolniczych, które spożywają szerokie masy ludu pracującego.

ŻYCIE GOSPODARCZE

BEZROBOCIE W POLSCE. — Zagadnienie bezrobocia wiąże się u nas prawie ze wszystkimi najistotniejszymi sprawami gospodarstwa społecznego. Trwające bowiem od 1½ roku przesilenie ekonomiczne dotknęło w silnym stopniu prawie wszystkie dziedziny gospodarki narodowej, podrywając byt wielu placówek handlowych i warsztatów przemysłowych, wyrzucając na bruk tysiączne rzesze bezrobotnych.

Troska o wyżywienie tych rzesz, o utrzymanie przy życiu z takim trudem zdobytych placówek gospodarczych, zrujnowanych przez długotrwałą wojnę, a następnie odbudowanych, zaprzęta umysły całego społeczeństwa, a przede wszystkim Rządu.

Wiadomo jednak, że i najlepszy lekarz nie poradzi, gdy przeciw choremu organizmowi sprzysięgną się siły w naturze samego człowieka tkwiące.

Dzisiaj, kiedy najcięższy okres przesilenia gospodarczego jest już chyba poza nami, zdajemy sobie coraz lepiej sprawę z tego, że ogólnosiwiatowy kryzys ekonomiczny w dominujący sposób zaciążył na rozwoju młodego organizmu gospodarczego Odrodzonej Polski. Kryzys ogólnosiwiatowy zachwiał sytuację naszego rolnictwa, zahamował rozwój naszego przemysłu i osłabił tempo rozbudowy całego naszego życia gospodarczego, przez co wzmożył stan bezrobocia, które na krótko przed kryzysem obejmowało w lutym 1928 r. według liczby zarejestrowanych w Państwowych Urzędach Pośrednictwa Pracy około 80 tys. osób.

Bezrobocie rozwija się w sposób odmienny w Europie Zachodniej niż w Europie Środkowej. W Anglii i w Niemczech bezrobocie podniosło się do wyjątkowych rozmiarów, w Europie Środkowej wykazuje natomiast pewien nawet spadek. Tak np. w Niemczech według sprawozdań Urzędu Ubezpieczeń od Bezrobocia w dn. 1 września r. b. było 2.853 tys. bezrobotnych, a w dn. 15 września r. b. — 2.983 tys., czyli w ciągu tylko 2 tygodni liczba bezrobotnych zwiększyła się o 130 tys. W Anglii było w dn. 1 września r. b. 2.042 tys. bezrobotnych, a w dn. 8 września r. b. — 2.140 tys., a więc w ciągu jednego tygodnia wzrost wyniósł 97 tys. Bezrobocie w Anglii przybiera już teraz takie rozmiary, że przypuszczać można, iż podniesie się do poziomu, jakiego nie było w najgorszym pod tym względem okresie lat 1921 i 1922. A przecież w Anglii Rząd Labour Party czyni olbrzymie wysiłki, zmierzające do zażegnania klęski bezrobocia, które w ciągu jednego tylko roku wzrosło o 1.200 tys. osób, t. zn. podniosło się o 116% w porównaniu z 1929 r.

W Środkowej Europie zjawisko jest odwrotne. Tak np. w Czechosłowacji liczba bezrobotnych wynosiła z końcem maja r. b. 77.069, a z końcem czerwca r. b. 73.465, w Wiedniu w dn. 15 lipca r. b. było bezrobotnych 73.685, a w dn. 1 sierpnia r. b. 73.178, czyli w obu wypadkach liczba bezrobotnych maleje. To samo obserwujemy w Polsce. W marcu r. b. liczba bezrobotnych w Polsce dosięgła 290 tys. Była to najwyższa liczba, kres nasilenia. A od kwietnia r. b. liczba bezrobotnych zaczęła u nas z tygodnia na tydzień spadać i w dn. 4 października r. b. wyno-

siła już tylko 167,4 tys. osób. Od kwietnia r. b., t. j. w ciągu 6 miesięcy, liczba bezrobotnych spadła o około 128 tys. Jest to spadek znaczny na tak krótki stosunkowo okres czasu. Również liczba częściowo zatrudnionych robotników, która największe swe nasilenie wykazała w maju r. b., wynosząc 142,6 tys., spadła w sierpniu r. b. do 78,1 tys., a zatem w ciągu 4 miesięcy obniżyła się prawie do połowy.

Gdy porównujemy te dane ze stanem bezrobocia w pozostałej Europie, przekonywamy się z łatwością, że w Polsce klęska bezrobocia nie dosięga tak wielkich rozmiarów, jak w innych krajach. Mimo to wszystko nie wolno nam zapominać, że w porównaniu z krajami zachodnimi płace polskich warstw pracowniczych są niewielkie. Bo choć w ostatnich 4 latach wartość zarobków robotniczych nieco się wzmożyła, to jednak robotnik polski nie mógł jeszcze naprawić tych braków, które istniały w jego odzieży, odżywianiu i mieszkaniu. Zbyt długi był okres nędzy robotniczej i choć obecne płace nie są może tak głodowe, jak w pierwszych latach powojennych, to jednak trudno z nich coś odłożyć, a gdy przyjdzie krótkotrwałe choćby bezrobocie, wszystkie obliczenia, plany, oszczędności znikają odrazu.

Nadmiar złego na wewnętrznym rynku pracy w Polsce musiało silnie zaciążyć wybitne kurczenie się rynku emigracyjnego. Wszak przed wojną światową wychodźstwo na ziemiach polskich mobilizowało około 600.000 emigrantów kontynentalnych, przeważnie sezonowych, zwanych popularnie „obieźwsasami”, i 180.000 wychodźców zamorskich. Obecnie zaś Niemcy ograniczyli kontyngent „sezonowców” do 10% zapotrzebowania przedwojennego, Francja — do 16 tysięcy, a wychodźstwo zamorskie reprezentuje dziś zaledwie około 30% liczby przedwojennej.

Bezrobocie przemysłowe jest u nas zjawiskiem chronicznym, wahającym się liczbowo między 360.000 osób (styczeń 1926 r.) a 80.000 (styczeń 1928 r.) — przy ogólnej liczbie robotników, nie przekraczającej miliona. Podobny objaw występuje w handlu i w innych gałęziach życia gospodarczego.

Stwierdzić trzeba, że sytuacja na rynku pracy wykazuje stałą poprawę, a stąd wypływa wniosek, że gospodarstwo narodowe w Polsce posiada w sobie rzetelną tężyznę, zdolną do opanowania sytuacji mimo odczuwanego jeszcze ciągle wyniszczenia wojennego i mimo skurczenia się rynków emigracyjnych, a nawet mimo przyczyn, wynikających z bardzo słabej konjunktury nie tylko we wszystkich krajach europejskich, ale i zamorskich.

Ale czyż uświadomienie sobie tego stanu rzeczy i badanie przyczyn kryzysu światowego oraz polskiego i idącego w ślad za nim bezrobocia, usunie źródło zła, t. j. samą klęskę bezrobocia? Oczywiście, że przez samo poznanie przyczyn jakiegoś zła nie spowodujemy jego szybkiej zmiany w sensie całkowicie dodatnim, w każdym jednak razie tylko poznanie gruntowne przyczyn danego zjawiska ujemnego pozwala na przedsięwzięcie kroków zaradczych.

Jeśli chodzi o środki zaradcze na dalszą metę, to w pierwszym rzędzie wysunąć należy uporządkowanie

planową racjonalizację nie tylko poszczególnych war-
statów pracy, lecz całości kształtu produkcji narodowej,
z drugim zaś—uporządkowanie wymiany międzynaro-
dowej.

Ale to sprawa przyszłości, w dodatku w niewielkim
tylko stopniu zależna od Polski. Natomiast jeśli cho-
dzi o środki zaradcze natychmiastowe, to w dziedzi-
nie bezrobocia Polska uczyniła już o wiele więcej niż
cały szereg państw europejskich. Tem też należy so-
bie tłumaczyć pomyślniejszy niż w wielu innych kra-
jach stan rozwoju sprawy bezrobocia u nas. Dość po-
wiedzieć, że na ustawowe zasiłki i pomoc doraźną dla
bezrobotnych wydatkowano od 1 kwietnia do 30
sierpnia r. b., t. j. w ciągu 5 miesięcy, $\text{zł} 61$
miljn., w tem 15 milionów z Funduszu Bezrobocia,
który wypłaca stale co miesiąc przeciętnie $\text{zł} 2\frac{1}{2}$ miljn.,
niezależnie od wypłat na ten cel ze Skarbu Państwa.
Ostatnio zaś Rada Ministrów przyznała dodatkowo
jeszcze $\text{zł} 15$ miljn. na dopłatę do Funduszu Bezro-
bocia i pomoc doraźną dla bezrobotnych.

Jeśli do tego dodamy sumy, o jakie Rząd obecny
w poczuciu powagi sytuacji gospodarczej Polski
zmniejszył świadczenia podatkowe rolników, przemy-
śłowców, rzemieślników i kupców, aby dopomóc im
w przetrwaniu złej konjunktury, a przez to i uchronić
wielu robotników od utraty pracy—to zrozumiemy, iż
Rząd poczynił duże wysiłki dla sprawy zmniejszenia
bezrobocia. A sumy te wyniosły, jak stwierdził to P.
Wiceminister Skarbu, Starzyński, na otwarciu Kongresu
Izb Przemysłowych we Lwowie— $\text{zł} 30\frac{1}{2}$ miljn. jedno-
razowo oraz na stałe $\text{zł} 35\frac{1}{2}$ miljn.

Liczby powyższe mówią same za siebie. Mówią wy-
mownie, że twierdzenia, jakoby Rząd nie starał się
w skuteczny sposób zwalczać klęski bezrobocia w Pol-
sce, są pustym frazesem, rzucanym demagogicznie na
ulicę ku rozpętaniu nienawiści wzajemnej i ku radości
wrogich nam czynników obcych.

Z. Targowski

RYNEK PRACY W SIERPNIU 1930 R. — Na rynku
pracy w sierpniu wystąpiła dalsza poprawa. Liczba bezrobot-
nych, zarejestrowanych w P. U. P. P., zmniejszyła się ze 194.279
w początku sierpnia do 176.810 w początku września. Spadek
bezrobocia w końcu lata jest zjawiskiem zwykłym, występują-
cym corocznie, o ile tylko nie jest zahamowany przez gwałtowną
depresję. Charakterystyczne, że w roku bieżącym spadek
bezrobocia jest niezwykle szybki, jak to uwidoczni poniżej
podane zestawienie (liczby zarejestrowanych bezrobotnych —
w początkach miesięcy):

	1926	1927	1929	1930
Styczeń	251.326	165.268	126.429	186.427
Luty	301.457	179.602	160.843	249.462
Marzec	302.179	178.403	177.462	282.568
Kwiecień	295.529	167.022	170.494	295.612
Maj	272.414	154.656	149.093	273.717
Czerwiec	256.934	132.453	122.771	228.321
Lipiec	243.302	116.719	106.622	207.258
Sierpień	223.474	103.451	97.191	194.279
Wrzesień	205.393	94.177	91.512	176.810
Październik	285.207	79.885	83.063	
Listopad	167.826	79.689	93.800	
Grudzień	168.008	94.132	126.644	

Następujące zestawienie podaje liczby częściowo zatrudnio-
nych (w początkach miesięcy):

	1928	1929	1930
Styczeń	33.190	21.726	36.663
Luty	31.465	15.847	88.712
Marzec	25.565	16.554	117.973
Kwiecień	48.878	16.967	109.519
Maj	54.385	21.791	142.647

Czerwiec	27.461	26.343	127.511
Lipiec	28.728	30.299	94.065
Sierpień	32.996	36.044	78.117
Wrzesień	25.911	38.837	
Październik	28.147	35.067	
Listopad	25.189	34.572	
Grudzień	26.143	36.111	

Z całkowitej liczby częściowo zatrudnionych 930 osób pra-
cowało 1 dzień w tygodniu, 2.046 — 2 dni, 23.635 — 3 dni,
38.050 — 4 dni i 25.150 — 5 dni w tygodniu. Przeciętnie więc
każdy częściowo zatrudniony pracował 3,9 dni w tygodniu wo-
bec 4,0 w lipcu.

Poniższe zestawienie podaje liczby bezrobotnych podług za-
wodów (w początkach miesięcy):

	Sierpień	Wrzesień	+ wzrost — zmniejszenie
Górnicy	10.614	10.517	— 97
Hutnicy	1.843	2.044	+ 201
Metalowcy	18.517	17.020	— 1.497
Włókiennicy	25.912	21.258	— 4.654
Budowlani	14.648	11.581	— 3.067
Umysłowi	18.518	18.474	— 44
Pozostałe zawody	104.227	95.916	— 8.311
Razem:	194.279	176.810	— 17.469

W górnictwie węglowym w sierpniu nastąpił dalszy wzrost
wydobycia, będący wynikiem sezonowego wzrostu zapotrzebo-
wania na węgiel; przeciętne dzienne wydobycie zwiększyło się
prawie o 11% w stosunku do miesiąca poprzedniego. Zwięk-
szenie zbytu węgla nastąpiło przede wszystkim dzięki zwiększe-
niu się sprzedaży wewnątrz kraju (prawie o 5% w stosunku do
miesiąca poprzedniego), gdyż eksport wykazał tylko nieznaczne
zwiększenie. W kopalnictwie naftowym, dzięki zwiększeniu
się produkcji niektórych kopalń oraz wydajnym nowym dowie-
ceniom w zagłębiu boryslawskim — urobek ropy wykazał po-
raz pierwszy od dłuższego czasu poważniejszy wzrost. W prze-
myśle rafineryjnym po przelotnym ograniczeniu wytwórczości
w miesiącach poprzednich zapanowało obecnie ożywienie. Bez-
robotni górnicy stanowili ok. 7% pracujących.

W hutnictwie żelaznym — po gwałtownej poprawie zatrud-
nienia w lipcu — wytwórczość wykazała ponowny spadek,
utrzymując się jednak we wszystkich działach powyżej poziomu
z czerwca r. b. Napływ zamówień ze strony odbiorców kra-
jowych zmniejszył się, gdyż oczekiwane ożywienie zapotrzebo-
wania żelaza ze strony rolników w okresie późniejszym jeszcze
nie nastąpiło. Spadek zbytu żelaza na rynku krajowym wy-
równywany jest w znacznej mierze przez eksport wyrobów
hutniczych, który osiąga obecnie prawie 40% ogólnego zbytu.
W związku ze spadkiem cen eksportowych sytuacja hutnictwa
cynkowo-olowianego jest nadal trudna. Bezrobotni hutnicy
stanowili ok. 3% zatrudnionych.

W przemyśle metalowym niektóre branże wykazały pewne
nolepszenie. Odnosi się to głównie do produkcji maszyn i na-
rzędzi rolniczych, których zbył zwiększył się znacznie, nasku-
tek czego zapasy tych wyrobów, nagromadzone poprzednio
w wielkich ilościach w zakładach produkcyjnych, zmniejszyły
się. W innych działach produkcja utrzymała się na poziomie
miesiąca poprzedniego. Bezrobotni metalowcy stanowili 25%
pracujących, wobec 27% w miesiącu poprzednim.

Przemysł bawełniany łódzki wszedł w okres największego se-
zonowego ożywienia. Ze względu na znaczne zakupy — za-
pasy niektórych gatunków wyrobów są na wyczerpaniu,
w związku z czym szereg zakładów zmuszony był uruchomić
niektóre działy na 2 zmiany. W wielkich fabrykach łódzkich
zwiększyła się liczba robotników, pracujących przez cały ty-
dzień, przy równoczesnym wzroście ogólnej liczby zatrudnio-
nych; tak więc zatrudnionych było w końcu lipca 49.155, gdy
w końcu sierpnia — 50.215. Z tej liczby w końcu lipca pra-
cowało pełny tydzień 34,8%, w końcu sierpnia — 62,6%. Rów-
nież obroty wyrobami wełnianymi były znacznie większe niż

w miesiącu poprzednim, w związku z czym zatrudnienie fabryk wełnianych uległo znacznej poprawie. Naskutek tego też przy lekkim wzroście liczby zatrudnionych liczba pracujących pełny tydzień wzrosła z 67·6% w końcu lipca do 85·8% w końcu sierpnia. W okręgu bielskim produkcja wyrobów zimowych została ukończona, naskutek czego stan zatrudnienia zakładów obniżył się. Naskutek konkurencji na rynkach eksportowych wywóz tkanin bielskich zmniejszył się poważnie, co utrzymuje wytwórczość na poziomie niższym niż w latach poprzednich. Zatrudnienie fabryk okręgu białostockiego uległo w sierpniu dal-

szej poprawie. Znaczna ilość przedsiębiorstw pracowała na dwie zmiany. Szczególnie znacznie wzrósł zbyty tkanin na rynkach krajowych; eksport utrzymał się na poziomie poprzednim. Bezrobotni włókiennicy stanowili ok. 18% zatrudnionych (wobec 21% w lipcu).

W przemyśle budowlanym natężenie pracy znacznie się wzmożło, co spowodowało poważny spadek bezrobocia w grupie robotników budowlanych.

Płace robotnicze utrzymały się bez zmian na poprzednim poziomie.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO WE WRZEŚNIU 1930 R. — przedstawiał się — według danych tymczasowych — następująco (w tys. tonn):

K r a j e	Wrzesień:			Sierpień		Wzrost (+) lub zmniejszenie (-) w stos. do sierpnia 1930 r.
	1927	1928	1929	1930	1929	
Kraje północne:						
Szwecja	233	241	234	279	295	+ 16
Norwegia	29	44	38	34	56	+ 22
Dania	120	120	154	139	134	- 5
Finlandja	38	59	49	70	43	- 27
Łotwa	33	61	38	45	39	- 6
Litwa	8	18	4	8	10	+ 2
Estonja	1	—	3	—	2	+ 2
Kłajpeda	4	7	6	4	4	—
Razem:	466	550	526	579	583	+ 4
Państwa sukcesyjne:						
Austria	284	260	312	182	207	+ 25
Węgry	67	74	111	59	68	+ 9
Czechosłowacja	7	81	70	64	70	+ 6
Razem:	358	415	493	305	345	+ 40
Inne kraje:						
Francja	10	40	59	79	79	—
Włochy	99	53	47	29	48	+ 19
Jugosławia	49	35	15	6	5	- 1
Rumunia	17	28	11	9	7	- 2
Szwajcaria	12	16	10	11	14	+ 3
Holandja	—	2	5	7	11	+ 4
Belgia	8	8	—	—	—	—
Niemcy	1	1	—	—	—	—
Z. S. R. R.	—	5	—	1	5	+ 4
Brazylja	—	—	12	—	—	—
Islandja	—	—	—	4	2	- 2
Algier	—	—	—	—	10	+ 10
Tunis	—	1	—	—	—	—
Razem:	196	189	159	146	181	+ 35
Gdańsk	35	29	42	25	34	+ 9
Węgiel okrętowy	17	62	62	86	58	- 28
Ogółem:	1.072	1.451	1.282	1.141	1.201	+ 60
Przeładunek węgla w portach:						
w Gdańsku	364	513	499	462	482	+ 20
" Gdyni	95	192	234	274	285	+ 11
" innych	26	—	8	—	—	—
Razem:	485	705	741	736	767	+ 31

Eksport węgla we wrześniu w związku z większą (o 1) ilością dni roboczych (26 wobec 25) wykazał wzrost o 60 tys. t, osiągając 1.201 tys. t.

Zwiększenie eksportu miało miejsce głównie z rej. śląskiego skąd wywieziono 1.002 tys. t, t. j. o 48 tys. t więcej niż w sierpniu, z rej. dąbrowskiego wywóz wynosił 198 tys. t, a zatem zwiększył się o 12 tys. t, z rej. krakowskiego wywieziono ok. 1 tys. t.

Z wyżej wymienionych ilości na rynki północne wywieziono we wrześniu 583 tys. t, t. j. o 4 tys. t więcej niż w sierpniu, do państw sukcesyjnych 345 tys. t, czyli o 40 tys. t więcej, do innych krajów łącznie z węglem okrętowym 239 tys. t, t. j. o 7 tys. t więcej, do W. M. Gdańska 34 tys. t, a zatem o 9 tys. t więcej niż w poprzednim miesiącu.

Udział wymienionych rynków w ogólnym eksporcie polskiego węgla we wrześniu w porównaniu z sierpniem procentowo przedstawiał się następująco:

	Sierpień	Wrzesień
	1930	1930
Rynki północne	50·74	48·94
Państwa sukcesyjne	26·73	28·73
Inne kraje	12·80	15·07
Gdańsk	2·19	2·83
Węgiel okrętowy	7·54	4·83
Razem:	100·00	100·00

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę wynosiła we wrześniu (przy 26 dniach roboczych) 46.179 t, a zatem była większa o 539 t od wysyłki sierpniowej (przy 25 dniach roboczych). Wysyłka ta wynosiła ze Śląska 38.534 t, a zatem o 374 t więcej, a z rej. dąbrowskiego 7.613 t, czyli o 173 t więcej niż w sierpniu.

Przeładunek węgla w portach w miesiącu sprawozdawczym zwiększył się o 31 tys. t, wynosząc 767 tys. t, z czego na Gdańsk przypada 482 tys. t, t. j. o 20 tys. t więcej, a na Gdynię 285 tys. t, czyli o 11 tys. t więcej w porównaniu z miesiącem poprzednim.

HUTNICTWO CYNKOWE I OŁOWIANE

KOPALNICTWO RUD CYNKOWO-OŁOWIANYCH W OKRESIE KWIECIEŃ-LIPIEC 1930 R. — Położenie przemysłu cynkowego w okresie sprawozdawczym (kwiecień-lipiec r. b.) nie doznało żadnego polepszenia, przeciwnie — skutkiem trudności zbytu i ciągłej tendencji zniżkowej cen metalu można raczej mówić o pogorszeniu się ogólnej sytuacji. Na pogorszenie się położenia tego przemysłu w Polsce wpływa sam fakt tak długiego trwania kryzysu i braku wszelkich widoków na jego likwidację. Bardzo znaczna część ciężaru finansowego, ponoszonego przez towarzystwa, spada bezpośrednio na kopalnie, które dziś już prawie bez wyjątku pracują deficytowo. O ile jeszcze kopalnie, posiadające bogatą rudę, mogą dać sobie do pewnego stopnia radę, o tyle kopalnie z rudą biedną

¹⁾ Dane za marzec — p. zesz. 24/1930, str. 1.066.

nie wytrzymuje dzisiejszych warunków. To też jesteśmy świadkami coraz silniejszego ograniczania pracy tych kopalń, a nawet zamykania zupełnie już nie rentujących się jednostek, gdyż hutom korzystniej jest przetapiać rudę kupną, niż dokładać do prowadzenia swoich kopalń.

W ciągu okresu sprawozdawczego zaszły dosyć poważne zmiany w kopalnictwie polskim w kierunku zwężenia produkcji; mianowicie, poczynione zostały stopniowo przygotowania do zupełnej likwidacji pracy na małopolskiej kopalni rudy cynkowo-olowianej pod Chrzanowem, gdzie naturalne warunki tak podrażają produkcję, że staje się ona nieopłacalną; na Górnym Śląsku poczyniono też pewne zmiany w kopalniach w sensie ześrodkowania wydobycia w kopalniach bardziej rentownych. Mimo jednak tak ciężkich warunków prace poszukiwawcze nie są zupełnie zaniechane, przeciwnie, towarzystwa, mające pewne widoki na odnalezienie bogatszych złóż, prowadzą poszukiwania w intensywny sposób, rezultatem czego było otrzymanie już od kwietnia wydobycia na jednej z kopalń, na której od szeregu miesięcy prowadzone były roboty poszukiwawcze.

Praca na kopalniach szła normalnym trybem, przyczem wydobycie w ciągu kwietnia, maja i czerwca wykazywało dosyć znaczne zmniejszenia, w lipcu ponownie się poprawiło, osiągając poziom pierwszego kwartału.

Liczbowo wydobycie masy rudnej, po ręcznym jedynie odrzuceniu kamienia, przedstawiało się, jak następuje (w tonnach):

	Wydobycie masy rudnej	Liczba robotników
1929 — przec. mies.	94.463	6.590
I kw. 1930 — " "	92.626	6.240
Kwiecień 1930	84.282	5.906
Maj "	87.778	5.933
Czerwiec "	78.865	5.822
Lipiec "	91.370	5.770
Styczeń-marzec "	620.083	—
" " 1929	666.317	—

Jak widać więc, wydobycie miesięczne w porównaniu do przeciętnej miesięcznej I kwartału oraz całego 1929 r. stopniowo się zmniejszało i wzrosło dopiero dosyć znacznie w lipcu. Biorąc pod uwagę dzienne wydobycie, otrzymujemy rzeczywiste ustosunkowanie między wydobyciem w poszczególnych miesiącach, mianowicie: w kwietniu w stosunku do marca wydobycie dzienne zmniejszyło się z 3.660 t do 3.500 t, t. j. o 3%. w maju pozostawało takie same, jak w kwietniu, t. j. 3.500 t, w czerwcu spadło do 3.429 t, czyli o 2,3%, i w lipcu, pomimo znacznego miesięcznego wzrostu, wydobycie dzienne zmniejszyło się do 3.384 t, t. j. o 1,3%. Porównanie wydobycia w ciągu 7 miesięcy r. b. i r. ub. wykazuje w r. b. wydobycie mniejsze o 46.234 t, czyli o 7%. W porównaniu z przeciętnym miesięcznym wydobyciem z 1913 roku wydobycie w ciągu sprawozdawczych miesięcy było ciągle mniejsze o 21 do 32%. Z poszczególnych dzielnic największy spadek wydobycia nastąpił w Małopolsce, skutkiem stopniowego zamierania robót na kopalni Matylda. Spadek wykazał również Górny Śląsk, natomiast b. Kongresówka utrzymała swoje wydobycie na mniej więcej stałym poziomie.

Poniższe zestawienie podaje procentowe zmiany, jakie zaszły w wydobyciu lipcowym w porównaniu z poprzednimi okresami:

	Zmiana wydobycia lipcowego w stosunku do:			Zmiana wydob. za 7 mies. r. b. w stos. do r. ub.
	czerwca 1930:	lipca mies. dzien. 1929	przec. mies. 1913	
Ogółem w Polsce	+13,7	-1,3	-14,6	- 21,3
B. Kongresówka	+20,7	+2,8	-10,2	+ 15,5
Małopolska	-25,4	-36,7	-91,0	- 51,2
Górny Śląsk	+16,2	-10,2	-6,3	- 22,6

Liczba kopalń w ruchu wynosiła w lipcu 9 i wszystkie dały wydobycie. Udział poszczególnych dzielnic w ogólnym wydobyciu przedstawiał się, jak następuje: b. Kongresówka 7,3%, Małopolska 1,0% i Górny Śląsk 91,7%.

Liczba robotników w od kwietnia stopniowo się zmniejszała; w maju nastąpiło nieznaczne zwiększenie, lecz już w czerwcu i lipcu liczba ich dosyć znacznie się zmniejszyła. W ciągu okresu sprawozdawczego liczba ich zmniejszyła się o 217, t. j. o 3,6%. W porównaniu z lipcem r. ub. obecna liczba robotników była mniejsza o 898, t. j. o 13,5%.

Wydańność pracy robotnika miesięczna i dzienna (w tonnach) podana jest w poniższym zestawieniu; w obrachunku tym uwzględnieni są tylko robotnicy, zatrudnieni przy wydobyciu:

	Liczba robotników	Wydańność mies. dzienna
Marzec 1930	4.685	20 30 0'785
Kwiecień "	4.736	17 40 0'725
Maj "	4.758	18 42 0'736
Czerwiec "	4.666	16 90 0'734
Lipiec	4.580	19 95 0'739
" 1929	5.348	20 05 0'743

Jak widać z tych liczb, w kwietniu wydajność robotnika załamała się w porównaniu do pierwszych 3 miesięcy i wrzasta od tego czasu już bardzo powoli; w lipcu r. b. utrzymywała się mn. w. na poziomie zeszlorocznym.

Przywóz rudy cynkowej i ołowianej wzbogaconej — według danych Gł. Urz. Stat. — przedstawiał się w ciągu miesięcy sprawozdawczych, jak następuje:

	Ruda cynkowa		Ruda ołowiana	
	tonn	tys. $\mathcal{Z}$	tonn	tys. $\mathcal{Z}$
Marzec 1930	18.721	3.582	1.943	709
Kwiecień "	18.629	3.422	2.799	1.107
Maj "	15.041	2.652	2.071	829
Czerwiec "	14.038	2.442	2.064	828
Lipiec "	18.261	3.130	2.518	966
Styczeń-lipiec 1930	117.622	22.578	17.224	6.489
" " 1929	115.725	29.539	13.788	5.261

Przywóz zarówno rudy cynkowej, jak i ołowianej w maju i czerwcu zmniejszył się o ok. 20% w porównaniu do poprzednich miesięcy, w lipcu natomiast podniósł się do swojej poprzedniej wysokości. W ciągu 7 miesięcy r. b. i r. ub. rudy cynkowej przywieziono prawie że taką samą ilość, natomiast rudy ołowianej przywieziono więcej o ok. 25%.

Interesujące jest porównanie ceny rudy w roku bieżącym i zeszłym, gdyż charakteryzuje ono dobitnie trudności finansowe, jakie przechodzą kopalnie, mianowicie: 1 tona rudy cynkowej kosztowała w r. b. $\mathcal{Z}$ 192, podczas gdy w r. ub. przeciętna cena była $\mathcal{Z}$ 256; cena rudy ołowianej wynosiła w tym roku $\mathcal{Z}$ 375 wobec $\mathcal{Z}$ 385 w r. ub.

HUTNICTWO CYNKOWE I OLOWIANE W OKRESIE KWIECIEŃ — LIPIEC 1930 R. — Światowa konjunktura dla cynku i ołowiu wykazywała w ciągu okresu sprawozdawczego ciągle pogorszenie; brak zapotrzebowania na cynk, który chwilami przybierał bardzo niepokojące rozmiary, wynikał z ogólnego kryzysu gospodarczego, ujawniającego się w ostatnich zwłaszcza miesiącach i w Ameryce w bardzo znacznym stopniu. Wynikiem zmniejszenia zapotrzebowania była niewspółmierność między wytwórczością cynku i jego spożyciem, co znów pociąga za sobą ciągły wzrost zapasów światowych, ciążącym nad rynkiem i uniemożliwiających osiągnięcie polepszenia ceny. Układy, jakie się toczyły między producentami, jeszcze nie są zakończone, tak, że chociaż pewne porozumienie istnieje, jednakże na rynek wpływu ono nie ma żadnego. Wszelkie porozumienie jest niezmiernie utrudnione przez to, że Stany Zjedn. Am. udziału w nim nie biorą, nie chcąc się wyrzec nadmiernej wysyłki swego cynku do Europy

Rezultatem takiej sytuacji była w okresie sprawozdawczym powolna, ale stała niższa cena metalu na giełdzie londyńskiej. Różnice na ultimo każdego miesiąca z miesiącem poprzednim wypadły ujemne, mianowicie: w kwietniu £ 1.8.8, w maju £ 0.2.6, w czerwcu £ 0.11.3 i w lipcu £ 0.3.9. Również bardzo charakterystyczne są przeciętne ceny w poszczególnych miesiącach, wykazujące stały spadek: w marcu £ 18.5.0, w kwietniu £ 17.18.5, w maju £ 16.8.7, w czerwcu £ 16.5.2 i w lipcu £ 16.1.8. W stosunku do ceny ołowiu pozostaje cena cynku stale niższa o ok. £ 2.

Niekorzystne położenie światowego rynku w bardzo silnym stopniu odbija się na hutach polskich, które ok. 85% swojej wytwórczości muszą wywozić. Niska cena światowa w fatalny sposób odbija się na położeniu finansowym hut; dochodzą tu jeszcze trudności w ograniczaniu produkcji, pociągające za sobą odrazu podniesienie się kosztu własnego. Zbyt cynku napotyka na poważne przeszkody głównie z powodu niskiej jego ceny, której nie można kompensować sprzedażą wewnątrz kraju. Wywóz, który w kwietniu i w maju podniósł się do poziomu zeszłorocznego, w następnych miesiącach spadł znowu bardzo znacznie. Zbyt wewnętrzny, który nie przewyższa 15% wytwórczości, a często jest jeszcze znacznie niższy, wykazywał w ciągu miesięcy sprawozdawczych tendencję ku wzrostowi, jest on, niestety, jednak zbyt mały, ażeby pomimo nawet lepszych cen, mógł w znaczniejszym stopniu wpłynąć na położenie hut.

Sytuacja z ołowiem przedstawiała się nieco lepiej, gdyż ceny nie spadały tak znacznie, jak cynku. Mimo' nieznacznego zapotrzebowania i wzrostu zapasów światowych — cera, dzięki taktyce porozumienia producentów, utrzymywała się bez wielkich zmian. Różnica cen na ultimo każdego miesiąca w porównaniu do poprzedniego wahała się w nieznacznych granicach: raz była dodatnio, drugi raz ujemna. Przeciętne ceny w ciągu sprawozdawczych miesięcy były następujące: w marcu £ 18.16.7, w kwietniu 18.6.7, w maju 17.15.10, w czerwcu 17.18.10 i w lipcu 18.3.0. Huty polskie również silnie odczuwają ogólny kryzys i trudności zbytu; wywóz zagranicę utrzymywał się w ciągu sprawozdawczych miesięcy na jednej prawie wysokości, podniósł się jedynie dosyć znacznie w lipcu; zbyt wewnętrzny, który wynosi ok. 12 — 15% wytwórczości, wahał się stosunkowo w niewielkich granicach, jedynie w maju podniósł się cokolwiek wyżej, wynosząc ok. 24% wytwórczości.

Wytwórczość hut cynkowych i ołowianych (w tonach) oraz liczba zatrudnionych w nich robotników przedstawiała się w ogólnej sumie, jak następuje:

	Kwas siark.	Cynk	Ołów	Liczba robotn.
1929 — przec. mies.	27.971	14.086	2.982	12.443
I kwart. 1929—przec. mies.	22.964	14.343	3.480	11.467
Kwiecień 1930	16.645	14.506	2.925	11.032
Maj "	17.017	14.768	2.749	10.953
Czerwiec "	17.236	14.224	3.540	10.962
Lipiec "	18.931	14.469	3.380	10.908
Styczeń-lipiec "	138.720	100.700	23.034	—
" " 1929	195.680	97.869	19.632	—

Wytwórczość cynku utrzymywała się w ciągu miesięcy sprawozdawczych bez znaczniejszych wahań, przyczem była ona równomierna we wszystkich dzielnicach. Lipiec wykazał w stosunku dziennym nieznaczne zmniejszenie wytwórczości. Porównanie wytwórczości w ciągu 7 miesięcy r. b. i ub. wykazuje wzrost w r. b. o 2.834 t, czyli o 2.9%. W porównaniu z przeciętną wytwórczością 1913 r. produkcja lipcowa była mniejsza o 1.531 t, t. j. o 9.5%.

Wytwórczość kwasu siarkowego, nieodłączna z produkcją cynku z rud siarkowych, utrzymywana była na niskim poziomie ze względu na trudność zbytu. Wobec kryzysu, prze-

żywanego przez rolnictwo, zapotrzebowanie nawozów sztucznych spadło bardzo silnie, co znów pociągnęło za sobą silne zmniejszenie zbytu kwasu siarkowego. Do czasu zaostrenia się kryzysu huty nie starały się zupełnie o wywóz, gdyż produkcja ich zaledwie wystarczała na pokrycie potrzeb wewnętrznych, obecnie jednak—wobec zmiany koniunktur—znów wywóz stał się konieczny; w stosunku do wytwórczości nie jest on duży, gdyż wynosi ok. 10%, ma jednak tendencję wzrostu. Zbyt wewnętrzny obniżył się nieco w porównaniu z I kwartałem r. b., w lipcu jednak nastąpił już dosyć znaczny wzrost, dorównujący przeciętnej miesięcznej I kwartału. Wytwórczość w miesiącach sprawozdawczych, pomimo naogół niskiego poziomu, zdradza jednak tendencję do wzrostu; przeciętna wytwórczość sprawozdawczych miesięcy była mniejsza od przeciętnej I kwartału o 5.507 t, czyli o 24%. W ciągu 7 miesięcy r. b. wyprodukowano kwasu mniej o 56.960 t, czyli o 29.1%, niż w tym okresie czasu r. ub.

Liczba zakładów cynkowych, wytwarzających cynk mufłowy, pozostawała bez zmian, t. j. 8 na Górnym Śląsku i po jednym w Małopolsce i w b. Królestwie Kongresowem. Dla przygotowania blendy prażonej pracowało 7 prażeln, z nich 6 na Śląsku i 1 w Małopolsce; prażenie rudy ołowianej odbywa się poza tem w specjalnej prażelni przy hucie ołowianej. Poza cynkiem mufłowym wytwarzany jest również cynk elektrolityczny. W ciągu kwietnia i maja istniał jeden zakład elektrolityczny, w czerwcu zaś został uruchomiony drugi, tak, że obecnie Górny Śląsk posiada dwa zakłady, wytwarzające cynk z biednych rud i dawnych odpadków rud bogatszych, które były odrzucane na hałdy, jako nieprzydatne dla procesu mufłowego.

Wytwórczość, ołowiu w kwietniu i w maju wykazała dosyć znaczne zmniejszenie się, spowodowane zarówno przez niekorzystną koniunkturę rynkową, jak i trudności w dostateczne zaopatrzenie rudą. W czerwcu i lipcu wytwórczość ta znów się poprawiła, osiągając przeciętną z I kwartału r. b. i przewyższając o ok. 10% przeciętną miesięczną wytwórczość z 1929 r. W ciągu 7 miesięcy r. b., w porównaniu z tymże okresem r. ub., wytworzono więcej o 3.402 t, t. j. o 17.3%. W porównaniu do przeciętnej miesięcznej wytwórczości 1913 r. wytwórczość w kwietniu i maju była mniejsza o ok. 22%, natomiast w czerwcu i w lipcu już tylko o ok. 3.5%.

Wytwórczość srebra jak zwykle wahała się w dosyć znacznych granicach, wynosząc: w kwietniu 706 kg, w maju 942 kg, w czerwcu 771 kg i w lipcu 1.187 kg. W ciągu 7 miesięcy w tym roku wytworzono 8.441 kg wobec 6.676 kg w tymże okresie czasu r. ub., wzrost wyniósł więc 26.6%. Zbyt srebra odbywa się przeważnie zagranicę, gdyż w kraju zapotrzebowanie jest bardzo nieznaczne: w ciągu 7 miesięcy wywieziono zagranicę 8.134 kg, w kraju zaś sprzedano zaledwie 457 kg.

Liczba robotników, zatrudnionych w hutnictwie cynkowym i ołowianem, pozostawała w okresie sprawozdawczym bez wielkich zmian, wykazywała jednak z miesiąca na miesiąc tendencję ku zmniejszaniu się. Liczba robotników w lipcu mniejsza była od przeciętnej miesięcznej r. ub. o 1.535, t. j. o 12.3%, w porównaniu zaś z lipcem 1929 r. była mniejsza o 1.613, t. j. o 12.9%. W lipcu r. b. w hutach cynkowych pracowało 92.8% ogółu zatrudnionych robotników, w hutach zaś ołowianych 7.2%.

Zaopatrzenie hut w materiały surowe odbywało się normalnie. Ilości, dostarczone hutom cynkowym w ciągu okresu kwiecień-lipiec, wyniosły: rudy wszelkiej 122.810 t, w czem zagranicznej było 58.084 t; koksu i koksiku wraz z przesiewkami dla wszelkich celów 38.013 t, w czem zagranicznego 4.646 t; glinki ogniotrwalej 15.935 t prawie wyłącznie z zagranicy, gdyż krajowej było zaledwie 25 t. Węgla dla wszystkich celów hutnictwa cynkowego zużyło w okresie sprawozdawczym 279.775 t. Huty ołowiane otrzymały w tymże okresie czasu: rudy wszelkiej 13.270 t, w czem zagranicznej było 9.567 t,

koksu dla wszelkich celów 3.929 t, w czem z zagranicy 2.934 t. Ogólne spożycie węgla wynosiło 8.311 t.

Wywóz wytworów hutnictwa cynkowego i ołowianego początkowo utrzymywał się na swojej normalnej wysokości, w czerwcu zaś i w lipcu obniżył się.

Liczbowo wywóz ten (w tonnach i tys. *zł*) przedstawiał się jak następuje:

	Cynk i wy-		Ołów i wy-		Kwas siar-		Srebro	
	tonn	tys. <i>zł</i>	tonn	tys. <i>zł</i>	tonn	tys. <i>zł</i>	kg	tys. <i>zł</i>
Kwiecień . . .	14.999	12.605	1.038	867	1.614	174	982	112
Maj . . .	13.803	11.000	1.059	795	1.624	169	953	105
Czerwiec . . .	8.459	6.600	958	802	1.794	198	715	68
Lipiec . . .	10.815	8.140	1.403	1.123	1.851	235	1.211	111

Jak widać z tych liczb, w lipcu nastąpiła pewna poprawa w wywozie, choć nie osiągnął on jeszcze poprzedniej wysokości. Wartość przeciętna jednej wywiezionej tonny wytworów cynkowych i ołowianych wyniosła w lipcu *zł* 756, podczas gdy w lipcu 1929 r. wynosiła ok. *zł* 1.100.

PRZEMYSŁ SOLNY

PRODUKCJA I OBRÓT SOLĄ W II KWARTALE

1930 R.¹⁾—W II kwartale r. b. były w ruchu wszystkie zakłady salinarnie, zarówno państwowe, jak i prywatne (za wyjątkiem jedynie warzelnii w Ciechocinku, która była nieczynna w kwietniu i maju), dając zatrudnienie przeciętnie 3.446 robotnikom. W porównaniu z II kwartalem r. ub. liczba robotników zmniejszyła się o 71.

Produkcja soli w okresie sprawozdawczym przedstawiała się następująco (w tonnach):

I.—Saliny państwowe pod zarządem Min. Przem. i Handlu:	Przeciętnie	II kwartał	II kwartał
	kwartalnie	1913	1929
Kopalnia w Wieliczce . . .	21.435	25.017	31.647
Warzelnia w Wieliczce . . .	—	8.330	7.861
Kopalnia w Bochni . . .	4.195	8.269	5.460
Warzelnia w Lacku . . .	1.779	2.015	1.370
" " Drohobyczu . . .	924	1.506	1.575
" " Bolechowiu . . .	1.149	1.704	870
" " Dolinie . . .	1.286	2.021	1.186
" " Lanczynie . . .	1.115	1.361	1.314
" " Kosowie . . .	1.451	1.269	739

Razem saliny małopolskie:	33.334	51.492	52.022
Warzelnia w Inowrocławiu .	7.420 ²⁾	8.039	8.579

Razem grupa I:	40.754	60.071	61.384
	(90·5%)	(42·8%)	(51·4%)
% produk. w stos. do 1913 r.	100	147·4	150·7

II.—Saliny państwowe pod innym zarządem:	Przeciętnie	II kwartał	II kwartał	
	kwartalnie	1913	1929	1930
Warzelnia w Kąkaszu . . .	906	1.723	1.124	
" " Stebniku . . .	2.215	2.270	1.257	
" " Ciechocinku . . .	1.153	1.832	119	

Razem grupa II:	4.274	5.825	2.500
	(9·5%)	(4·1%)	(2·1%)
% produk. w stos. do 1913 r.	100	137	58·5

III.—Saliny prywatne:	Przeciętnie	II kwartał	II kwartał	
	kwartalnie	1913	1929	1930
Kopalnia w Wapnie . . .	— ³⁾	23.772	18.412	
Eksploatacja solanki w Sol-	— ³⁾	25.142 ⁴⁾	20.466 ⁴⁾	
Eksploatacja solanki w Ba-	— ³⁾	25.675 ⁴⁾	16.692 ⁴⁾	
ryczu pod Wieliczką . . .				

Razem grupa III:	—	74.589	55.570
	—	(53·2%)	(46·5%)

Ogółem w Polsce:	45.028	140.485	119.454
	(100%)	(100%)	(100%)

¹⁾ Dane za I kwartał 1930 r. — p. tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 25/1930, str. 1068.

²⁾ Przeciętnie kwartalnie w 1911 r.

³⁾ Nie istniała.

⁴⁾ Po przeliczeniu na sól stałą, licząc okrągło 30 kg soli za 1 hl solanki.

% produk. w stos. do 1913 r.	100	312	265·3
W t e m:			
soli kamiennej	25.630	57.058	55.519
	(57%)	(40·6%)	(46·5%)
" warzonej	19.398	32.610	26.777
	(43%)	(23·2%)	(22·4%)
" w postaci solanki	—	50.817	37.158
	—	(36·2%)	(31·1%)
W t e m:			
soli jadalnej	27.332	72.586	65.641
	(60·7%)	(51·7%)	(55%)
" przemysłowej	11.234	60.782	47.201
	(25%)	(43·3%)	(39·5%)
" bydlęcej	6.316	6.758	6.500
	(14%)	(4·8%)	(5·4%)
" innych	146	359	112
	(0·3%)	(0·2%)	(0·1%)

Dane przytoczonego zestawienia stwierdzają spadek produkcji soli w Polsce, wynoszący w porównaniu z II kwartalem 1929 r. 21.031 tonn, czyli 15%.

Z poszczególnych rodzajów soli wszystkie wykazują spadek produkcji w porównaniu z II kwartalem r. ub., a mianowicie: sól kamienna o 1.539 t, t. j. o 27%, sól warzona o 5.833 t, czyli o 17·9%, i sól w postaci solanki o 13.659 t, t. j. o 26·9%.

Również i poszczególne gatunki soli wykazują zmniejszenie produkcji w porównaniu z II kwartalem r. ub., a mianowicie: sól jadalna o 6.945 t, czyli o 9·6%, sól przemysłowa o 13.581 t, t. j. o 22·3%, i sól bydlęca o 258 t, czyli o 3·8%.

Spadek produkcji, tak poszczególnych rodzajów, jak i gatunków soli, należy tłumaczyć słabym popytem na sól, a tem samem zmniejszeniem przydziału zamówień ze strony Biura Sprzedaży Soli.

Pod względem sprzedaży, a więc zużycia soli w Polsce, II kwartał r. b. w porównaniu z II kwartalem r. ub. wykazuje zmniejszenie o 13.106 t, czyli o 9·5%.

Ogółem sprzedano w ciągu II kwartału r. b. 124.467 t, z czego umieszczono wewnątrz kraju 115.700 t, czyli 92·9%, a natomiast 8.767 t, t. j. 7·1%, wywieziono zagranicę.

W dziedzinie eksportu przodowała kopalnia w Wapnie, która wywoziła 4.644 t, następnie salina inowrocławska—2.373 t i saliny wielickie—1.750 t. Eksport soli polskiej kierowany był do krajów skandynawskich, nadbałtyckich, Czechosłowacji i Bułgarii.

Podane wyżej wyniki pracy polskiego przemysłu solnego za II kwartał r. b. łącznie z wynikami I kwartału r. b. pozwalają nam zestawić półroczny bilans wytwórczości soli w Polsce, przedstawiający się następująco: ogólna produkcja soli w I półroczu 1930 r. wyniosła 250.379 t, w tem: soli kamiennej 105.852 t, soli warzonej 65.794 t i soli w postaci solanki 78.743 t. Z poszczególnych gatunków soli wyprodukowano w I półroczu r. b.: soli jadalnej 145.019 t, soli przemysłowej 95.794 t, soli bydlęcej 9.261 t i innych soli 305 t.

Ogólna sprzedaż soli w Polsce wyniosła 247.307 t, z czego umieszczono wewnątrz kraju 234.165 t, natomiast 13.142 tonn wywieziono zagranicę.

M. G.

PRZEMYSŁ SAMOCHODOWY

REORGANIZACJA PRODUKCJI SAMOCHODÓW CIĘŻAROWYCH PRZEZ PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERJI. — W dn. 2 października r. b. odbyła się w dyrekcji Państwowych Zakładów Inżynierji konferencja prasowa, na której Dyrektor Naczelny P. Z. I. P. Pułk. Meyer udzielił wyczerpujących informacji, przedewszystkiem dotyczących historii P. Z. I., które od 1928 r. zostały skomercjalizowane, ich celu (utrzymanie gotowości mobilizacyjnej warsztatów i wytwórni,

produkujących sprzęt techniczny dla wojska), następnie historii fabryki samochodów „Ursus” oraz ostatniej reorganizacji podstaw jej produkcji, związanej z zawarciem umowy z firmą „Saurer”.

Fabryka „Ursus” zawiodła pokładane w niej nadzieje i padła w trudności finansowe, mimo podwyższenia cen na samochody i mimo dostarczenia kapitału przez przejęcie 91% akcji przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W r. ub. sytuacja była tego rodzaju, że należało zlikwidować fabrykę albo ją zreorganizować. Wybrano to drugie wyjście i w maju r. b. portfel akcji „Ursusa” został przejęty od B. G. K. przez P. Z. I., które od razu przystąpiły do reorganizacji fabryki. Na tę reorganizację i dalszą produkcję potrzebne były jednak środki.

Rozpoczęto więc rokowania z koncernami zagranicznymi o pożyczkę i pomoc techniczną. Należy zauważyć, że surowce polskie są nieraz droższe od gotowych zagranicznych fabrykatów, że brak jest w Polsce fachowców samochodowych i nie jest zupełnie odpowiednia dotychczasowa ochrona celna.

Najsolidniejszą i najpraktyczniejszą okazała się oferta firmy „Saurer”, firmy czysto szwajcarskiej, która nie stawiała — jak niektóre inne — warunku zakupienia wysokiego kontyngentu części i materiałów do budowy samochodów i nie żądała kontroli nad produkcją i użytkowaniem materiałów, co byłoby nie do przyjęcia ze względu na zamówienia wojskowe. Wozy

marki „Saurer” nadają się bardzo dobrze na nasze drogi i są tanie w eksploatacji.

Pożyczka udzielona została przez f. „Saurer” na dogodnych warunkach, warunki licencyjne są tanie. Szczegółów umowy ujawniać narazie nie można — ze względów konkurencyjnych: umowa z f. „Saurer” bowiem dotyczy tylko budowy wozów ciężarowych, a P. Z. I. są nieskrępowane co do współpracy w zakresie budowy wozów osobowych z innymi firmami, z którymi też nawiązano odpowiednie pertraktacje.

Produkcja samochodów ciężarowych na zasadzie licencji f. „Saurer” rozpocznie się w najbliższym czasie i będzie obejmować narazie wozy o nośności 2 — 7 tonn (w miarę poprawy stanu dróg nośność podniesiona będzie do 11 tonn).

W zakończeniu swego referatu P. Dyrektor Pułk. Meyer stwierdził, że dobry rozwój produkcji samochodów w Polsce uzależniony jest: 1) od poparcia społeczeństwa, które winno kupować samochody polskie, jeśli nie są droższe i gorsze od zagranicznych, 2) od poparcia Rządu (kupowanie polskich wozów i podwyższenie ochrony celnej), 3) od uregulowania prawodawstwa, dotyczącego ruchu samochodowego, zwłaszcza autobusowego.

Po konferencji prasowej uczestnicy jej zwiedzali fabrykę „Ursus” i Centralne Warsztaty Samochodowe na Pradze.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

KONKURSY GOSPODARZY SAMODZIELNYCH W ZAKRESIE UPRAWY ROŚLIN. —

Konkursy wśród gospodarzy samodzielnych, które z inicjatywy Ministerstwa Rolnictwa wprowadzone zostały do programów działalności organizacji rolniczych jako jedna z podstawowych metod pracy nad podniesieniem drobnego rolnictwa, zyskują coraz większe zainteresowanie wśród rolników i wykazują znaczny rozwój. Największe rozmiary akcja ta osiągnęła w zakresie konkursów uprawy roślin, mających na celu podniesienie umiejętności w zabiegach techniczno-rolniczych przy uprawie poszczególnych roślin oraz rozpowszechnienie w gospodarstwach drobnych niektórych upraw, prawie zupełnie dotychczas niestosowanych, a niezbędnych dla racjonalnej organizacji produkcji i podniesienia rentowności gospodarstw, zwłaszcza przez uprawę buraka pastewnego.

Konkursy uprawy roślin wśród gospodarzy samodzielnych zorganizowane zostały w 1930 r. prawie na całym obszarze Rzeczypospolitej. O rozmiarach i charakterze tej akcji świadczą następujące dane, zaczerpnięte ze sprawozdań, odnoszących się do terenów 12 województw.

W 5 województwach centralnych konkursy roślinne zorganizowane zostały ogółem w 60 powiatach. Tematami konkursów była uprawa następujących roślin: pszenica, owies, jęczmień, mieszanka, koński ząb, buraki pastewne, buraki cukrowe, ziemniaki, len, kapusta, cebula i pomidory. Liczba zespołów konkursowych wyniosła 719, obejmujących 5.092 uczestników. Na poszczególne województwa z ilości tych przypada:

Województwo	Ilość powiatów, objętych konkursami	Ilość zespołów	Liczba uczestników
Warszawskie . . .	10	104	732
Lubelskie	19	233	1.547
Łódzkie	10	148	1.058
Kieleckie	11	146	1.086
Białostockie . . .	10	88	669

Na poszczególne tematy przypadają następujące ilości zespołów: buraki 410, ziemniaki 181, jęczmień 45, warzywa 27, pszenica 25, owies 11, koński ząb 8, mieszanki 7, len 5.

W 3 województwach południowo-wschodnich, z których brak ściślejszych danych, plan organizacyjny konkursów objął 12 powiatów, na których miało być utworzone 180 zespołów, obejmujących 1.800 uczestników.

W woj. krakowskim konkursy zorganizowano w 21 powiatach, ilość zespołów wynosi 153, a liczba uczestników około 1.200. Tematami konkursowymi były: pszenica, żyto, jęczmień, owies, kukurydza, buraki pastewne, ziemniaki i uprawa łąk. Ilość zespołów, przypadających na poszczególne tematy, wynosiła: ziemniaki 47, buraki 44, owies 18, kukurydza 17, żyto 10, jęczmień 8, pszenica 6, łąki 3.

W woj. śląskim zorganizowano 33 zespoły z 352 uczestnikami. Konkursy objęły tylko uprawę buraków pastewnych.

W woj. wołyńskim konkursy zorganizowano w 10 powiatach — liczba zespołów 180. Tematami konkursowymi były: buraki pastewne, ziemniaki, pszenica, kukurydza, lucerna oraz przechowanie obornika. W woj. wileńskim akcją konkursową zorganizowano w 8 powiatach przy 121 zespołach. Tematami były: buraki pastewne, ziemniaki, marchew, kapusta, len. Przeszło 60% zespołów przyjęło jako temat buraki pastewne.

W woj. nowogródzkim zorganizowano głównie konkursy z uprawą warzyw: kapusty, cebuli i pomidorów.

Ogólna ilość zorganizowanych zespołów konkursowych w wymienionych województwach wynosi około 1.500 z liczbą uczestników około 12.000.

Akcja konkursów uprawy roślin wśród gospodarzy samodzielnych korzystała z pomocy subwencyjnej

Ministerstwa Rolnictwa. Z zasiłków Ministerstwa utrzymywany był personel fachowy organizacji centralnych i wojewódzkich, kierujących akcją konkursów, oraz pokryte zostały koszty podróży tego personelu. Prócz tego Ministerstwo przyznało w 1930 r. subwencję w wysokości około zł 80.000 na związane z konkursami wydatki rzeczowe, jak instrukcje, druki, organizację pokazów prac konkursowych oraz na nagrody dla odznaczonych uczestników konkursów. Porównanie wysokości zasiłków państwowych na akcję konkursową z rozmiarami, jakie ta akcja osiągnęła, wskazuje, że jest to dla Państwa jedna z najmniej kosztownych, a jednocześnie najbardziej celowych metod pracy nad podniesieniem rolnictwa, gdyż dzięki zainteresowaniu, jakie budzi wśród społeczeństwa rolniczego, cieszy się ona materialnym poparciem czynników lokalnych.

J. W.

SUBWENCJONOWANIE KONKURSÓW HODOWLANYCH. — Konkursy rolnicze zyskały sobie w ciągu lat ostatnich, zarówno u nas, jak zagranicą, słuszne uznanie, jako bardzo skuteczny zabieg, stanowiący jedno z ogniw całokształtu akcji, mającej na celu podniesienie i dalszy rozwój rolnictwa.

Początkowo konkursy były stosowane prawie wyłącznie wśród młodzieży wiejskiej, ale stopniowo zostały też wprowadzone do ogólnej pracy kulturalnej, prowadzonej na wsi.

Od dwóch lat metoda konkursów jest stosowana w zakresie akcji hodowlanej z dobrym wynikiem, co wykazały zorganizowane w 1929 r. i 1930 r. konkursy tuczu słoninowego, konkursy strzyży owiec i t. p.

Wobec takich wyników Ministerstwo Rolnictwa ustaliło obecnie ogólne zasady subwencjonowania konkursów hodowlanych najbardziej rozpowszechnionych typów, mianowicie: konkursy tuczu słoninowego i bekonowego trzody chlewnej, wychowu cieląt i rocznej wydajności mlecznej krów oraz strzyży owiec. Konkursy te obejmują jedynie gospodarstwa drobnych rolników.

Konkursy tuczu słoninowego i bekonowego trzody chlewnej oraz wychowu cieląt mają na celu podniesienie umiejętności systematycznej i racjonalnej pracy hodowlanej. W tym wypadku wymagana jest ocena nie porównawcza, a indywidualna, ponieważ wyniki konkursu zależą nie tylko od staranności i umiejętności uczestnika konkursu, ale w pierwszym rzędzie od jakości użytego do konkursu materiału, który w warunkach wsi może być bardzo rozmaity.

Konkursy strzyży owiec oraz rocznej wydajności mlecznej krów mają na celu wyróżnienie dla celów selekcyjnych lepszych sztuk. Wobec tego konkursy te są konkursami porównawczymi.

Ogólny warunek subwencjonowania konkursów stanowi zasada, że Ministerstwo Rolnictwa udzielać będzie zasiłków na premjowanie wyłącznie tych konkursów, których plan został uprzednio uzgodniony przez instytucje, przeprowadzające konkurs (izby lub organizacje rolnicze), z miejscowym urzędem wojewódzkim i zaakceptowany przez Ministerstwo Rolnictwa. Wysokość zasiłku, przeznaczanego na ten cel, zostanie każdorazowo określona przez Ministerstwo Rolnictwa.

Konkursy tuczu słoninowego i bekonowego trzody chlewnej trwają ok. 3½ miesięcy. Konkursy tuczu słoninowego winny rozpoczynać się w okresie od listo-

pada do stycznia, konkursy zaś bekonowe — od listopada do lutego.

Do konkursu tuczu bekonowego przyjmowane będą prosięta obojga płci w wieku 8—10 tygodni, wagi żywej 16—20 k. Pożądane jest, ażeby ocena konkursu bekonowego była połączona z ubojem próbnym materiału konkursowego w rzeźni bekonowej. Dla konkursów, prowadzonych w pobliżu rzeźni bekonowych (w promieniu 30—40 km), warunek ten jest obowiązkowy.

Dla każdej grupy konkursowej przy konkursach tuczu słoninowego i bekonowego, złożonej z 10 uczestników, przy nane być mogą 3 nagrody: I — zł 100, II — zł 75, III — zł 50. O ile w zakończeniu konkursu bierze udział mniej niż 10 uczestników, nie mniej jednak niż 7, przyznane mogą być 2 nagrody: I — zł 100, II — zł 75.

Na każdy powiat, w którym konkurs został rozstrzygnięty przynajmniej w 5-ciu zespołach, przyznana może być i nagroda międzypowiatowa w wysokości zł 200; o ile konkurs zakończono w 10-ciu lub więcej zespołach przyznane być mogą 2 nagrody: zł 200 i zł 150.

Do konkursu wychowu cieląt przyjmowane będą cielęta obojga płci w wieku od 1½ do 3 miesięcy. Konkurs trwa 1 rok. Rozpoczęcie konkursu powinno nastąpić w kwietniu lub maju, względnie w październiku lub listopadzie. Na 10 uczestników konkursu mogą być przyznane 3 nagrody w wysokości: I — zł 300, II — zł 200 i III — zł 100.

Roczne konkursy krów mlecznych mają na celu wyróżnienie krów wybitnych pod względem wydajności mleka i zawartości tłuszczu w mleku, a jednocześnie odznaczających się dobrem zdrowiem i odpowiednią budową. Do konkursu przyjmuje się krowy, wycielone w jednym z okresów: wiosennym (marzec—maj) lub jesiennym (październik—grudzień). Porównywane będą: wydajność mleka i procentowa zawartość tłuszczu w mleku, uzyskane w ciągu 300 dni po ocieleniu krowy.

Do konkursów dopuszczane będą krowy normalne (t. zn. po 3-iej cielęciu w wieku nie wyżej 10 lat) rasy, odpowiadającej danemu okręgowi hodowlanemu, znajdujące się pod stałą kontrolą mleczności, przeprowadzaną przez izby względnie organizacje rolnicze, organizujące konkursy. Krowa, zgłoszona do konkursów, powinna być odstanowiona w 2 do 3 miesięcy po wycieleniu.

Wydajność mleczna i zawartość tłuszczu powinny być sprawdzane przynajmniej raz na miesiąc.

Krowy, które nie zostały pokryte w 2—3 miesiącu po wycieleniu, lub które wykażą mleczność, niższą niż 3.000 litrów przy 3·15% tłuszczu dla bydła nizinnego, 2.400 litrów przy 3·4% tłuszczu dla bydła simaltańskiego i 2.000 litrów przy 3·75% tłuszczu dla bydła czerwonego polskiego, pozostają poza konkursem. Wymagania co do wydajności mleka mogą być obniżone dla poszczególnych terenów na wniosek organizacji, przeprowadzającej zawody, z jednoczesnym obniżeniem wysokości nagrody. Obniżenie wydajności nie może dotyczyć procentu tłuszczu.

W każdym zespole, złożonym z 10 krów, mogą być przyznane 3 nagrody: I — zł 150, II — zł 100 i III — zł 50. Obora, stająca do konkursu, nie może uzyskać więcej niż 1 nagrodę.

Konkursy strzyży owiec dzielą się na przygotowawcze i planowe. Do konkursów planowych dopuszczane

są jedynie owce z wiadomą datą poprzednich strzyży. Konkursy odbywają się w granicach poszczególnych ras, odpowiadających kierunkom hodowlanym, przewidzianym programem ogólnopaństwowym.

Przy ocenie bierze się pod uwagę czas wzrostu runa, względnie okrywy, wiek owiec, płęć i w miarę możliwości żywą wagę. Wełna owiec doprowadzonych powinna być wyceniona w stosunku do wagi i szlachetności oraz wartości użytkowej. Wykonanie techniczne strzyży i jej dokładność powinny być uwzględnione w formie specjalnego dodatku do nagrody, względnie przez obniżenie nagrody, o ile strzyża była źle wykonana.

Wyróżnione mogą być owce, które wydajnością oraz wartością użytkową produkowanej wełny przewyższają średnią produkcję dla danej rasy w danej okolicy.

Na konkursach planowych mogą być przyznawane nagrody: I stopnia w wysokości zł 15, II stopnia w wysokości zł 10 i III stopnia w wysokości zł 5; na konkursach przygotowawczych: I stopnia — zł 10, II stopnia — zł 5.

Dodatek za dobrą strzyżę może być przyznany w wysokości zł 3.

M. M.

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

BILANS HANDLOWY W SIERPNIU 1930 R. — Bilans handlu zagranicznego Polski (łącznie z W. M. Gdańskiem) w sierpniu r. b. wykazał nadwyżkę wywozu nad przywozem, czyli saldo dodatnie w sumie zł 13'0 miljn.

Wywóz w sierpniu wynosił 1.627'7 tys. t wartości zł 201'5 miljn., przywóz zaś — 324'8 tys. t wartości zł 188'5 miljn. Wywóz wykazuje w sierpniu w porównaniu z lipcem zwiększenie i co do wartości (o zł 3'7 miljn.) i co do wagi (o 26'3 tys. t.), natomiast przywóz, zwiększając się wagowo (o 14'6 tys. t.), zmniejszył się w wartości (o zł 6'2 miljn.).

Zwiększenie wywozu w sierpniu zawdzięczać należy głównie artykułom spożywczym (o zł 3'3 miljn.), zwierzętom (o zł 2'3 miljn.), paliwu (o zł 2'7 miljn.), nawozom sztucznym (o zł 1'6 miljn.), wytworom hutniczym (o zł 3'4 miljn.). Zmniejszył się natomiast znacznie wywóz drzewa (o zł 7'8 miljn.). Przywóz wykazuje znaczne wahania w poszczególnych grupach. Wzrósł silnie przywóz artykułów spożywczych, głównie ryżu (o zł 11'0 miljn.), skór i futer (o zł 4'5 miljn.), zmniejszył się jednak silnie przywóz pozostałych grup, a mianowicie nawozów sztucznych (o zł 2'5 miljn.), metali i wyrobów (o zł 2'3 miljn.), maszyn i aparatów (o zł 4'4 miljn.), środków komunikacji (o zł 2'5 miljn.), a wreszcie materiałów i wyrobów włóknistych (o zł 3'4 miljn.).

Z poszczególnych artykułów spożywczych notujemy w wywozie wzrost wywozu żyta (o zł 3'2 miljn.), oraz jęczmienia (o zł 0'2 miljn.), przy spadku wywozu pszenicy (o zł 0'3 miljn.) oraz owsa (o zł 0'7 miljn.). Zwiększył się wywóz mąki pszennej (o zł 0'3 miljn.). Na większą uwagę zasługuje ożywienie eksportu strączkowych, znajdujące wyraz w zwiększonym wywozie grochu (o zł 3'1 miljn.). Wzmógł się od paru miesięcy wywóz bekonów wykazuje w sierpniu niżkę (o zł 1'5 miljn.). W nabiale zanotować należy zmniejszenie się wywozu masła (o zł 2'0 miljn.), przy zwiększonym wywozie jaj (o zł 1'7 miljn.). Niespodzianie zwiększył się w sierpniu wywóz cukru (o zł 3'6 miljn.), natomiast zmniejszył się wywóz spirytusu, jak również pasz (o zł 1'8 miljn.).

Ożywienie wykazuje wywóz trzody chlewnej (wzrost o zł 1'4 miljn.), a nadto wywóz gęsi (o zł 0'9 miljn.). W produktach zwierzęcych nastąpiło zmniejszenie wywozu skór i futer surowych (o zł 1'2 miljn.), zwiększył się jednak wywóz skór wyprawionych (o zł 0'4 miljn.).

Znaczne zmniejszenie wykazuje wywóz drewna (o zł 7'8 miljn.). Największy spadek przypada na papierówkę (o zł 2'0 miljn.), następnie idą: bale i deski (o zł 1'9 miljn.), kłody, kloce i dłużyce (o zł 1'0 miljn.), podkłady kolejowe (o zł 0'9 miljn.), słupy telegraficzne (o zł 0'4 miljn.), wreszcie wyroby z drzewa, jak to: wyroby bednarskie (o zł 0'2 miljn.), meble (o zł 0'3 miljn.), fornieri klejone i wyroby (o zł 0'6 miljn.).

W nasionach zanotować należy zmniejszenie się wywozu nasion roślin pastewnych i traw (o zł 0'4 miljn.), a natomiast zwiększenie wywozu nasion olejnych.

W miesiącu sierpniu, podobnie jak w poprzednim miesiącu, zauważyć się daje w związku z zaopatrywaniem na zimę i tworzeniem zapasów, dalszy wzrost wywozu węgla (o zł 1'6 miljn.). Również wzrasta wywóz koksu (o zł 0'3 miljn.). Z produktów naftowych wzrost wywozu wykazały oleje smarowe (o zł 0'3 miljn.) oraz parafina (o zł 1'0 miljn.), zmniejszył się wywóz olejów pędnych (o zł 0'3 miljn.) oraz benzyny (o zł 0'4 miljn.).

Nadchodzący sezon zimowy spowodował również wzrost wywozu kaloszy (o zł 0'2 miljn.).

W chemikaljach mamy do zanotowania wzrost wywozu nawozów sztucznych (o zł 1'6 miljn.), przy zmniejszeniu się wywozu benzolu (o zł 0'5 miljn.). Wytwory hutnicze wykazują naogół zwiększenie (wywozu w sumie o zł 3'4 miljn.). Wzrósł wywóz szyn, żelaza i stali (o zł 1'3 miljn.), rur (o zł 0'3 miljn.), a nadto ołowiu (o zł 1'3 miljn.), przy jednoczesnym spadku wywozu cynku i pyłu cynkowego (o zł 0'3 miljn.), jak również blachy cynkowej (o zł 0'4 miljn.).

W grupie materiałów i wyrobów włókienniczych wzrósł znacznie wywóz tkanin, a mianowicie: tkanin jedwabnych (o zł 1'4 miljn.), tkanin wełnianych (o zł 0'4 miljn.), oraz tkanin bawełnianych (o zł 0'6 miljn.), zmniejszył się natomiast wywóz przędzy wełnianej (o zł 1'8 miljn.), lnu i odpadków (o zł 0'3 miljn.) oraz jedwabiu sztucznego (o zł 0'2 miljn.).

Pozostałe grupy względnie artykuły wywozu nie wykazują w sierpniu większych zmian w porównaniu z wywozem lipcowym.

W przywozie, jak zaznaczyliśmy na wstępie, największe zmiany zachodzą w grupie artykułów spożywczych, przyczem najsilniejsze zwiększenie przypada na ryż (o zł 11'0 miljn.) oraz szmalc (o zł 1'0 miljn.) i słoninę (o zł 0'5 miljn.). Ponadto zwiększył się przywóz śledzi (o zł 0'3 miljn.) oraz pasz (o zł 0'8 miljn.). Zmniejszenie natomiast przywozu nastąpiło w następujących pozycjach: pszenicy (o zł 1'3 miljn.), tytoniu (o zł 1'2 miljn.), kukurydzy (o zł 0'5 miljn.), cytryn (o zł 0'7 miljn.).

Dość znaczne zwiększenie wykazuje w sierpniu przywóz skór i futer, a mianowicie skór surowych (o zł 2'2 miljn.), futer surowych (o zł 0'3 miljn.), skór wyprawionych (o zł 1'6 miljn.) oraz futer wyprawionych (o zł 0'6 miljn.).

Przywóz nasion olejnych wykazuje w sierpniu zmniejszenie (o zł 1'2 miljn.).

W chemikaljach zmniejszenie dotyczy głównie nawozów sztucznych, a mianowicie zmniejszył się przywóz saletry wapniowej norweskiej (o zł 2'4 miljn.) oraz żużli Thomasa (o zł 0'5 miljn.), podczas gdy zwiększył się przywóz fosforytów (o zł 0'4 miljn.) oraz soli potasowych (o zł 0'2 miljn.).

W chemikaljach organicznych zmniejszył się przywóz garbników (o zł 0'3 miljn.) oraz kosmetyków i pachnidel (o zł 0'4 miljn.).

T O W A R Y	P R Z Y W Ó Z						W Y W Ó Z						
	Sierp. 1930		Styczeń-sierpień 1930		Styczeń-sierpień 1929		Sierp. 1930		Styczeń-sierpień 1930		Styczeń-sierpień 1929		
	T o n n y		T o n n y		Tysiące złotych		T o n n y		T o n n y		Tysiące złotych		
OGÓLEM:	324.831	2.360.379	3.612.816	188.491	1.530.564	2.150.022	OGÓLEM:	1.627.878	11.972.677	13.299.344	201.486	1.634.473	1.781.032
Artykuły spożywcze	46.632	258.832	295.797	34.209	256.281	308.876	Artykuły spożywcze	141.014	1.165.384	774.900	63.698	502.398	470.578
w tem:							w tem:						
pszenica	651	7.700	27.296	232	2.928	12.137	pszenica	511	12.293	672	183	4.883	328
kukurydza	1.161	13.331	12.439	247	3.089	5.131	żyto	46.311	247.671	111.385	7.986	49.195	34.540
ryż	23.084	53.164	50.226	11.077	25.422	26.377	jęczmień	6.363	138.969	132.421	1.390	34.140	48.716
śliwki	1.342	4.379	5.437	419	5.375	6.642	owies	2.340	55.832	18.078	428	10.548	5.681
cytryny i pomarańcze	443	13.170	11.798	332	8.721	9.537	groch	7.524	26.007	15.988	3.381	10.732	9.437
orzechy i migdały	53	1.011	1.382	141	2.450	3.653	fasola	156	7.443	8.514	80	4.445	6.395
korzenie	103	1.056	1.229	361	4.423	6.583	ziemniaki i przetwory	929	20.907	57.466	371	5.313	8.270
herbata	148	1.307	1.483	1.023	9.888	12.341	cukier	43.201	296.170	161.267	14.609	109.287	79.479
kakao	398	3.846	3.898	899	8.360	10.360	mięso świeże sol. i sur.	3.374	27.143	21.078	8.138	72.283	63.559
kawa	615	5.068	5.227	1.873	18.016	24.850	w tem:						
ryby świeże solone							bekony	1.812	14.281	7.081	5.092	46.438	27.206
i mrożone	148	3.931	3.111	244	6.548	6.711	wędliny i szynki	426	2.289	1.181	1.231	7.537	4.828
śledzie	4.828	56.899	58.826	2.676	32.362	33.526	jaja	6.075	39.852	38.095	14.479	92.132	93.692
tłuszcze jadalne zwierz.	1.907	12.887	12.253	4.345	32.053	32.282	masło	1.551	8.124	9.495	6.790	39.762	54.504
w tem:							chmiel	29	737	862	23	1.060	3.854
szmalce	1.522	11.259	9.574	3.554	28.205	26.006	spirytus	—	2.757	3.268	—	2.818	3.417
tłuszcze jadalne rośl.	1.177	10.787	12.669	1.546	15.697	20.413	pasza	13.016	210.774	135.834	1.716	33.504	32.445
tytoń	923	14.241	11.709	3.950	44.918	40.044	Zwierzęta (szt.)	276.520	1.145.368	1.296.840	15.921	114.432	147.004
pasza	5.451	18.324	28.668	1.491	5.149	10.744	w tem:						
Zwierzęta żywe (szt.)	892	72.018	209.629	116	2.302	2.896	trzoda chlewna	60.428	426.765	688.933	11.804	85.679	129.184
Produkty zwierz.	3.546	19.482	20.283	20.001	128.477	154.488	gęsi	168.265	316.769	327.749	1.360	2.525	3.062
w tem:							Produkty zwierz.	2.621	16.673	11.788	8.648	44.132	39.593
skóry surowe	2.312	11.166	8.009	5.486	26.107	24.316	w tem:						
futra	301	2.109	2.390	2.995	22.076	28.635	skóry surowe	729	7.476	3.554	2.154	20.725	12.632
skóry wyprawione	244	1.746	2.345	5.975	43.326	54.685	futra	10	630	382	103	6.067	8.579
futra	28	99	161	3.539	14.060	20.391	włosie, szczeracia, puch						
obuwie skórzane	18	224	182	825	11.070	9.671	i pierze	31	1.773	1.708	367	11.174	12.338
Mat. i wyr. z drzewa	2.412	40.945	37.851	882	13.846	17.798	Mat. i wyr. drzewne	222.692	1.915.598	2.450.225	26.947	239.151	318.047
Rośliny i nasiona	1.458	22.753	33.957	908	17.383	29.452	w tem:						
w tem:							papierówka	59.255	499.509	718.028	3.080	30.031	48.236
nasiona oleiste	890	17.412	24.111	531	10.121	16.640	kopalniaki i okrągłaki	23.322	198.178	281.451	1.092	9.832	15.563
Materiały budowlane	83.405	696.128	853.935	5.099	98.297	50.387	kłody, kłocce i dłużyce	10.778	221.412	386.529	1.118	23.723	41.676
w tem:							bale, deski iłaty	92.249	623.101	652.272	14.668	107.601	133.660
wyroby ceramiczne	6.555	50.684	90.532	1.749	13.942	20.028	podkłady kolej.	16.123	140.975	138.446	2.396	20.256	21.977
szkło i wyroby szklane	484	6.900	6.282	966	7.872	9.125	wyroby bednarskie	1.666	17.758	18.676	540	5.303	5.740
Paliwo, asfalt, ropa							meble wszelkie	387	3.949	5.106	894	9.398	11.165
i pochodne	16.603	106.858	220.071	1.293	8.475	13.288	fornicery	2.353	21.169	24.936	1.623	15.872	20.154
Gumelastyka	457	8.918	4.470	2.848	25.750	29.930	Rośliny i nasiona	2.937	61.686	69.892	1.666	38.208	47.129
w tem:							w tem:						
kauczuk i gutaperka	241	2.125	2.631	912	7.697	9.853	nasiona buraków cukr.	17	4.668	3.260	28	7.665	4.795
gumelastyka miękka	23	172	215	393	3.045	3.406	" roślin pastew.	633	45.841	51.565	353	23.596	33.677
opony i detki automob.	191	1.520	1.459	1.615	13.292	13.860	" roślin oleistych	1.506	4.441	7.567	861	2.943	5.611
obuwie z kauczuku	0	81	127	5	1.351	2.179	Materiały budowlane,						
Chemikalia	66.013	398.218	758.213	20.529	170.770	245.171	wyroby ceramiczne,	24.596	246.564	437.188	1.252	10.961	11.454
w tem:							minerały i szkło						
fosforyty	11.098	106.990	173.616	793	5.585	9.132	w tem:						
sole potasowe	2.966	20.197	102.500	594	4.269	16.085	cement	4.906	50.336	55.472	358	3.704	4.121
salerita chilijska	65	29.286	76.883	28	12.381	34.498	szkło i wyroby	204	1.048	835	226	1.199	859
" wapieniowa	4.362	46.395	43.713	1.600	18.475	16.619	Paliwo	1.154.490	7.974.089	9.142.953	35.743	253.092	296.300
żuźle Thomasa	34.158	98.604	248.178	3.280	10.421	30.381	w tem:						
oleje roślinne techn.	2.080	17.825	19.753	2.618	26.122	30.182	węgiel	1.112.993	7.770.206	8.910.686	29.605	210.363	247.690
garbniki	1.940	13.263	8.989	1.508	10.869	8.811	przetwory naftowe	12.208	100.215	123.574	4.659	35.814	41.693
środki lecznicze	84	822	1.144	904	9.534	9.923	w tem:						
kosmetyki i pachnidła	27	234	238	745	7.315	6.466	nafta	1.825	16.074	26.449	424	3.588	5.337
Farby, barwniki i lak-							oleje pędne i smarowe	5.229	46.304	59.674	1.194	10.047	11.683
tery	480	4.748	6.217	1.540	12.018	15.979	benzyna	3.000	23.251	22.087	1.225	9.131	9.154
Rudy, metale i wyro-							parafina	2.154	14.586	15.364	1.816	13.048	15.519
by z metali	83.610	600.788	1.181.667	17.849	161.859	281.406	Gumelastyka	79	802	858	824	7.456	6.397
w tem:							w tem:						
rudy cynkowe	18.496	136.118	129.348	2.676	25.254	32.782	obuwie gumowe	72	854	816	785	7.143	6.242
szyny, żelazo i stal	2.983	25.983	32.715	954	7.918	11.099	Chemikalia	22.062	153.481	103.586	5.028	46.310	39.458
druć żelazny i stalowy	144	3.499	2.573	464	4.487	6.158	w tem:						
narzędzia rzemieśln.	58	650	1.005	509	5.829	7.839	nawozy sztuczne	17.214	101.014	47.530	3.205	21.836	10.450
miedź, stopy miedzi							materiały i przetwory						
i wyroby	767	5.010	9.961	3.026	26.670	43.518	chemiczne organiczne	1.581	22.435	26.527	762	12.462	13.922
cyna i wyroby	12	531	580	269	3.933	5.429	Metale i wyroby						
Maszyny i aparaty	2.723	22.602	45.607	14.087	118.739	213.082	z metali	58.657	395.599	251.498	27.173	212.616	213.522
w tem:							w tem:						
silniki	468	2.334	4.503	2.264	10.360	18.121	szyny, żelazo i stal	23.307	165.835	55.659	7.060	51.296	19.143
maszyny elektryczne	235	1.757	2.935	1.802	14.415	21.600	wszelkie	6.448	63.767	26.899	2.749	25.987	15.826
obrabiarki do drzewa							blacha żel. i stalowa	5.103	35.365	46.309	3.766	27.533	30.768
i metali	120	1.815	4.722	711	7.872	21.159	rury	11.164	91.505	94.591			

miljn.), wzrósł zaś wywóz tłuszczów zwierzęcych technicznych (o zł 0'4 miljn.). Zanotować należy nadto zmniejszenie się przywozu barwników syntetycznych (o zł 0'4 miljn.).

Surowce hutnicze, a mianowicie rudy, wykazują zmniejszenie, które dotyczy rud cynkowych (o zł 0'5 miljn.) oraz manganowych (o zł 0'6 miljn.). Przywóz żelastwa (szmelcu) wykazuje natomiast wzrost (o zł 0'9 miljn.). Zmniejszenie wykazuje przywóz drutu żelaznego i stalowego (o zł 0'4 miljn.), miedzi i wyrobów z miedzi (o zł 1'2 miljn.) oraz stopów miedzi i wyrobów z nich (o zł 0'7 miljn.).

Zniżka przywozu maszyn i aparatów jest dość znaczna. Zmniejszył się więc przywóz pomp (o zł 0'4 miljn.), obrabiarek do drzewa i metali (o zł 0'4 miljn.), maszyn rolniczych (o zł 1'2 miljn.), a wreszcie kotłów, aparatów i części do ogrzewania (o zł 1'2 miljn.). Zmniejszenie dotknęło również przywozu przyrządów, przewodników i innych materiałów elektrotechnicznych (o zł 0'7 miljn.), a przedewszystkiem aparatów telefonicznych (o zł 0'5 miljn.).

Obniżył się ponadto przywóz środków komunikacji (o zł 2'5 miljn.), w szczególności kołowców (o zł 1'0 miljn.), motocykli (o zł 0'5 miljn.), a nadto samochodów (o zł 1'8 miljn.).

W przywozie papieru oraz surowców papierniczych zaznaczyć należy zmniejszenie się przywozu celulozy, a zwiększenie się przywozu szmat i makulatury (o zł 0'5 miljn.).

W grupie materiałów i wyrobów włókienniczych przy ogólnym zmniejszeniu się przywozu (o zł 3'4 miljn.) największy spadek przypada na wełnę i odpadki (zł 3'8 miljn.), dalej tkaniny jedwabne (zł 1'1 miljn.) oraz tkaniny bawełniane zł (0'3 miljn.). Zwiększył się natomiast przywóz bawełny i odpadków (o zł 1'5 miljn.), juty i odpadków (o zł 0'6 miljn.), przędzy wełnianej (o zł 0'4 miljn.), przędzy jedwabnej (o zł 0'3 miljn.), tkanin wełnianych (o zł 0'4 miljn.).

Co do pozostałych grup przywozu, to zanotować należy zmniejszenie się przywozu gumelastyki (o zł 0'9 miljn.), przyczem zniżka dotyczy głównie opon automobilowych (o zł 0'7 miljn.), a nadto pozostający w związku z rozpoczęciem roku szkolnego wzrost przywozu instrumentów, przyborów szkolnych i pomocy naukowych (o zł 0'4 miljn.).

W. St.

OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ

Zyczący poznać szczegóły któregośkolwiek z wymienionych niżej interesów oraz otrzymać adres odnośnej firmy zagranicznej winni podać Redakcji odpowiedni numer kolejny, umieszczony przy danej wzmiance, oraz załączyć na koszt odpowiedzi sumę zł 1'— w znaczkach pocztowych (od każdego poszczególnego numeru).

Redakcja Tygodnika „Polska Gospodarcza” nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za konsekwencje handlowe zawartych tą drogą interesów.

ZAPYTANIA Z ZAGRANICY:

Nr. 143/A: Firma amerykańska pragnie zakupić większą partię szczeciny w Polsce.

Nr. 144/A: Firma egipska przyjmie przedstawicielstwo polskiej fabryki wyrobów bawełnianych.

OFERTY FIRM ZAGRANICZNYCH:

Nr. 119/B: Fabryka lad wystawowych, przystosowanych do elektrycznych instalacji chłodniczych, odda wyłączne zastępstwo na Polskę.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIEN WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPE-SZ „PATA” I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

RUCH CEN ZBÓŻ

w okresie od 23 września do 8 października 1930 r.

(za kwintal)

	23 — 30/IX		1 — 8/X		Różnica w 1/10-ach cen z 1 — 8/X w stos. do cen z 23 — 30/IX
	zł	g	zł	g	
Pszemica					
Warszawa . . .	29'37½	3'30	28'62½	3'21	— 2'5
Poznań . . .	26'06	2'92½	25'98½	2'92	— 0'2
Lwów . . .	25'90	2'91	25'62½	2'88	— 1'0
Srednia giełd krajowych	27'11	3'04½	26'74½	3'00½	— 1'3
Żyto					
Warszawa . . .	18'75	2'10½	18'78	2'11	+ 0'1
Poznań . . .	17'68½	1'98½	17'76	1'99	+ 0'3
Lwów . . .	17'87½	2'00½	17'87½	2'00½	—
Srednia giełd krajowych	18'10	2'03	18'13½	2'03½	+ 0'1
Owies					
Warszawa . . .	21'00	2'36	21'00	2'36	—
Poznań . . .	18'00	2'02	18'00	2'02	—
Lwów . . .	16'75	1'88	16'75	1'88	—
Srednia giełd krajowych	18'58	2'08½	18'58	2'08½	—
Jęczmień browarowy					
Warszawa . . .	26'06	2'92½	25'75	2'89	— 1'1
Poznań . . .	26'50	2'97½	26'50	2'97½	—
Lwów . . .	—	—	—	—	—
Srednia giełd krajowych	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa . . .	20'50	2'30	20'50	2'30	—
Poznań . . .	20'25	2'27	20'25	2'27	—
Lwów . . .	17'75	1'99	17'75	1'99	—
Srednia giełd krajowych	19'50	2'19	19'50	2'19	—

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres

od dn. 29 września do dn. 4 października 1930 r.

WARSZAWA. — Dla zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja nieco słabsza, ceny zaś większości zbóż wykazują w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego niewielkie zniżki. Obroty średnie. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 28'00 — 29'00 (29'00 — 30'00), żyto 18'40 — 18'75 (18'50 — 19'00), jęczmień brow. 25'00 — 26'50 (25'00 — 27'00), — przemiałowy 20'00 — 21'00 (20'00 — 21'00), owies jednolity 20'00 — 22'00 (20'00 — 22'00), otręby pszenne szale 15'50 — 16'50 (16'00 — 17'00), — pszenne średnie 13'25 — 14'25 (13'00 — 14'50), — żytnie 10'25 — 10'50 (10'00 — 10'50).

— Na rynku mąki słabsza tendencja dla mąki pszennej, której ceny niezauważalnie się obniżyły. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco wagon Warszawa (jak wyżej): mąka pszenka luksusowa 64'00 — 14'00 (65'00 — 75'00), — pszenka 4,0 54'00 — 64'00 (55'00 — 65'00), — żytnia (typ przepisowy) 35'00 — 36'00 (35'00 — 36'00).

POZNAŃ. — Przy tendencji spokojnej większość zbóż utrzymała się na dotychczasowym poziomie; niewielką zniżkę poniosła jedynie pszenica, jak również mąka pszenka i żytnia oraz otręby. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 25'00 — 26'70 (25'25 — 27'00),

żyto 17'00 — 18'10 (17'50 — 18'00), jęczmień brow. 25'50 — 27'50 (25'50 — 27'50), — przemiałowy 19'00 — 21'50 (19'00 — 21'50), owies 17'00 — 19'00 (17'00 — 19'00), mąka pszenna 65%owa wraz z workiem 45'50 — 48'50 (46'00 — 49'00), — żytnia 65%owa wraz z workiem 28'00 (28'50), otręby pszenne grube 15'50 — 16'50 (16'00 — 17'00), — pszenne średnie 13'50 — 14'50 (14'00 — 15'00), — żytnie 11'00 — 12'00 (11'50 — 12'50).

LWÓW. — Usposobienie dla zbóż chlebowych nadal słabe, ceny obniżyły się. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco Lwów (jak wyżej): pszenica dworska 26'00 — 27'00 (27'00 — 27'50), — zbiorowa 21'75 — 22'25 (24'75 — 25'25), mąka pszenna 65%owa brutto za netto 47'00 — 48'00 (49'00 — 50'00), — żytnia (typ przepisowy) łącznie z workiem 32'00 — 33'00 (32'50 — 35'50), otręby pszenne 11'25 — 11'75 (11'50 — 12'00).

WILNO. — Dla zbóż chlebowych tendencja nieco słabsza. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): pszenica 29'00 — 30'00 (29'00 — 33'00), żyto 18'00 — 19'00 (17'00 — 19'00), jęczmień brow. 24'00 — 25'00 (24'00 — 25'50), — przemiałowy 19'00 — 21'00 (20'00 — 22'00), owies 20'00 — 21'00 (18'00 — 20'00), otręby pszenne 17'00 — 18'00 (15'00 — 18'00), — żytnie 11'00 — 12'00 (12'00 — 14'00), makuchy lniane 32'00 — 34'00 (32'00 — 33'00), — słonecznikowe 24'00 — 25'00 (24'00 — 25'00).

GDĄŃSK. — Przy słabej tendencji większość cen obniżyła się. Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zależnie od gatunku) 15'50 — 16'50 (16'50 — 17'00), żyto 10'75 — 11'00 (11'00), jęczmień nowy 13'50 — 15'50 (14'00 — 16'00), — pastewny 12'00 — 13'00 (12'50 — 13'50), owies 11'50 — 12'00 (11'50 — 12'00), otręby pszenne grube 9'75 — 10'00 (10'25 — 10'75), — żytnie 7'25 — 7'50 (7'75 — 8'25).

PASZA

WARSZAWA. — Usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: siano koniczynowe świeże 16'00 — 18'00, — zwykłe, średnie gat. 12'00 — 13'00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 9'00 — 9'50; franco wagon stacja załadowania: siano I gat. 8'00 — 8'50, słoma prasowana 4'50 — 5'00; parytet wagon Warszawa: makuchy lniane 31'00 — 32'00, — rzepakowe 21'00 — 22'00, otręby pszenne 13'25 — 14'25, — żytnie 10'25 — 10'50; franco skład Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 40'50, kuch sojowy 46% w workach brutto 40'50, kuchy słonecznikowe w taflach 33'00, — mielone 34'00, — rzepakowe 25'00, — mielone 26'00, — lniane w taflach 40'00, — mielone 41'00.

LUBLIN. — Zapotrzebowanie wzrosło, podaż dostateczna. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Lublin: siano gruntowe słodkie 11'50 — 12'50, — półsłodkie 10'50 — 11'50, — kwaśne 7'00 — 8'00, — koniczynowe 13'00 — 14'00, słoma prosta 6'50 — 7'00, — targana 4'00 — 4'50, otręby pszenne grube 12'00, — mialkie 10'75, — żytnie 9'00.

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań: siano zwykłe luzem 7'00 — 8'00, — prasowane 8'00 — 9'00, słoma prasowana 2'40 — 2'60, otręby pszenne grube 15'50 — 16'50, — pszenne średnie 13'50 — 14'50, — żytnie 11'00 — 12'00.

LWÓW. — Dla siana tendencja nieco mocniejsza. Notowania Centralnej Targowicy — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: siano I gat. 10'00 — 12'00, — II gat. 7'00 — 9'00, koniczyna niemłocna 12'00 — 14'00, tymotka 12'00 — 14'00, słoma omlotowa 5'00 — 6'00.

LEN I KONOPIE

LUBLIN. — Zainteresowanie towarami eksportowymi wzrosło. Ceny orientacyjne — w \$ za 100 kg loco granica: len czesany I gat. 24'50 — 25'00, — II gat. 18'50 — 19'50, — III gat. 13'50 — 14'50, pakuly lniane I gat. 12'50 — 13'00, — II gat. 6'50 — 7'50, — III gat. 4'50 — 5'50; loco stacja załadowania: len czesany I gat. 23'00 — 24'00, — II gat. 17'00 — 18'00, — III gat. 12'00 — 13'00, pakuly lniane I gat. 11'00 — 12'00, — II gat. 5'00 — 6'00, — III gat. 3'50 — 4'00.

LWÓW. — Dla konopi tendencja słabsza. Ceny orientacyjne — w \$ za 100 kg loco stacja załadowcza: konopie surowe 12'00 pakuly konopne 10'00.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: fasola strączkowa zielona 24'00 — 30'00, —

żółta 40'00 — 42'00, groch strączkowy 60'00 — 75'00, kapusta 3'00 — 3'25, pomidory I gat. 20'00 — 30'00, — II gat. 8'00 — 10'00, szczaw 12'00 — 15'00, cebula I gat. 20'00 — 22'00, — II gat. 16'00 — 18'00, szpinak 12'00 — 15'00, ziemniaki 5'50 — 7'50; za 1 kg: chrzan 1'50 — 2'00; za 100 sztuk względnie pęczków: botwina 6'00 — 10'00, cebula młoda I gat. 10'00 — 12'00, — II gat. 6'00 — 7'50, kalafior I gat. 20'00 — 30'00, — II gat. 10'00 — 12'00, — III gat. 3'00 — 6'00, brukselka 16'00 — 20'00, kapusta biała I gat. 6'00 — 10'00, — czerwona 10'00 — 12'00, — włoska 6'00 — 10'00, koperek 3'00 — 5'00, koper 40'00 — 60'00, marchew 12'00 — 14'00, pietruszka 15'00 — 18'00, pory 20'00 — 25'00, rzodkiewka 3'00 — 5'00, sałata 4'50 — 6'00, selery 40'00 — 60'00.

NASIONA

TORUŃ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco stacja załadowania: koniczyna czerwona 150'00 — 180'00, — biała 250'00 — 300'00, — szwedzka 180'00 — 220'00, — żółta odłuszczona 90'00 — 100'00, — żółta w łuskach 40'00 — 50'00, inkarnatka 180'00 — 200'00, przelot 100'00 — 120'00, rajgras krajowy 80'00 — 100'00, tymotka 40'00 — 50'00, seradela 26'00 — 30'00, wyka letnia 25'00 — 26'00, wiczka zimowa 55'00 — 65'00, peluszka 25'00 — 28'00, groch Wiktorja 30'00 — 35'00, — polny 20'00 — 25'00, — zielony 28'00 — 32'00, — bobik 22'00 — 25'00, gorczyca 50'00 — 60'00, rzepak 46'00 — 48'00, rzepik 55'00 — 60'00, siemię lniane 65'00 — 75'00, — konopne 60'00 — 70'00, mak niebieski 75'00 — 80'00, tatarska 20'00 — 25'00, proso 40'00 — 50'00.

LWÓW. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Podwoleczyska: siemię lniane 48'00 — 49'00, rzepak zimowy 39'00 — 40'00, koniczyna czerwona 137'00 — 147'00, mak niebieski 72'00 — 82'00.

BYDŁO I MIĘSO

— W II połowie września na rynkach krajowych bydła rogatego, mimo pewnego wzrostu spożycia wołowiny — ceny poważniejszym zmianom nie uległy, wykazując tylko lekką wyższość na niektórych targowicach. Ceny cieląt natomiast z powodu małej podaży i wzmożonego zapotrzebowania dość znacznie podniosły się; jedynie w Poznaniu ceny cieląt kształtowały się nieco słabiej.

Rynek trzody chlewnej wykazywał tendencję niejedolitą. Podaż naogół była dość duża. Ceny przeważnie zniżowały. W końcu okresu sprawozdawczego jednak dało się zaobserwować wzmocnienie tendencji na targu żywca w Warszawie.

Ceny świń bekonowych prawie na wszystkich targowicach zniżowały wskutek dużej podaży oraz niekorzystnego kształtowania się cen na rynku bekonów w Anglii.

WARSZAWA. — Notowania świń na targu żywca według Kasy Ubezpieczeniowej wynosiły — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: 1'85 — 2'10.

POZNAŃ. — Płacono — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg żywej wagi (ceny loco Targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi): woły pełnom. wytucz. nieoprężane 130 — 138, — mięs. tucz. młodsze do lat 3 122 — 130, — mięs. tucz. starsze 112 — 120, — miernie odzyw. 90 — 96, buhaje wytucz. pełnom. 124 — 130, — tucz. mięs. 110 — 120, — nietucz. dobrze odzyw. starsze 98 — 106, — miernie odzyw. 88 — 96, krowy wytucz. pełnom. 138 — 150, — tucz. mięs. 124 — 136, — nietucz. dobrze odzyw. 104 — 112, — miernie odzyw. 70 — 80, jałowice wytucz. pełnom. 132 — 146, — tucz. mięs. 116 — 128, — nietucz. dobrze odżywione 104 — 110, — miernie odzyw. 90 — 100, młodzież dobrze odzyw. 90 — 100, — miernie odzyw. 80 — 88, cielęta najprzedn. wytucz. 160 — 170, — tuczzone 140 — 150, — dobrze odzyw. 120 — 130, — miernie odzyw. 104 — 116, owce wytucz. pełnom. jagnięta i młodsze skopy 140 — 150, tucz. starsze skopy i maciorki 120 — 130, — dobrze odzyw. 100 — 110, świnię pełnom. od 120 do 150 kg żywej wagi 178 — 184, — pełnom. od 100 do 120 kg żywej wagi 166 — 174, — pełnom. od 80 do 100 kg żywej wagi 156 — 164, — mięs. ponad 80 kg 146 — 150, maciory i późne kastraty 136 — 144, świnię bekonowe 150 — 158.

MYSŁOWICE. — Płacono — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg żywej wagi loco targowica: buhaje 1'30 — 1'40, woły 1'23 — 1'36, krowy 1'20 — 1'35, jałowki 1'25 — 1'32, cielęta 1'60 — 1'80, nierogacizna A 2'00 — 2'09, — B 1'90 — 1'99, — C 1'80 — 1'89, — D 1'70 — 1'79.

MASŁO

— Wybitna zniżka cen, jaka nastąpiła w końcu pierwszej dekady września, i silna tendencja na rynku maślarskim, która

od tego czasu trwała, w końcu II dekady września załamała się. Ceny spadły. Komisja Nabiałowa w Warszawie w dn. 23/IX obniżyła notowania cen masła o 30 na 1 kg I gat. i o 20 na 1 kg pozostałych gatunków. W tym mn. w. stosunku obniżyły się ceny masła i na pozostałych rynkach przy tendencji nadal słabej. Wpłynęła na to zwiększona podaż masła na rynki, która—po zaspokojeniu zapotrzebowania rynku wewnętrznego—nie znajdowała ujścia w eksporcie, wobec odpadnięcia rynków niemieckiego i szwajcarskiego. Pomimo intensywnych robót w polu przy siewach i kopaniach kartofli, zapotrzebowanie wsi na nabiał nie wzrosło, co ściśle się wiąże z przeżywanym przez wieś kryzysem, jak również zapotrzebowanie miast na masło pomimo powrotu z wakacji wzrosło znacznie mniej niż w latach ubiegłych w tym czasie. Nie bez wpływu na osłabienie zainteresowania i obrotów na rynku maślarskim były przypadające w okresie sprawozdawczym święta żydowskie. Wobec również stałej tendencji na masło na rynkach zagranicznych duże ilości masła polskiego zostały zmagazynowane w chłó nicach zagranicą w oczekiwaniu poprawy rynku. Jeżeli w dalszym ciągu będzie panowała ciepła i sprzyjająca produkcji pogoda, to w szybkim czasie nie należy przewidywać poprawy cen, bowiem spożycie masła w dalszym ciągu jest ograniczone.

Notowano — w zł za 100 kg:

WARSZAWA. — I gat. 480 — 450, II gat. 400 — 380, solone 430 — 420, osetkowe 360 — 340.

POZNAŃ. — I gat. 560 — 520, II gat. 540 — 520 — 480, III gat. 440 — 450, przy tendencji spokojnej i zainteresowaniu słabem.

KRAKÓW. — I gat. 440 — 450, solone eksport. 430—440, deserowe II gat. 400—420.

KATOWICE. — Dowozy duże, zwłaszcza z Makowskiego. I gat. 500 — 480, II gat. 470 — 450, wiejskie 420 — 430.

LWÓW. — Dowozy duże, zainteresowanie słabe; I gat. 440 — 460.

LUBLIN. — I gat. 500 — 450 — 430, II gat. 460 — 420 — 390, wiejskie 350, solone I gat. 440, — II gat. 400.

WILNO. — I gat. 440 — 460, II gat. 400 — 420.

W sierpniu 1930 r. wywieziono z Polski masła 15.512 q za sumę zł 6.790 tys., z tego do Niemiec 8.984 q za sumę zł 3.725 tys., do Anglii 3.189 q za sumę zł 1.462 tys., do Czechosłowacji 542 q za sumę zł 252 tys., do Belgii 694 q za sumę zł 401 tys.

JAJA

— Na krajowym rynku jajczarskim w II połowie września w dalszym ciągu panowała tendencja mocna, ceny zwyżkowały i osiągnęły naogół prawie poziom cen zeszlenczonych w tym samym okresie. Mimo panującego obecnie na rynku jajczarskim ożywienia nie wykluczone jest ustabilizowanie się cen, a to ze względu na ujawniającą się w ostatnich dniach wstrzemięźliwość ze strony kupców zagranicznych oraz pojawienie się na rynku towaru konserwowanego.

Dowozy towaru w związku z malejącą produkcją nieznaczne.

W poszczególnych ośrodkach produkcji sytuacja przedstawiała się następująco (ceny—w zł za skrzynię à 1.440 sztuk):

BOCHNIA. — Za towar oryginalny płacono 216, cena towaru eksportowego franco granica wynosi \$ 27.

KRAKÓW. — Produkcja w dalszym ciągu maleje, to też i dowozy zmniejszają się, do czego przyczynia się okres świąt żydowskich; cena towaru eksportowego franco granica odniosła się do \$ 31 — 31.50, za towar oryginalny płać 240, jaja wapnowane 200—205.

KATOWICE. — Na rynku pojawił się już towar konserwowany, podaż słaba, gdyż z powodu zimna i deszczów niesność kur bardzo zmalała, tendencja mocna; cena jaj wynosi: wyborowe duże świeże 260 — 265, — II gat. 230, — III gat. drobne—210.

LWÓW. — Nastrój ożywiony, dowozy małe, tendencja mocna; cena towaru oryginalnego bez opakowania loco stacja załadowca wynosi 215 — 223, towaru eksportowego loco granica \$ 28.50 — 29.

LUBLIN. — Tendencja w dalszym ciągu mocna, popyt dobry, dowozy małe; cena towaru oryginalnego wynosi 220 — 225, eksportowego zaś loco granica \$ 28—29.

POZNAŃ. — Dowozy bardzo szczupłe, nastrój jednak wyciekający; za towar oryginalny płać 240 — 252, za towar eksportowy franco granica niemiecka 287.

RZESZÓW. — Cena towaru oryginalnego wynosi 220—225.

STANISŁAWÓW. — W związku z zwiększonym zapotrzebowaniem i małymi dowozami ceny zwyżkują; zwyżka cen prawdopodobnie zostanie zahamowana z chwilą ukazania się na rynku jaj chłodniowych i wapnowanych; cena towaru oryginalnego wynosi 210 — 215, towaru eksportowego franco granica \$ 29—30.

TARNÓW. — Na rynku jaj ożywienie, ceny zwyżkują, jednak nie wykluczona jest stabilizacja cen ze względu na pojawienie się na rynku towaru konserwowanego.

WARSZAWA. — Tendencja utrzymana; Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich płaci w hurcie za 1 kg zł 3.

WILNO. — Za towar oryginalny płacono ostatnio 222, cena towaru eksportowego wynosi 262.

SKÓRY

BIELSK. — Dla skór surowych tendencja słaba. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: skóry bydlęce 1.70, — cielęce 3.00.

KRAKÓW. — Nieco słabsze usposobienie dla skór cielęcych. Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg: skóry wołowe 1.70, — krowie 1.50, — z jałówek 1.75; za 1 sztukę: skóry cielęce 10.00 — 12.00.

— Na rynku skór gotowych notowano następujące ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: krupony (zależnie od gatunku) 9.00 — 11.90, pasy 8.75, karki szpaltowe 8.50, boki szpaltowe 8.20, karki 5.95, boki grube 5.00.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne skór gotowych — w zł za 1 kg loco fabryka: krupony podszwowe I gat. 8.75, — II gat. 8.10, — III gat. 7.45, boki grube 3.60, skóry juchtowe 11.00.

WEŁNA

GRUDZIĄDZ. — Zapotrzebowanie niewielkie. Ceny orientacyjne — w \$ za 50 kg: wełna brudna „Merino” I gat. 15.00, — II gat. 14.00 — 14.50.

LUBLIN. — Usposobienie słabe, ceny znizkowały. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: wełna cienka 2.90 — 3.00, — średnia 2.20 — 2.30, — gruba 2.00 — 2.10.

RYBY

WARSZAWA. — Tendencja słaba, silniej znizkowały: karpie liny, sandacze i karasie. Notowano — w zł za 1 kg franco wagon Warszawa: karpie żywe 3.20; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 3.50 — 3.80, — śnięte 2.00 — 2.50, liny żywe 3.00 — 4.00, — śnięte 2.00 — 3.00, karasie żywe 3.00 — 4.00, — śnięte 2.00 — 3.00, łososie 17.00 — 25.00, węgorze 6.00 — 7.00, sandacze jeziorowe 4.00 — 4.50, — rosyjskie 4.00, leszcze 3.50 — 4.00, sumy krajane 4.00 — 5.00, ślize 4.00, szczupaki śnięte 3.50 — 5.00, sielawy 4.00, certy 4.00, średnica 2.50 — 3.00, drobica 1.00 — 1.50.

DRZEWO

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w RM za 1 m³ f anco wagon granica polsko-niemiecka: tarcica sosnowa i sosnowe deski stolarskie odziomkowe I i II kl. 80.00 — 85.00, deski sosnowe z czubków i środków 50.00 — 55.00, boczne deski bez sęków 72.00 — 78.00; w zł za 1 m³ franco wagon stacja załadowca: kantówka 80.00 — 100.00, belki 110.00 — 125.00, szalówka 55.00 — 65.00, stolarska sosnowa 120.00 — 130.00.

KATOWICE. — Tendencja słaba. Ceny orientacyjne — w zł za 1 m³ loco skład Katowice: belki 100.00 — 110.00, deski sosnowe 33, 40 i 50 mm grubości 95.00 — 100.00, kantówka do 12 cm 95.00 — 100.00, — powyżej 12 cm 105.00 — 110.00, szalówka 72.00 — 78.00, łaty 95.00 — 100.00, stolarka 160.00 — 200.00, dębina 250; za 1 mp.: papierówka sosnowa 15.00, — świerkowa 18.00 — 20.00, drzewo opałowe 16.00.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 m^3 : deski sosnowe stolarskie 90'00 — 100'00, ciesielskie 65'00 — 75'00, kantówka do 20 cm grubości 85'00 — 90'00, — ponad 20 cm grubości 95'00 — 105'00, bale 100'00, deski dębowe 190'00 — 210'00.

LWÓW. — Notowania Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie — w zł za 1 m^3 w obrocie krajowym loco wagon stacja załadowania w województwach: lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim: drzewo jodłowe i świerkowe w stanie okrągłym, korowane, celulozowe, do 10 cm średnicy 21'00, — kopalniane od 10 cm i wyżej średnicy, 15 m długości 19'00, drzewo dłużycowe 14 do 20 cm średnicy oraz 21 do 36 cm średnicy 23'00, kłose zdrowe tartaczne 4 m i wyżej długości, od 20 do 26 cm i wyżej średnicy 22'00, — wyłącznie świerkowe o 10% drożej; drzewo jodłowe i świerkowe w stanie tartym i ciosanym: deski i brusy jodłowe z pod piły 3 do 6 m długości, 10 cm i wyżej szerokości, 26, 33, 40 i 52 mm grubości 65'00, ditto 20 mm grubości 67'00, ditto 93 mm grubości 73'00, te same świerkowe, wymiary jak wyżej, odpowiednio: 94'00, 101'00 i 108'00, deski i brusy stolarskie świerkowe lub czyste i półczyste jodłowe, wymiary jak wyżej, 25 mm grubości 134'00, ditto 20 mm grubości 137'00, ditto 13 mm grubości 147'00, deski i brusy IV klasy świerkowe i jodłowe, wymiary te same, odpowiednio: 56'00, 58'00 i 62'00, deski i brusy świerkowe i jodłowe od 1 m wwyż, ale poniżej 3 m długości, pozostałe wymiary jak wyżej — o 33% tańsze; kantówka i rygle rżnięte 3 do 6 m długości, 8×8 cm i wyżej grubości 78'00, ditto 6 do 8 m długości 83'00,łaty rżnięte 3 do 6 m długości, 26 do 50 mm grubości, 46 do 52 mm szerokości 88'00, — 1 do 2'5 m długości, 13 do 40 mm grubości 46'00, drzewo ciosane 6 do 9 m długości, 16×18 cm grubości 40'00, — w grubościach wyższych — 50'00; drzewo sosnowe w stanie tartym i ciosanym: deski i brusy sosnowe budowlane 3 do 6 m długości, 10 cm i wyżej szerokości, 33, 40, 52 mm grubości 70'00, ditto 13, 20 i 26 mm grubości 65'00, ditto 16 cm i wyżej szerokości, 33, 40 i 52 mm grubości 75'00, — deski i brusy stolarskie nieobrzynane 120'00, — od 1 m wwyż, ale poniżej 3 m długości — o 40% tańsze; drzewo ciosane 3 do 6 m długości, 16×18 cm grubości 40'00, — 18×21 cm i wyżej 45'00, — 6 do 9 m długości, 16×18 cm 57'00, — 18×21 cm 70'00, deski sosnowe heblowane na pióro i wpust 3 do 6 m długości, 10 do 18 cm szerokości 100'00; drzewo dębowe: kłose od 3 m długości, bez kory od 50 cm średnicy I kl. 130'00, — II kl. 63'00, — III kl. 40'00, — od 40 do 49 cm średnicy I kl. 111'00, — II kl. 57'00, — III kl. 37'00, — od 30 cm średnicy I kl. 65'00, — II kl. 35'00, — III kl. 29'00, — materiał rżnięty: bondry w bloki ułożone I kl. 240'00, — II kl. 190'00, deski I i II kl. 135'00, — III kl. 100'00, deski i brusy obrzynane, towar paryski, od 1'5 m wwyż I kl. 260'00, — II kl. 225'00, — krajowe od 1 m wwyż I i II kl. 150'00, — III kl. 105'00, fryzy krótkie I kl. 220'00, — II kl. 180'00, — III kl. 115'00, fryzy długie I kl. 245'00, — II kl. 220'00; drzewo iesionowe: bondry w bloki ułożone I kl. 230'00, — II kl. 185'00, brusy nieobrzynane, towar luźny I i II kl. 180'00, deski nieobrzynane krótkie 165'00, deski i brusy obrzynane 130'00; drzewo bukowe: kłose od 26 cm średnicy 40'00, materiały rżnięte nieobrzynane 75'00; drzewo olchowe: kłose od 22 do 29 cm średnicy I kl. 60'00, — II kl. 45'00, — od 30 cm i wyżej średnicy w czubie I kl. 85'00, — II kl. 55'00, materiał rżnięty 13 mm grubości 135'00, — 20 mm grubości 125'00, ditto 26/105 mm grubości 115'00; drzewo osikowe: kłose do 21 cm średnicy w odczubie 40'00, — 22 do 29 cm 40'00; za 10.000 kg: drzewo opałowe twarde 220'00, — osikowe 160'00, — miękkie sosnowe 240'00, — jodłowe i świerkowe 160'00.

MATERIAŁY BUDOWLANE

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 1.000 sztuk loco cegielnia łącznie z opakowaniem: cegła 65'00 — 85'00, tonówka I kl. 70'00 — 85'00, licówka 90'00 — 100'00, dachówka 124'00 — 150'00, klinkiery czarne 350'00, — budowlane 175'00, tyczki $1\frac{1}{2}$ cala 70'00, — 2 cale 95'00, — 3 cale 175'00, — 4 cale 280'00, — 5 cali 500'00, — 6 cali 680'00, — 7 cali 1.000'00, — 8 cali 1.500'00

METALE I WYROBY METALOWE

WARSZAWA. — Notowania Koła Odlewni Metali Półszlachetnych — w zł za 1 kg loco fabryka bez opakowania: mosiądz zwykły 3'50 — 4'50, bronz zwykły 4'00 — 4'80, bronz specjalny najwyższy gat. 7'00 — 7'40, fosforobronz 5'00 — 5'80, aluminium zwykłe 9'00, — specjalne 14'00.

— Odlewy ze stopów specjalnych dla taboru P. K. P. — w zł za 1 kg: bronz panewkowy VII, 5'75, bronz osprzętowy VII, 5'25, bronz fosforowy VII, 5'10, mosiądz VIII 4'00 — 4'90, odlew brązowy maszynowy 5'00.

— Notowania Centralnego Biura Polskich Fabryk Gwoździ i Drułu — w zł za 100 kg loco stacja odbiorcza: gwoździe 65'00, drut ocynkowany 97'00, druty inne 80'00; za wymiar i gatunek dopłata według specjalnych cenników.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 29 września do 4 października 1930 r.

— Na giełdzie warszawskiej minął okres sprawozdawczy przy tendencji niejednorodnej; podczas gdy w pierwszych dniach okresu panowała tendencja słabsza i przy ograniczonych obrotach większość kursów zniżkowała, druga połowa tygodnia przyniosła pewną poprawę, tak, iż w rezultacie tygodniowym większość kursów wykazuje tylko niewielkie różnice. Ogólne obroty były nieco mniejsze, co stoi w pewnym związku ze świętami żydowskimi.

Z akcji bankowych jedynie akcje Banku Polskiego uległy większym wahaniom, tracąc w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego zł 0'50. Kurs akcji Banku Handlowego w Warszawie oraz oddawna nienotowanych akcji Polskiego Banku Przemysłowego pozostał bez zmiany.

Akcje przedsiębiorstw chemicznych i elektrycznych nie były w okresie sprawozdawczym notowane; mimo iż były one dość usilnie poszukiwane do transakcyjnie nie dochodziło dla braku materiału lub też rozbieżności kursów podaży i popytu.

Grupa akcji przedsiębiorstw cukrowniczych należała do bardziej ożywionych; kursy akcji Warsz. T-wa Fabryk Cukru i Częstocic kształtowały się zwyklowo, natomiast Chodorów ceniony był o zł 2'00 niżej w porównaniu z ostatnimi notowaniami z końca sierpnia.

Z pośród akcji przedsiębiorstw cementowych notowany był jedynie Firley — po kursie dotychczasowym.

Zainteresowanie akcjami Warsz. T-wa Kopalń Węgla nieco wzrosło; kursy ich nieznacznie się poprawiły. Akcje przedsiębiorstw naftowych nadal bez obrotów.

Dla akcji przedsiębiorstw metalurgicznych panowała tendencja słabsza i mimo zwyczajki w ostatnich dniach okresu cenione były one mniej, niż w okresie poprzednim. Jedynie kurs akcji Lilpopa utrzymał się bez zmiany na dotychczasowym poziomie.

W grupach akcji przedsiębiorstw włókienniczych, spożywczych, handlowych i innych notowane były jedynie akcje Kluczewskiej Fabryki Papieru. Akcje te, których III em sja dopuszczona została do notowań giełdowych, wykazują dalszą poważną zwyczajkę.

Na giełdach prowincjonalnych nastąpiło pewne ożywienie; ilość notowanych papierów dość silnie wzrosła, kursy zaś kształtowały się niejednorodnie, przeważnie nieco słabiej.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 4/ X ¹⁾
Bank Polski	zł 100	162'50	160'00	162'00 — 162'50
" Handl. w Warsz.	zł 100	110'00	110'00	—
Polski Bank Przemysł.	zł 100	85'00	85'00	—
Chodorów	zł 100	125'00	125'00	—
Częstocice	zł 100	32'50	32'00	—
Warsz. T-wa Fabryk Cukru	zł 100	31'00	30'50	—
Firley	zł 50	24'00	24'00	—
Warsz. T-wa Kopalń Węgla	zł 100	40'50	40'00	40'25 — 40'50
Lilpop	zł 25	25'00	24'50	—
Ostrowiec — serja B I — III em.	zł 50	52'00	50'00	52'00
Starachowice	zł 50	11'50	10'00	—
L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper I — III em.	zł 100	30'50	30'50	—
Kluczewska Fabryka Papieru	zł 100	80'00	76'00	—

¹⁾ W sobotę dn. 27 września giełda nieczynna.

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 3/X — w zł; w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski — 161'50 (162'50), Pharma — 6'00, Elektrownia — 43'00, Chodorów — 127'50, Chybie — 27'00, Piasecki — 10'00, Gazy Wschodnie — 18'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 3/X — jak wyżej): Bank Polski — 162'00 (164'00).

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w dn. 3/X — jak wyżej): Bank Polski — 161'00 (165'00), Centrala Rolników — 90'00, Roman May — 60'00.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE W 1929 R. — Wydany świeżo „Rocznik statystyczny z eksploatacji Polskich Kolei Państwowych za r. 1929” daje możliwość zobrazowania stanu posiadania oraz wyników eksploatacji naszych kolei (zarówno normalnotorowych, jak i wąskotorowych) nie tylko w roku sprawozdawczym, ale i za przeciąg poprzednich lat trzech, co pozwala na ustalenie linii rozwoju tego

głównego u nas środka komunikacyjnego. Ponieważ wyniki eksploatacji kolei wąskotorowych przytoczone już zostały w jednym z poprzednich zeszytów tyg. „Polska Gospodarcza”¹⁾, przeto tutaj ograniczono się do kolei normalnotorowych.

Rozciągłość sieci P. K. P. oraz jej zaopatrzenie w stację, urządzenia, tabor i w personel ulegały w okresie sprawozdawczym zmianom następującym:

	1926	1927	1928	1929
Przeciętna długość eksploatac. — km	16.987	17.146	17.208	17.239
Ilość stacji i przystanków	2.320	2.283	2.392	2.336
Długość bocznicy przemysłowych — km	2.454	2.184	2.300	2.444
Ilość warsztatów głównych	15	16	16	16
„ „ pomocniczych	114	114	114	114
Liczba pracowników w warsztatach	34.589	36.263	36.569	35.455
Ilość inwentarzowa parowozów osobowych	1.017	1.018	994	1.048
„ „ „ towarowych	3.396	3.421	3.474	3.480
„ „ „ tendrzaków	755	737	716	728
„ „ „ parowozów — ogółem	5.168	5.176	5.184	5.256
„ ogólna parowozów czynnych	2.850	3.072	3.263	3.350
„ inwentarzowa wagonów osobowych	—	8.561	8.599	8.794
„ „ „ bagaż. i pocztowych	—	1.408	1.418	1.442
„ „ „ osobowych — ogółem	—	9.969	9.974	10.192
„ ogólna wagonów osob. czynnych	9.322	9.571	10.004	10.231
„ inwentarzowa wagonów towarowych krytych	—	50.080	49.895	49.655
„ „ „ niekrytych	—	80.895	85.485	88.508
„ „ „ specjalnych	—	6.645	6.482	6.440
„ „ „ towarowych — ogółem	—	137.620	141.862	144.603
„ wagonów prywatnych	7.597	5.968	6.194	6.431
„ „ wdzierżawionych	5.707	5.406	4.616	5.777
„ ogólna wagonów towarowych czynnych	94.727	111.360	118.044	127.239
Liczba personelu, zaliczonego na wydatki osobowe	103.703	107.421	112.758	112.091
„ „ „ „ rzeczowe	88.239	91.023	101.020	97.081
„ „ „ ogólna	191.942	198.448	213.778	209.172
„ „ „ przypadająca na 1 km	11'3	11'6	12'4	12'1
„ „ „ „ 1 miljn. poc.-km.	1.897	1.785	1.792	1.687
Ogólna suma wynagrodzenia personelu, zaliczonego na wydatki osobowe — zł	339,100.915	408,468.518	469,598.467	503,645.967
Przeciętne wynagrodzenie pracownika, zaliczonego na wydatki osobowe — zł	3.270	3.802	4.086	4.493
Ogólna suma wynagrodzenia personelu, zaliczonego na wydatki rzeczowe — zł	183,721.914	241,774.471	257,096.382	281,620.183

Z zestawienia powyższego widzimy, że rozciągłość sieci P. K. P. wzrasta bardzo wolno, gdyż budowa nowych linii ograniczona jest brakiem środków. W zależności od tego i inne pozycje w stanie posiadania nie wykazują większych zmian. Jedynie ilość taboru, tak inwentarzowa, jak i jednostek czynnych, wzrasta w zależności od wzmoczenia ruchu przewozowego. Liczba personelu również mało się zmienia, natomiast wobec zwiększenia przewozów wykazuje ona większą sprawność pracy, o ile wyraża się to w ilości pracowników, przypadających na 1 miljn. pociągo-km. Wynagrodzenie personelu tak absolutne, jak i na jednostkę wykazuje stały wzrost.

Przechodząc do pracy taboru widzimy następujący stan rzeczy:

(p. tablicę na następnej stronie — pierwszą od góry)

Wszystkie pozycje przytoczonej tabeli wykazują wzrost, znajdujący się w bezpośrednim związku ze

wzrostem ilościowym przewozów. Jedynie przebieg wagonów próżnych ruchu osobowego zmniejszył się, co znać należy za dodatni wynik sprawniejszej gospodarki wagonowej. O tem samem świadczy wzrost ciężaru brutto pociągów towarowych, umożliwiony dzięki zastosowaniu silniejszych parowozów. O intensywności ruchu towarowego przekonywa również stały wzrost ilości wagonów, załadowywanych przeciętnie dziennie oraz przyjmowanych z zagranicy. Zużycie węgla przez koleje, sięgające obecnie 4.069 tys. t, stawia je w pierwszym rzędzie spożywców węgla na rynku krajowym.

Zestawienie najważniejszych rubryk, obrazujących wyniki handlowej eksploatacji P. K. P., mianowicie ilości przewozów osób i towarów, daje obraz następujący:

(patrz tablicę na następnej stronie — drugą od góry)

¹⁾ P. zesz. 40/1930, str. 1781.

	1926	1927	1928	1929
Dochód z przewozu osób — <i>zł</i>	268,229.641	313,253.970	366,750.528	388,155.684
„ z 1 osobo-km — <i>gr</i>	4'50	4'97	5'18	5'49
„ z przewozu bagażu i przes. ekspr. — <i>zł</i>	14,006.717	17,628.656	20,307.317	20,598.989
„ z 1 tonno-km bagażu — <i>gr</i>	51'09	54'59	47'59	51'25
„ z przewozu towarów — <i>zł</i>	718,863.690	894,695.787	969,955.692	1,034,618.818
„ z „ poczty — <i>zł</i>	13,113.308	11,184.267	12,003.217	13,095.465
„ z 1 tonno-km towarów — <i>gr</i>	4'40	4'54	4'42	4'40
Razem dochód z przewozów — <i>zł</i>	1,014,213.357	1,236,762.680	1,369,016.754	1,456,468.956
Dochód z innych źródeł — <i>zł</i>	90,957.267	104,760.112	110,861.314	121,187.705
Ogółem dochody — <i>zł</i>	1,105,170.624	1,341,522.792	1,479,878.068	1,577,656.661
Wydatki osobowe — <i>zł</i>	339,100.915	408,468.518	464,598.467	503,645.967
„ rzeczowe — <i>zł</i>	461,337.465	571,711.762	657,912.852	728,472.574
„ humanitarne — <i>zł</i>	37,869.123	44,889.112	58,286.886	66,712.125
„ wspólne — <i>zł</i>	87,098.927	74,800.889	104,273.138	93,617.297
Razem wydatki eksploata. — <i>zł</i>	925,406.430	1,099,870.280	1,283,071.343	1,392,447.963
Nadwyżka wpływów nad wydatkami eksploata. — <i>zł</i>	179,764.194	241,652.512	196,806.725	185,208.698
Zaliczki gwarancyjne — <i>zł</i>	1,899.529	1,587.998	751.376	907.936
Żegluga powietrzna — <i>zł</i>	3,154.840	4,019.721	669.126	—
Ogółem wydatki zwyczajne — <i>zł</i>	930,460.799	1,105,478.000	1,284,491.845	1,393,355.898
„ „ nadzwyczajne — <i>zł</i>	55,439.881	105,447.514	200,994.179	216,831.259

w 1926 i 1927 r. W 2 latach następnych nadwyżka ta nie wystarcza już na pokrycie wydatków inwestycyjnych i ta właśnie okoliczność spowodowała konieczność podwyższenia z końcem 1929 r. taryf towarowych.

J. G.

BEZPOŚREDNIA KOMUNIKACJA POLSKO-ŁOTEW-SKO-ESTOŃSKA. — W Wilnie obradowała ostatnio międzynarodowa konferencja kolejowa z udziałem przedstawicieli kolei lotewskich i estońskich w sprawie przyłączenia Estonii do bezpośredniej komunikacji osobowo-bagażowej i ekspresowej pomiędzy Polską a Łotwą, istniejącej już pomiędzy dwoma wymienionymi państwami od dn. 1 kwietnia 1929 r. W wyniku konferencji należy spodziewać się uruchomienia bezpośredniej komunikacji pomiędzy Polską a Estonią z dn. 1 listopada r. b.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

KONIECZNOŚCI ROZWOJOWE LINJI BAŁTYCKIEJ¹⁾. — Zaledwie od pół roku P. P. „Żegluga Polska” utrzymuje statkami „Chorzów” i „Tczew” regularną komunikację z portami wschodniego Bałtyku, a już dziś nikt, kto choćby powierzchownie przyjrzał się pracy Linji Bałtyckiej, nie ma wątpliwości, że utrzymanie własnej drogi morskiej do naszych najbliższych sąsiadów na wschodzie było koniecznością zarówno z punktu widzenia rozwoju naszej floty handlowej, jak też z punktu widzenia naszego handlu zagranicznego. W handlu Polski z krajami bałtyckimi posiadamy obecnie jeszcze jeden trwały czynnik o pierwszorzędnym znaczeniu; możemy też na nim wiele budować. „Trade follows flag” — stara maksyma handlu morskiego, w tym wypadku znalazła zupełnie jaskrawe potwierdzenie — zanotowane bowiem zostały wypadki, kiedy ten lub inny eksport na Bałtyku staje się możliwy dopiero z chwilą, gdy kupiec nasz posiada pewność istnienia regularnej i przystępnie skalkulowanej komunikacji w interesującym go kierunku, a ponadto pewność, że ten kontrahent jego będzie mu niewątpliwie zawsze życzliwy. W miarę też tego, jak coraz to szersze koła w kraju wchodzi w kontakt z Linją Bałtycką — przybywa jej z rejsu na rejs towarów, ładownie statków są coraz to lepiej wykorzystywane.

Ostatnio w pracy Linji Bałtyckiej nastąpiła dosyć istotna zmiana. Mianowicie dotąd oba statki — S/S. „Chorzów” i S/S. „Tczew”, kursowały jednakowo: Gdynia—Gdańsk—Lipawa—Ryga—Tallinn—Helsingfors—Gdynia. Każdy taki kurs trwał miesiąc. Wskutek tego z Gdyni statki odchodziły co 2 tygodnie. Obecnie każdy z nich otrzymuje odmienny kurs: mianowicie S/S. „Chorzów” kursuje na linii: Gdynia —

Gdańsk—Tallinn—Helsingfors—Gdynia, S/S. „Tczew” zaś na linii: Gdynia — Gdańsk — Ryga — Lipawa — Gdynia. Te krótsze podróże trwają po 2 tygodnie, dzięki czemu każdy ze statków odwiedza Gdynię dwukrotnie w ciągu miesiąca, ogółem zaś statki Linji są w Gdyni 4 razy na miesiąc, zamiast, jak dotąd — 2 razy na miesiąc. Daje to, oczywiście, możliwość znacznie lepszego wykorzystania statków, a przede wszystkim możliwość przewiezienia niemi dwukrotnie większej niż dotychczas ilości towarów w przeciągu miesiąca. Jedyną ujemną stroną tej zmiany stanowić mógłby fakt pozbawienia Linji części ładunków między portami zagranicznymi, np. z Rygi do Tallina i t. p. — w praktyce jednak ładunki tego rodzaju, jak to wykazało doświadczenie, nie odgrywają dużej roli.

Nowy rozkład jazdy wszedł w życie dn. 7 b. m. i do końca r. b. wygląda, jak następuje:

(p. tablicę na następnej stronie)

Dodać należy, że na wypadek, gdy dzień odjazdu trafia na święto, statek może odejść poprzedniego lub następnego dnia. Poza tem S/S. „Tczew” zawija do Lipawy tylko wówczas, gdy posiada dostateczny ładunek.

Oczywiście, tego rodzaju doraźne reformowanie rozkładów jazdy nie zafatwia jeszcze potrzeb żegluga towarowej na Bałtyku — choćby nawet potrzeb, ujawnionych w przeciągu dotychczasowego krótkiego okresu pracy Linji Bałtyckiej. Nie ulega wątpliwości, że powinniśmy w przyszłości posiadać całą sieć własnych linii okrętowych na Bałtyku. Jeśli też organizowanie — zczasem także koniecznych dla nas — linii dalszej żegluga: na Lewant, na Daleki Wschód, do Ameryki Południowej i t. d. jest trudniejsze i tem samem może być mniej pilne, to zagadnienia komunikacji na naszym własnym morzu, z naszymi najbliższymi sąsiadami są stokroć bardziej aktualne, a cza-

¹⁾ P. również tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 28/1930, str. 1.249.

sem nawet już w tej chwili stają się wręcz palące. Tak więc np. regularna linja z Gdyni do Stockholmu i także linja do Kopenhagi — stanowią dosłownie

konieczność dnia dzisiejszego. Podobnie potrzebne staje się połączenie naszego portu z Malmö i Göteborgiem.

S/S. „C H O R Z Ó W” Gdynia — Gdańsk — Tallin — Helsingfors — Gdynia					S/S. „T C Z E W” Gdynia — Gdańsk — Ryga — Lipawa — Gdynia				
Nr. podróży	Gdynia odjazd	Gdańsk odjazd	Tallinn odjazd	Helsingfors odjazd	Nr. podróży	Gdynia odjazd	Gdańsk odjazd	Ryga odjazd	Lipawa odjazd
	wtorek	sobota	środa	sobota		wtorek	sobota	czwartek	sobota
8	7/X	11/X	15/X	18/X	8	14/X	18/X	23/X	25/X
9	21/X	25/X	29/X	1/XI	9	28/X	1/XI	6/XI	8/XI
10	4/XI	8/XI	12/XI	15/XI	10	11/XI	15/XI	20/XI	22/XI
11	18/XI	22/XI	26/XI	29/XI	11	25/XI	29/XI	4/XII	6/XII
12	2/XII	6/XII	10/XII	13/XII	12	9/XII	13/XII	18/XII	20/XII
13	16/XII	20/XII	24/XII	27/XII	13	23/XII	27/XII	1/I	3/I

Zweżając jednak zagadnienie do potrzeb dziś już istniejących kierunków — na wschód Bałtyku, stwierdzić należy, że i tutaj tylko część pracy jest zrobiona. Po pierwsze więc, komunikacja ta jest za rzadka: potrzebne byłyby kursy co tydzień — to znaczy, że miałyby kursować zamiast 2 statków 4. Po drugie, jak doświadczenie wykazało, obecnie używane statki — S/S. „Chorzów” i S/S. „Tczew”, a zwłaszcza ostatni, nie są zupełnie odpowiednie dla celu, któremu służą. Najogólniej oceniając te statki, można stwierdzić, że nie są one dostatecznie zastosowane do warunków nawigacyjnych na północnym Bałtyku w okresie zimy, poza tem są za powolne, posiadają za mało ładowni, przyczem ładownie nie zupełnie są odpowiednie dla niektórych gatunków towarów drobnicowych, nie posiadają wreszcie urządzeń chłodniczych.

Otóż, zamiana obecnej pary statków na inną, bardziej odpowiednią, stanowić powinna dalszy etap w rozwoju Linji Bałtyckiej. Jest to zagadnienie najpilniejsze, program na dziś. Postawienie na linji do Rygi, Tallinna i Helsingforsu nowych 2 jednostek nie tylko przytem załatwia bieżące konieczności komunikacji w tych kierunkach, ale zarazem daje możliwość niezwłocznego przystąpienia do organizowania dalszych wymienionych wyżej połączeń z portami bałtyckimi. Mianowicie 2 posiadane przez Linję statki, pełniące w tej chwili właściwie wciąż jeszcze służbę doświadczalną na linjach do portów wschodniego Bałtyku — w tym samym charakterze zaczęłyby jeździć do Stockholmu, Kopenhagi etc., wyjaśniając nam możliwości obrotu towarowego z temi portami, warunki konkurencyjne, nawigacyjne, techniczne — i w przyszłości i na tych linjach ustępując miejsca nowym jednostkom, całkowicie dostosowanym do warunków pracy na danym odcinku.

W porównaniu do naszkicowanych wyżej pobieżnie rozległych potrzeb właściwej komunikacji okrętowej na Bałtyku — dzisiejsza konieczność: kupno dwóch

szybkich i mocnych statków towarowych po c-a 1.500 t DW — jest więcej niż skromna. Choćby więc w obecnych trudnych warunkach finansowych i ta nawet inwestycja nastęrczyła trudności przy jej realizacji — nie sposób jest odstąpić od tego programu — minimum rozbudowy naszej floty handlowej, gdzie dotąd odrobiliśmy zaledwie parę procent naszych zaległości historycznych.

W. G.

RYNEK FRACHTOWY. -- W ostatnim tygodniu notowano nieco mocniejszą tendencję na powrotnych rynkach, która jednak nie wpłynęła na podwyżkę frachtów.

Po pokryciu zapotrzebowania tonnażu z portów południowo-rosyjskich, należy się spodziewać większego zapotrzebowania tonnażu pod transporty zboża z Australji i obu Ameryk.

Z powodu malego zapotrzebowania tonnażu z Południowej Ameryki frachty na węgiel w kierunku La Plata podskoczyły raptownie w górę.

Statki 6.000/8.000 tonn zafrachtowano ostatnio po cenie sh 14/— do 14/6.

Dumping rosyjski w dalszym ciągu niepokoi rynek europejski. Ostatnio sygnalizują sprzedaż przez Z. S. R. R. około 700.000 stł na rachunek kupców angielskich na przyszłoroczną kampanję po cenie około £ 2.5.0 — niższej od ostatnio notowanych. Tranzakcja ta wywołała duże zaniepokojenie na rynku skandynawskim. Niestety, nie można obecnie przewidzieć, jaki wpływ powyższa tranzakcja będzie miała na ukształtowanie się stawek frachtowych. Prawdopodobnie Z. S. R. R. będzie zniewolony wynająć odpowiedni tonnaż na czas (time charter) wobec fatalnej ekspedycji, która panowała ostatnio w Leningradzie, Archangielsku i portach południowo-rosyjskich.

Z b o ż e. — Ostatnio notowano:

La Plata — St. Lorenzo/Kontynent	7.400	14/6
St. Fé — Antwerpja/Rotterdam	6.800	14/—
Buenos Aires/U. K.	6.800	11/—
Południowa Rosja/Kontynent	6.500	12/6
Dunaj/Kontynent c-a	4.000	15/6

Frachty z morza Śródziemnego pozostają nadal nieopłatne; notowano c-a 4.000 ton.

Eksport zboża z Gdańska ożywił się ostatnio. W rachubę wchodzi jednakże tylko małe ładunki.

Notowano:

Gdańsk — Północna Danja	125/150	7/9	—	8/6
„ — Limfjord	125/150	9/6	—	10/-
„ — Ryga	200	6/-	—	6/6

Ruda. — Huelva/Kontynent 8/4, c-a 6.000 t Melila/Kontynent 5/6.

Węgiel. — Stawki na węgiel z Gdańska wykazują mocniejszą tendencję za wyjątkiem eksportu do Włoch.

Ostatnio notowano:

c-a 3.000 Rouen	5/1½ — 5/3
„ 2.000 Bordeaux	7/-
„ 2.200 La Rochelle	7/-

Większe transporty węgla pokazały się ostatnio na rynku do Finlandji. Popyt nie spowodował jednakowoż zwwyżki frachtowej z powodu wzmożonego eksportu drzewa z krajów północnych.

Notowano:

Gdańsk/Gdynia — Helsingfors	5.000 t węgla	3/9 — 4/-
„ — Albo	4.000 „ „	4/1½
„ — Kotka	4.000 „ „	3/10½
„ — Gefle	4.000 „ „	4/-
„ — Stockholm	3.000 „ „	4/3
„ — Norrköping	2.500 „ „	4/6
„ — Köping	1.000 „ „	6/9
„ — Gothenburg	1.000 „ „	5/-

Ostatnio eksporterzy węgla kwotują niektóre ładunki na bazie Gdańsk/Gdynia — Szczecin przy ładunkach do Kontynentu.

Drzewo. — Podaż ładunków drzewnych z Gdańska jest dosyć umiarkowana, natomiast pojawiły się duże ładunki z Finlandji i Szwecji wielkości 500/700 std. Ponieważ statki tej wielkości są przeważnie unieruchomione, należy się spodziewać pewnej zwwyżki frachtowej, ponieważ przy obecnych notowanych frachtach takowe nie pokrywają eksploatacji statków.

Ostatnio notowano:

c-a 750 std Rääfsö/Grängemäus	26/9
„ 500 „ Haukipudas/London	36/6
„ 410 „ Nyhamn/Hull	40/-
„ 1.150 „ Gefle/London	36/-
„ 750 „ Sundsvall/London	34/-
„ 850 „ Huleborg/Ostende	35/6
„ 530 „ Wiborg/Gandawa	34/-

Złom. — Zapotrzebowanie tonnażu pod ładunki złomu z Kontynentu do Gdyni jest umiarkowane przy niskich stawkach frachtowych.

RUCH STATKÓW P. P. „ŻEGLUGA POLSKA”, podług sprawozdań, otrzymanych w tygodniu od 29 września do 5 października 1930 r., był następujący:

T r a m p y:

S/S. „K a t o w i c e” — dn. 30/IX odpłynął z Gdańska do Rouen (Francja) z ładunkiem 2.540 t węgla;

S/S. „K r a k ó w” — dn. 28/IX odpłynął z Braiły (Bułgaria) z ładunkiem zboża do portów duńskich: Odense, Aarhus i Kopenhaga;

S/S. „N i e m e n” — w Skelleftea (Szwecja) ładuje drzewo do Sharpness (Anglia);

S/S. „P o z n a ń” — dn. 30/IX odpłynął z Rotterdamu (Holandia) z ładunkiem 2.707 t węgla gazowego, dn. 3/X przybył do Gdańska i rozpoczął wyładunek;

S/S. „T o r u ń” — dn. 30/IX przybył z Kopenhagi do Gdyni, załadował tu 2.597 t węgla i dn. 4/X odpłynął do Rouen (Francja);

S/S. „W a r t a” — dn. 30/IX przybył z Gdyni do Holtenu (Niemcy), wyładował tu 3.763 t węgla, dn. 3/X odpłynął z powrotem do Gdyni, przybył tu dn. 4/X i rozpoczął załadunek rudy do Lulea;

S/S. „W i l n o” — dn. 27/IX przybył z Gdyni do Randers (Danja), wyładował tu 2.723 t węgla, dn. 3/X odpłynął do Gdańska, dokąd przybył dn. 6/X i rozpoczął załadunek węgla do Gothenburga (Szwecja);

S/S. „W i s ł a” — dn. 30/IX odpłynął z Sousse (Tunis) z ładunkiem 4.200 t fosforytów, zawinął po drodze do Bône (Algier) po bunker, dn. 3/X przybył do Oranu (Algier), gdzie ładuje trawę morską.

L i n j a B a ł t y c k a:

S/S. „C h o r z ó w” — dn. 29/IX odpłynął z Helsingforsu do Tallina, doładował tu ok. 450 t złomu, dn. 3/X odpłynął i dn. 5/X przybył do Gdyni, gdzie rozpoczął wyładunek;

S/S. „T c z e w” — dn. 30/IX przybył z Gdańska do Rygi, wyładował tu ok. 450 t drobnicy, dn. 2/X odpłynął do Tallinu, dokąd przybył dn. 3/X.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

WNIOSK PODATNIKA, ZGŁOSZONY DOPIERO PRZED KOMISJĄ ODWOŁAWCZĄ O PRZESŁUCHANIE ŚWIADKÓW, MOŻE BYĆ PRZEZ WŁADZE PONIĘTY. — Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozpatrując skargę Lewkowicza, orzekł (wyrok L. Rej. 117/28), iż zarzut skargi co do naruszenia przepisu art. 75, p. 2 ustawy o podatku przemysłowym z tego powodu, że komisja odwoławcza pominęła dowód ze świadków-arbitrów oraz z rzeczoznawców, zaofiarowany przez skarżącego dopiero w czasie przesłuchania go przed komisją odwoławczą, jest niesłuszny. Albowiem art. 90 ustawy przyznaje płatnikom prawo składania przed komisją ustnych wyjaśnień do wniesionych odwołań, t. zn. że wyjaśnienia te winny dotyczyć zarzutów i wniosków dowodowych, w odwołaniu już zawartych.

Natomiast pod pojęcie wyjaśnienia nie może, oczywiście, podpaść podnoszenie całkiem nowych okoliczności faktycznych i wniosków dowodowych, zatem komisja odwoławcza nie ma obowiązku takich okoliczności i wniosków brać pod rozwagę. Pomijając wzgląd powyższy, to naruszenia przepisu art. 75 punkt 2 ustawy nie może uzasadnić okoliczność, iż władze wy-

miarowe pominęły dowody, zaofiarowane przez strony, gdyż artykuł ten normuje wyłącznie uprawnienia władz wymiarowych celem należytego sprawdzenia obrotów i przygotowania wniosków.

Z przytoczonych wyżej powodów Najwyższy Trybunał Administracyjny oddalił skargę jako nieuzasadnioną.

OPÓŹNIENIE W KSIĘGOWANIU POWODEM NIEPRZYZNANIA ULGOWEJ STAWKI W PODATKU OBROTOWYM. — Ustawa o państw. podatku przemysłowym w art. 7 określa podatek od obrotu na 2% od ustalonych obrotów, z wyjątkami, w tym artykule przytoczonymi, a między innymi w ustępie pod lit. b wprowadza ½% stawkę od obrotów, dokonanych artykułami pierwszej potrzeby przez przedsiębiorstwa handlowe przy sprzedaży hurtowej, oraz w ustępie pod lit. c tegoż artykułu wprowadza 1% stawkę od obrotów przedsiębiorstw, prowadzących detaliczną lub drobną sprzedaż artykułów spożywczych pierwszej potrzeby. Oprócz tego postanawia art. 7, że sprzedaż hurtowa powinna być udowodniona wyłącznie prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi i że za sprzedaż hurtową uważa się zbyt wszelkiego rodzaju towarów wyłącznie kupcom i przemysłowcom w celu odsprzedaży lub dalszej produkcji.

W konkretnym przypadku skarżąca firma domagała się zastosowania ½% zamiast 1%-owej stawki podatkowej z tego powodu, że prowadzi przedsiębiorstwo handlu artykułami pierwszej potrzeby.

Otóż stwierdzić trzeba, że dla przyznania ½% stawki nie wystarcza, aby dane przedsiębiorstwo dokonywało sprzedaży artykułów pierwszej potrzeby, lecz konieczne jest niezależnie od tego, aby sprzedaż była hurtowa oraz by była udowodniona prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi, skoro zaś w danym przypadku skarżąca firma na poparcie wykazanego obrotu nie mogła przedłożyć ksiąg handlowych, gdyż nie były one wykończone, to tem samem nie udowodniła hurtowej sprzedaży a tykułów pierwszej potrzeby, kwalifikującej się do zastosowania względem niej ulgowej ½% stawki podatkowej.

Skoro zatem władza pozwana dla sprzedaży artykułów pierwszej potrzeby już z tego powodu nie przyznała ulgowej ½% stawki podatkowej, to w postępowaniu tem Najw. Trybunał Administracyjny nie dopatrywał się ani wadliwości postępowania, ani naruszenia ustawy. (Wyciąg z wyroku N. T. A. L. Rej. 579/28).

PRAWOMOCNOŚĆ UCHWAŁ WALNEGO ZGROMADZENIA CZŁONKÓW SPÓŁDZIELNI.

— Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów Izby I (w sprawie Nr. I C 1666/29.) rozpoznawał następujące pytanie prawne: czy uchwała walnego zgromadzenia członków spółdzielni, dotycząca podniesienia wysokości udziałów oraz podwyższenia odpowiedzialności członków w związku z połączeniem tejże firmy z inną, w razie niezaskarżenia w terminie 6-tygodniowym od daty pomienionego walnego zgromadzenia, przewidzianym w art. 50 ustawy o spółdzielniach, staje się prawomocną i uzyskuje moc wiążącą również w stosunku do tych członków spółdzielni, którzy nie zostali zawiadomieni — stosownie do wymogów statutu spółdzielni — o zwołaniu owego walnego zgromadzenia i nie byli na niem obecni?

Rozważając powyższe pytanie prawne, Sąd Najwyższy dał bardzo ważne wyjaśnienia, dotyczące zaskarżenia uchwał walnego zgromadzenia członków spółdzielni i w związku z tem — prawomocności tych uchwał. Ze względu na praktyczną wagę tych spraw podajemy wyjaśnienia Sądu Najwyższego w obszernem wyciągu. Brzmia one, jak następuje:

Według ust. I art. 50 ustawy o spółdzielniach prawomocne uchwały walnych zgromadzeń spółdzielni obowiązują wszystkich bez wyjątku członków spółdzielni, nawet i tych, którzy nie zostali zawiadomieni stosownie do wymogów statutu i nie byli na walnem zgromadzeniu obecni. Dla zapobiegania uprawomoc-

nieniu się uchwał walnego zgromadzenia przysługuje członkom spółdzielni w myśl ust. 2 art. 50 skarga, którą wytoczyć można w ściśle oznaczonych warunkach i tylko w prekluzyjnym 6-tygodniowym terminie od daty odbycia walnego zgromadzenia.

Jednakże wspomniane przepisy ustawy o spółdzielniach, obejmujące zasady unieważniania uchwał walnych zgromadzeń spółdzielni z powodu ich niezgodności z prawem lub statutem, nie wyczerpują wszystkich wypadków, w których pomienione uchwały mogą się okazać pozbawionymi mocy i skutków prawnych. Przepisy te bowiem mają na względzie jedynie takie uchybienia prawne, które mogą być pokryte przez brak skargi, w tem znaczeniu, że niewytoczenie skargi w trybie i w terminie, przewidzianym w ustawie, niweczy wszelkie środki dopuszczonych uchybień.

Mogą atoli zachodzić takie wadliwości uchwał — w związku czy to z uchybieniem porządkowi publicznemu, czy też z przekroczeniem kompetencji organu uchwalającego, czy wreszcie z pominięciem lub pogwałceniem istotnych warunków, wymaganych przez prawo dla ważności zgromadzenia lub skuteczności danej uchwały — iż owe uchwały nawet przy braku skargi nie mogą stać się prawomocnymi i nabyć mocy wiążącej, gdyż bądź są nieważne z samego prawa, bądź też muszą być poczytane za zgoła w obliczu prawa nie istniejące.

Ustalenie takiego stanu rzeczy przez sąd może być uzyskane przez osoby do tego uprawnione na ogólnych zasadach prawa, a więc też bez skrepowania normami art. 50 zarówno co prawa skargi, jak i co do krótkiej prekluzji dla drogi powództwa.

Gdy więc z mocy art. 49 ustawy o spółdz. walne zgromadzenia zdolne są do uchwał jedynie o tyle, o ile zostały należycie zwołane, to w przypadkach, gdy samemu zwołaniu zgromadzenia towarzyszyły uchybienia tak doniosłe, iż przy tym układzie stawiennictwa i głosów, jakie ujawniły się na walnem zgromadzeniu, mogło ono dać zniekształcony merytorycznie wyraz woli ogółu członków, wobec czego zgromadzenie nie może być poczytane za należycie zwołane, — bezskuteczność prawna rozciągająca się musi i na uchwały takich zgromadzeń, co do których stwierdzenia braku mocy prawnej domagać się może każdy członek spółdzielni, którego interesy zostały naruszone.

Na podstawie tych rozważań ogólnych Sąd Najwyższy rozstrzygnął wspomniane pytanie prawne w tym sensie, że dał na nie odpowiedź ta ma miejsce o tyle tylko, o ile uchybienia przy zwołaniu walnego zgromadzenia nie były tak doniosłe, że wykluczały poczytanie w ostatecznym wyniku zgromadzenia za należycie zwołane.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Zmiana art. 56 statutu Banku Polskiego — rozp. z dn. 4/X 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 69, poz. 548).

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW:

Zmiana terminu obowiązywania zmian w poz. 34 p. 1 i 44 p. 1 taryfy celnej — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Roln. z dn. 30/VIII 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 69, poz. 551).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— **Zakłady Sztuki Graficznej „Towarzystwo Technograf”, S. A.** z siedzibą w Warszawie, ul. Żytnia 20; kapitał zakładowy zł 300.000, założyciele: Meyer Bernstein, ul. Leszno 78. Pinkus Bernstein, ul. Karmelicka 5, Herc Bernstein, ul. Towarowa 66, Bernard Bernstein, ul. Leszno 77, i Naum Bernstein, ul. Leszno 78; akt notarialny zeznany przed notariuszem Juljuszem Siennickim w dn. 11 grudnia 1929 r. za Nr. 6211.

— **„Pebeco” Polskie Wytwory Beiersdorfa, S. A., Poznań-Zawady**; kapitał akcyjny zł 250.000; założyciele: Czesław Cegielski, Poznań-Sołacz Podolska 16/17, Maksymilian Maluszek, Katowice Marszałka Piłsudskiego 3, Leon Kierzek, Poznań ul. Mickiewicza 5; akt notarialny zeznany przed notariuszem Witoldem Jeszkiem w dn. 23 maja 1929 r. za Nr. 494.

— **„Dr. A. Wander”, S. A.** z siedzibą w Krakowie; kapitał zakładowy zł 1.500.000; założyciele: Dr. Charles Albert

Wander, w Bernie Szwajcarskiem, Dr. Charles Hermann Gossweiler, w Bernie Szwajcarskiem, i Dr. Albert Wolkenberg, w Krakowie; akt notarialny zeznany przed notariuszem Stanisławem Wislockim w Krakowie w dn. 26 sierpnia 1930 r. za Nr. 34158.

NOWE EMISJE W SPÓŁKACH AKCYJNYCH zatwierdzone w dniu:

13 września:

— **Fabryka Farb Drukarskich „Pigment”, S. A.** z siedzibą w Warszawie; powiększenie kapitału zakładowego Spółki o zł 100.000, czyli do zł 350.000, drogą III emisji akcyj nominalnej wartości zł 12:50 każda.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

18 października:

— **„Gazolina”, S. A.**; zebr. nadzwycz. — o godz. 16½ w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Leona Sapiechy 3.

20 października:

— **Zjednoczone Zakłady Przemysłowe „K. Scheibler i L. Grohman”, S. A.**; zebr. nadzwycz. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Targowa 65.

— **„Żywiecka Fabryka Papieru”, S. A.**; zebr. nadzwycz. (zmiana nazwy firmy) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Zabłociu pod Żywcem.

— **Towarzystwo Akcyjne Fabryki Ołówków „St. Majewski i S-ka”**, S. A.: zebr. nadzwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wspólna 10 m. 5.

— **Warszawskie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Traugutta 5.

21 października:

— **„Zachodniopolska Hurtownia Rur”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Św. Marcina 27.

— **Spółka Akcyjna Fabryk Metalowych „Norblin, Bracia Buch i T. Werner”**, S. A.: zebr. nadzwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Żelazna 51.

— **Towarzystwo Akcyjne Kopalń Węgla „Flora”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Senatorska 30.

23 października:

— **Cukrownia „Młynów”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 15.

— **Cukrownia i Rafinerja „Wieluń”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 15.

— **Spółka Akcyjna „d. Magister Klawe”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Karolkowa 22.

— **Towarzystwo Akcyjne Fabryki Cukru i Rafinerji „Józefów”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17½ w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 15.

— **Zjednoczone Zakłady Wapienne „Wapnorud”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16½ w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 15.

— **Fabryka Cukru i Rafinerja „Michałów”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18½ w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 15.

24 października:

— **Cukrownia i Rafinerja „Gostawice”**, S. A.: zebr. zwycz. (zmiany statutu) — o godz. 14 w lokalu S-ki w Gostawicach.

— **„Elektryczność”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (zmiana brzmienia S-ki, uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Czackiego Nr. 18.

25 października:

— **Zakłady Przemysłowe „Kadzielnia”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Boduena 1.

— **„Technostandard” Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu „Bracia Menn”**, S. A.: zebr. zwycz. (powiększenie kapitału akcyjnego, zmiana brzmienia firmy) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Marszałkowska 86.

— **Zakłady Przemysłowe „Bracia Howieccy”**, S. A.: zebr. zwycz. (zmiany statutu i uzgodnienie z prawem o spółkach akc.) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Lipowa 7a.

— **„Częstochowska Fabryka Igieł i Wyrobów Metalowych”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych, podwyższenie kapitału zakładowego) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Danilowiczowska 2.

— **„Drukarnia Techniczna”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (zmiany statutu, powiększenie kapitału akcyjnego) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Czackiego 3/5.

— **„Edward Kręglewski”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 12½ w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Szyperka 8.

— **Fabryka Tektury Dachowej, Produktów Chemicznych i Asfaltu „Emil Kuźnicki”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Brzezince).

27 października:

— **Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Hoteli w Zdrowiskach Polskich**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Emilji Piater 7 m. 5.

— **„Warszawska Kinematograficzna Spółka Akcyjna”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Chmielna 9.

— **Cukrownia i Rafinerja „Borowiczki”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu Związku Zawodowego Cukrowni w Warszawie, ul. Moniuszki 11.

— **Fabryka Aparatów Elektrycznych „K. Szpotański i S-ka”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kałuszyńska 4.

— **„Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu Związku Polskich Hut Żelaznych w Warszawie, ul. Mazowiecka 5.

— **Spółka Akcyjna dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego „Chemimetal” dawniej „Przetwórnia Wosku w Poisce”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu D-ra Z. Robinsohna w Bielsku, ul. 3 Maja 1a.

28 października:

— **„Cukrownia w Środzie”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w Sali Malinowej hotelu „Bazar” w Poznaniu.

— **Cukrownia „Ostrowite”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu Związku Zawodowego Cukrowni b. Królestwa Polskiego, Małopolski, Wołyńia i Śląska w Warszawie, ul. Moniuszki 11.

— **Towarzystwo Akcyjne Pabjanickich Fabryk Wyrobów Bawełnianych „Krusche i Ender”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 10 w lokalu S-ki w Pabjanicach, ul. Zamkowa 3.

— **Cukrownia „Opalenica”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 10½ w lokalu S-ki w Opalenicy.

— **Fabryka Wyrobów Bawełnianych „Franciszek Ramisch”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 140.

— **Towarzystwo Akcyjne Fabryki Czekolady, Kakao i Cukierków „Jan Fruziński”**, S. A.: zebr. zwycz. (powiększenie kapitału zakładowego oraz uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Chocimska 5.

29 października:

— **Fabryka Konserw Mięsnych**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17½ w lokalu P. Konsula I. Niedbała w Poznaniu, ul. 27 Grudnia 2.

— **Cukrownia i Rafinerja „Nieledeu”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Mokotowska 25.

— **„Bank Polskich Kupców i Przemysłowców Chrześcijan”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (zmiany statutu) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 113.

30 października:

— **Towarzystwo Robót Inżynierskich „Tri”**, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienia statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Grottegera 14.

— **Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Tkackich „Hirsberg i Birnbaum”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (zmiany statutu i uzgodnienie go z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 96.

— **„Spółka Akcyjna dla Handlu Rurami”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (zmiany statutu i uzgodnienie go z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Leszno 25.

31 października:

— **Przemysł Włókienniczy „Michał Glaser”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akc.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Zielona 5.

— Towarzystwo Akcyjne Manufaktury „Karol Benich”, S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Łąkowa 11.

— Zakłady Przemysłowe „Gospodarz”, S. A.: zebr. nadzwyczaj. (zmiana wartości nominalnej akcji, uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 19 w lokalu firmy „Elibor” w Łodzi, ul. Kilińskiego 70.

— Browar Parowy „Wiktorja”, S. A.: zebr. zwyczaj. (zmiana statutu)—o godz. 9½ w lokalu Syndyka S-ki D-ra M. Richtera w Przemyślu, ul. Franciszkańska 22.

— Przemysł Wełniany „S. Barciński i S-ka”, S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych)—o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Tylna 6.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

OPŁATY STEMPLOWE OD ZOBOWIĄZAŃ MAJĄTKOWYCH, WIĄŻĄCYCH SIĘ Z PRZYGOTOWANIEM DO SŁUŻBY PAŃSTWOWEJ. — Deklaracja, na mocy której funkcjonariusz państwowy (w szczególności też funkcjonariusz przedsiębiorstwa państwowego) zobowiązuje się do zapłacenia Państwu pewnej kwoty na wypadek rozwiązania stosunku służbowego przed pewnym terminem, wymienionym w deklaracji, a mianowicie tytułem zwrotu wydatków, poniesionych przez Państwo na szkolenie osoby, składającej ową deklarację — deklaracja taka podlega zasadniczo opłacie stempłowej, przewidzianej w art. 114 ustawy o opłatach stempłowych.

Ministerstwo Skarbu ustaliło jednak, na mocy art. 49 i 177 ustawy o opłatach stempłowych, że opłata, o której mowa, nie ma być uiszczona przy sporządzeniu deklaracji, lecz ma być uiszczona tylko w takim razie, jeżeli stanie się wymagalną kwota, należna w myśl deklaracji tytułem zwrotu wydatków na szkolenie. W tym wypadku opłata stempłowa ma być wymierzona w myśl art. 32 ustawy o opłatach stempłowych przez organ urzędowy (względnie organ przedsiębiorstwa państwowego), który ustala wysokość kwoty, stanowiącej zwrot wydatków na szkolenie. Opłata ma być obliczona w wysokości 0,5% od kwoty, należnej tytułem zwrotu wydatków na szkolenie. Do uiszczenia opłaty stempłowej są obowiązane solidarnie (art. 15, punkt 1a ustawy): osoba, obowiązana do zwrotu wydatków na szkolenie, oraz podmiot majątkowy, uprawniony do żądania tej kwoty (Skarb Państwa, względnie przedsiębiorstwo państwowe lub zakład państwowy, będące odrębnymi osobami prawnymi). Opłata ma być wniesiona do kasy skarbowej w ciągu 3 miesięcy od daty decyzji, ustalającej wysokość kwoty, należnej tytułem zwrotu wydatków na szkolenie.

Oświadczenia osób trzecich, przyjmujących porękę za dopełnienie zobowiązania, wynikającego z deklaracji, o której mowa, podlegają opłatom stempłowym według zasad, podanych w art. 117 ustawy o opłatach stempłowych w brzmieniu, ustalonym w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7 października 1927 r. Te opłaty mają być uiszczane przy sporządzaniu dokumentów poręki według zasad ogólnych. Mają być więc uiszczane gotówką do rąk notariusza, jeżeli dokument poręki został sporządzony w formie aktu notarialnego lub notarialnie uwierzytelnionego poza obszarem, na którym obowiązują kodeks cywilny austriacki. W razie zaś sporządzenia takiego dokumentu na obszarze, na którym obowiązuje kodeks cywilny austriacki i niezastosowania ustępu ostatniego art. 29 ustawy, ma zastosowanie § 1 p. 4 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 11 sierpnia 1930 r.

Powyższe zasady mają być stosowane również wówczas, gdy do ewentualnego zwrotu kosztów szkolenia funkcjonariusza państwowego zobowiązuje się nie ten funkcjonariusz, ale osoba trzecia, ludzkiej gdy student, otrzymujący stypendjum od Państwa — albo osoba trzecia — zobowiązują się do zwrotu stypendjum (lub jego części, lub jego wielokrotności) w razie przerwania studjów lub niewstąpienia do służby państwowej lub rozwiązania stosunku służbowego przed pewnym terminem.

W przypadkach, o których mowa, ewentualna należność z tytułu opłaty stempłowej ma być prowadzona w ewidencji w taki sam sposób, w jaki jest utrzymywana w ewidencji ewentualna należność tytułem zwrotu wydatków na szkolenie.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 29 września do 4 października 1930 r.

— Dla walut panowała w okresie sprawozdawczym nadal tendencja nieco słabsza i większość kursów wykazuje zniżkę, a mianowicie: koron czeskosłowackich, lir włoskich, florenów holenderskich, koron szwedzkich, duńskich i norweskich oraz guldenów gdańskich. Bez zmiany pozostały kursy: dolarów, franków francuskich i szylingów austriackich, zwykowały zaś funty szterlingów, franki szwajcarskie i belgi; różnice kursowe są w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego przeważnie bardzo nieznaczne.

Zapotrzebowanie na dolary gotówkowe uległo dalszemu ograniczeniu; kurs ich, po zwycię w pierwszych dniach okresu sprawozdawczego, powrócił do poziomu z końca okresu poprzedniego, a mianowicie zł 8'96 — 8'955 za \$ 1. Podobne wahania miały miejsce na rynku prywatnym, gdzie w rezultacie tygodniowym nastąpiła niewielka zniżka — do zł 8'96 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania nie przekraczała poziomu ostatnich tygodni.

	Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs w dn. 4/X
	w zł		
Dolary St. Zjedn.	\$ 1 8'912	8'912	8'912
„ „ „ telegr.	\$ 1 8'922	8'922	8'922
Funty szterlingów	£ 1 43'35½	43'34	43'35½
Franki francuskie	100 fr. 35'01½	35'00½	35'01
Franki szwajcarskie	100 fr. 173'17	173'09	173'17
Belgi	100 blg. 124'47	124'38	124'47
Korony czeskosłowackie	100 kor. 26'47½	26'46½	26'47
Szylingi austriackie	100 szyl. 125'92	125'90	—
Liry włoskie	100 lir. 46'73	46'72	46'72
Floreny holenderskie	100 fl. 359'97	359'70	359'75
Korony szwedzkie	100 kor. 239'68	239'62	—
Korony duńskie	100 kor. 238'77	238'73	—
Korony norweskie	100 kor. 238'75	238'75	—
Guldeny gdańskie	100 gld. 173'40	173'30	—

Zainteresowanie papierami lokacyjnymi państwowymi nie było w okresie sprawozdawczym zbyt wielkie. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego nieznaczna poprawa kursów wykazują: 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa oraz 10% Pożyczka Kolejowa, natomiast rządziej ostatn o notowana 6% Pożyczka Dolarowa oraz 4% Pożyczka Inwestycyjna cenione były niżej (— 2% i — zł 3'00). Pozostałe papiery tej grupy, jak również listy zastawne i obligacje banków państwowych utrzymały się na dotychczasowym poziomie. Z dn. 27 września r. b. dopuszczona została do notowań 3% Pożyczka Budowlana, obroty której były dość ożywione po kursie nominalnym.

Listy zastawne nadal nie cieszyły się większym zainteresowaniem i w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego kursy ich zniżkowały; dotyczy to szczególnie listów prowincjonalnych, z których 8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Łodzi, 10% L. Z. T-wa Kredytowego m. Radomia i także Siedlec poniosły poważniejsze straty. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej wyżej cenione były: 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego (+ ¼%) oraz 8% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie, serja 1924 r. (+ ½%), bez zmiany zaś utrzymał się kurs 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie, serja 1928 r.

Z obligacji notowane były tylko VIII i IX 6% Obligacje Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r., po kursie nieco niższym niż w I połowie września.

	Wartość nominalna	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs w dn. 4/X
w % nomenału				
5% Pożyczka Konwersyjna	zł 100	55.50	55.50	55.50
5% " Konwers. Kol.	zł 100	49.25	45.25	—
6% " Dolarowa	\$ 100	76.00	76.00	76.00
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	\$ 100	89.50	86.50	89.00
10% " Kolejowa	tr. w zł. 100	103.75	103.50	—
7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 100	83.25	83.25	83.25
8% " " " " " " " "	zł w zł. 100	94.00	94.00	94.00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100	83.25	83.25	83.25
7% Obl. " " " " " " " "	zł w zł. 100	83.25	83.25	83.25
8% Obl. Bud. " " " " " " " "	zł w zł. 100	93.00	93.00	—
8% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100	94.00	94.00	94.00
8% Obl. " " " " " " " "	zł w zł. 100	94.00	94.00	94.00
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ²⁾	£ 1	89.75	89.00	89.75
7% L. Z. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie, serja 1928 r.	\$ 1	76.50	76.50	—
8% L. Z. T-wa Kredyt. Ziems. w Warszawie, serja 1924 r.	\$ 1	93.00	92.50	—
w zł				
4% Pożyczka Inwestycyjna	zł w zł. 100	110.00	107.00	107.00
5% Pożyczka Premjowa	\$ 5	58.50	58.00	—
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	50.10	50.00	50.00
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł 100	54.75	52.50	52.50
4½% " " " " m. Warsz.	zł 100	53.00	52.25	—
5% " " " " " " "	zł 100	56.00	54.50	—
8% " " " " " " "	zł 100	72.25	70.55	71.50-72.00
8% L. Z. T-wa Kred. Częstochowy	zł 100	62.50	62.00	62.50
4½% " " " " Łodzi	zł 100	64.75	63.00	64.50-64.75
8% " " " " Piotrkowa	zł 100	62.50	62.00	62.50
10% " " " " Radomia	zł 100	75.00	75.00	—
10% " " " " Siedlec	zł 100	75.00	74.50	75.00
VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł w zł. 100	52.50	52.50	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1930 r.	Gdańsk ³⁾	Berlin ³⁾	Wiedeń ³⁾	Paryż ³⁾	Zurych ³⁾
29 IX	57.59—57.74	46.95—47.15	79.22—79.50	286.00	57.75
30 "	57.60—57.74	47.00—47.20	79.225—79.565	—	—
1/X	57.62—57.76	46.975—47.175	—	285.50	—
2/ "	57.62—57.77	—	—	285.00	—
3/ "	57.62—57.76	—	79.24—79.52	—	—
4/ "	57.61—57.76	—	79.275—79.555	—	—
1930 r.	Londyn ⁴⁾	Praga ³⁾	New-York ³⁾	Amsterdam ³⁾	
29 IX	43.37	376.50	11.20	—	
30 "	—	—	—	—	
1/X	43.36	—	11.215	—	
2/ "	43.37	—	—	—	
3/ "	43.35	—	—	—	
4/ "	43.37	—	—	—	

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs najniższy	Kurs najniższy	Kurs ultimo	O obroty
(w % nomenału)				
Giełda w New-York'u				
6% pożyczka dolarowa z 1920 r. \$				
15—20/IX	73	72	72	12.000
22—27/IX	—	—	72	7.000
29/IX—14/X	71	66½	67	25.000
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)				
15—20/IX	93½	92	92	54.000
22—27/IX	91½	87¾	88	108.000
29/IX—4/X	87¾	86	86½	60.000
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
15—20/IX	85	84	85	199.000
22—27/IX	84½	82½	84½	226.000
29/IX—4/X	83½	80½	83	532.000
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.				
15—20/IX	72½	71¾	71¾	7.000
22—27/IX	71¾	70	70	63.000
29/IX—14/X	70½	69	69½	32.000
7% pożyczka śląska z 1928 r.				
15—20/IX	71½	70¾	69½	11.000
22—27/IX	70¾	69½	69½	17.000
29/IX—4/X	67	64	66	29.000
Giełda w Londynie				
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
15—20/IX	87.80	87.05	87.30	
22—27/IX	86.90	85.15	85.90	
29/IX—14/X	86.05	83.55	83.80	
Giełda w Zurychu				
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
22—27/IX	—	—	—	
29/IX—4/X	82½	82	—	
Giełda w Sztokholmie				
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
Sierpień 1930	83½	82½	—	15.000
Giełda w Paryżu				
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
15—20/IX	103.05	101.30		
22—27/IX	101.85	101.05		
29/IX—4/X	101.20	100.80		
Giełda w Medjolanie				
7% pożyczka włoska z 1924 r.				
15—20/IX	99.45	99.40	99.40	1.030
22—27/IX	99.50	99.30	99.30	760
29/IX—4/X	99.55	99.30	—	1.355

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 30 WRZEŚNIA 1930 R.

— Stale malejące od czerwca deficyty walutowe Banku Polskiego zmieniły się w sierpniu na nadwyżkę skupu walut i dewiz nad ich sprzedażą. Na nadwyżkę sierpniową naprawdę poważnie oddziaływało redyskonto w Banku Rozrachunków Międzynarodowych weksli przez Bank Polski, ale w każdym razie tendencja zmniejszania się odpływu walut utrzymywała się, co wiązało się z kończeniem tych procesów koniunkturalnych, które ten odpływ wywoływały, jak: zmniejszenie importu, a więc i kredytów towarowych, płynność rynku pieniężnego, a stąd spłata kredytów zagranicznych, skracanie terminów kredytów towarowych przez dostawców zagranicznych i t. p. We wrześniu jednak tendencja powyższa została powstrzymana i mamy znowu dość poważny deficyt walutowy.

¹⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

³⁾ Za zł. 100.

⁴⁾ Za £ 1.

Deficyt (ten powstał nie wskutek zmniejszenia się skupu, który — przeciwnie — zwiększył się o kilkanaście procentów, lecz dzięki bardzo poważnemu, bo blisko dwukrotnemu, wzrostowi sprzedaży walut i dewiz przez Bank. Głównie wzrosło zapotrzebowanie banków, związane przedewszystkiem z normalnym we wrześniu silnym zwiększeniem się popytu na dolary, zwłaszcza gotówkowe, w związku z przekazywaniem pieniędzy przez emigrantów przed świętami żydowskimi; poza tem bardzo silnie (bo o przeszło zł 30 miljn.) wzrosło zapotrzebowanie urzędów.

Wrześnieowy odpływ walut miał jednak miejsce tylko w 2 pierwszych dekadach, natomiast III dekada miała korzystny bilans transakcyj walutowych. W związku z tem i rezerwy walutowe, które przez pierwsze 2 dekady poważnie zniżkowały, w III dekadzie wykazały, jeśli chodzi o rezerwy, zaliczone do pokrycia obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań — wzrost o zł 4'0 miljn., jeśli zaś chodzi o rezerwy, niezaliczone do pokrycia — spadek o zł 5'3 miljn.

W stanie rezerw zaszły jednak w III dekadzie dalej idące zmiany z tego powodu, że celem ich zwiększenia Bank sprzedał część złota ze swych zapasów, znajdujących się zagranicą. W ten sposób rezerwy walutowe, wchodzące w skład pokrycia, wzrosły nie o zł 4'0 miljn., a o zł 145'6 miljn. do zł 321'9 miljn.

W ciągu całego miesiąca września rezerwy walutowe, łącznie wzięte, zmniejszyły się — nie biorąc na uwagę zamiany złota na dewizy — o zł 49'5 miljn., przy uwzględnieniu zaś tej zamiany wykazały wzrost z zł 345'0 miljn. do zł 437'1 miljn. Część rezerw, przyjęta do pokrycia i zobowiązań, zwiększyła się w ciągu września z zł 225'7 miljn. do zł 321'9 miljn. (bez uwzględnienia sprzedaży złota — spadek o zł 45'5 miljn.), część zaś rezerw, nie wchodząca w skład pokrycia, zmniejszyła się z zł 119'2 miljn. do zł 115'2 miljn.

Zapas złota w III dekadzie września uległ znacznej redukcji — z zł 703'5 miljn. do zł 561'9 miljn. dzięki wspomnianej wyżej zamianie części złota, znajdującego się zagranicą, na dewizy. Dzięki tej zamianie zapas złota zagranicą zmniejszył się z zł 219'0 miljn., na której to wysokości utrzymywał się od końca marca r. b., do zł 77'4 miljn.

Natomiast zapas złota w skarbcach Banku wykazał lekkąwyżkę — z zł 484'46 miljn. do zł 484'49 miljn., osiągniętą dzięki zwykłemu drobnemu skupowi (głównie w monetach) złota, dokonywanemu przez oddziały Banku. Za cały wrzesień zniżka zapasu złota wyniosła zł 141'5 miljn., przyczem zapas złota w skarbcach wzrósł o zł 0'1 miljn., zapas zaś złota zagranicą obniżył się o zł 141'6 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, w ciągu września r. b. ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	31/VIII	20/IX	30/IX
Złoto	703.424	703.505	561.885
Waluty i dewizy netto	225.728	176.242	321.853
Razem:	929.151	879.747	883.737

W stosunku do obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 30/IX 56'47%, gdy w dn. 20/IX 57'48% i w dn. 31/VIII 58'15% (statutowe minimum 40%). Samo pokrycie złotem wynosiło: w dn. 30/IX 35'90%, w dn. 20/IX 45'96%, w dn. 31/VIII 44'03% (statutowe minimum 30%).

Spadek procentu pokrycia w II dekadzie września mimo wzrostu sumy, pokrycia (rezerw) tłumaczy się jednoczesnym zwiększeniem się sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań — z zł 1.530'5 miljn. do zł 1.565'1 miljn. Właściwie wzrósł, i to bardzo silnie, tylko jeden składnik tej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych — z zł 1.258'5 miljn. do

zł 1.373'0 miljn., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał spadek z zł 272'0 miljn. do zł 192'1 miljn.

Zniżka natychmiast płatnych zobowiązań dotknęła wyłącznie lokaty żyrowe, które skurczyły się z zł 247'4 miljn. do zł 163'4 miljn., gdyż z pośród pozostałych pozycji zobowiązań jedynie saldo rachunku państwowego funduszu kredytowego wykazało lekki spadek — z zł 3'9 miljn. do zł 3'6 miljn., pokryty ze znacznym nadmiarem przez wzrost salda pozycji „różne rachunki” z zł 7'7 miljn. do zł 12'4 miljn.; saldo rachunku zakupu srebra pozostawało w dalszym ciągu niezmienione w wys. zł 13'0 miljn.

Z lokat na rachunkach żyrowych spadek w ostatniej dekadzie września wykazały zarówno lokaty na rachunkach kas państwowych (z zł 87'3 miljn. do zł 64'1 miljn.), jak i lokaty na rachunkach prywatnych (z zł 160'0 miljn. do zł 99'2 miljn.). W ciągu całego września lokaty żyrowe obniżyły się znacznie, bo o zł 53'4 miljn., przyczem pozostałości na rachunkach kas państwowych zmniejszyły się o zł 28'9 miljn., a pozostałości na rachunkach prywatnych o zł 24'5 miljn.

Zwyżka obiegu biletów bankowych w dekadzie sprawozdawczej, wynosząca zł 114'4 miljn., czyli przeszło 9%, stanowi przedewszystkiem odpowiednik spadku lokat na rachunkach żyrowych, poza tem wiąże się ze wzrostem kredytów Banku. W ciągu całego miesiąca obieg banknotów wykazał wzrost o zł 17'8 miljn., wywołany — mimo odpływu walut — skurczeniem się lokat żyrowych i wzrostem kredytów.

Suma kredytów dyskontowych wykorzystanych Banku (suma weksli w portfelu) zwiększyła się w dekadzie sprawozdawczej bardzo silnie, bo z zł 654'1 miljn. do zł 704'8 miljn., a w ciągu całego września jeszcze znacznie — o zł 88'3 miljn. Jeśli nawet przyjąć na uwagę, że ten wzrost portfelu jest częściowo rezultatem prześięgowania, związanych z wspomnianem już re-dyskontem w sierpniu weksli w Banku Rozrachunków Międzynarodowych — to i tak stwierdzić można silny wzrost kredytów Banku, wiążący się z konjunkturnym objawem zwyżki zapotrzebowania na kredyty krótkoterminowe.

Jednocześnie i suma pożyczek zastawowych wykazała wzrost: w dekadzie sprawozdawczej z zł 74'0 miljn. do zł 79'7 miljn., w ciągu miesiąca — tylko o zł 0'2 miljn.

Z innych pozycji bankowego pokrycia obiegu i zobowiązań — zapas monet srebrnych i bilonu, przejętych przez Bank na własność, zmniejszył się w III dekadzie września z zł 2'5 miljn. do zł 2'4 miljn., zapas papierów procentowych własnych obniżył się z zł 8'7 miljn. do zł 8'65 miljn., a dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał, jak zwykle, niezmieniony w wys. zł 25'0 miljn.

Całe pokrycie bankowe obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań wykazało we wrześniu następujące zmiany (w tys. zł):

	31/VIII	20/IX	30/IX
Weksle	616.493	654.123	704.758
Polskie monety srebrne i bilon	2.987	2.495	2.361
Papierki, zabezpieczone zastawami	79.547	73.974	79.740
Papier proc. własne	8.099	8.706	8.651
Zobowiązanie Skarbu Państwa	25.000	25.000	25.000
Razem:	732.127	764.299	820.510

Obieg pieniędzy skarbowych wykazał w ostatniej dekadzie września wzrost stosunkowo znacznie mniejszy niż obieg biletów Banku, bo tylko z zł 225'7 miljn. do zł 232'7 miljn. Na sumę tę składa się: 1) obieg biletów państwowych (5-złotowych) w wys. zł 1'9 miljn. (w dn. 20/IX zł 2'0 miljn.), 2) obieg biletów zdawkowych (5- i 2-złotowych) w wys. zł 1'1 miljn. (w dn. 20/IX zł 1'1 miljn.), 3) obieg monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) w wys. zł 152'5 miljn. (w dn. 20/IX zł 147'3 miljn.), 4) obieg bilonu niklowego i brązowego w wys. zł 77'3 miljn. (w dn. 30/IX zł 75'3 miljn.). W ciągu całego września obieg bilonu skarbowego wzrósł o zł 2'2 miljn.

AKTYWA

ZŁOTO w skarbcu	zł 484,488.637'30	
" zagranicą	" 77,396.230'55	
	zł 561.884.867'85	
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGRAN.	zł 321.852.711'24	zł 883,737.579'09
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezali- czone do pokrycia	" 115,229.069'58	
POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON	" 2,360.895'81	
PORTFEL WEKSLOWY	" 704,758.233'71	
POŻYCZKI ZASTAWOWE	" 79,740.135'38	
PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE	" 8,650.817'35	
PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO	" 86,570.457'53	
DŁUG SKARBU PAŃSTWA	" 25,000.000'—	
NIERUCHOMOŚCI	" 20,000.000'—	
INNE AKTYWA	" 147,293.525'24	
		zł 2,073,340.713'69

PASywa

KAPITAŁ ZAKŁADOWY	zł 150,000.000'—
FUNDUSZ ZAPASOWY	" 110,000.000'—
NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA:	
a) rachunki żyrowe kas państwowych	zł 64,125.993'61
b) pozostałe rachunki żyrowe	" 99,240.838'59
c) rachunek zakupu srebra	" 13,000.000'—
d) rachunek państw. funduszu kredyt.	" 3,342.268'85
e) różne rachunki	" 12,432.720'37
	zł 192,141.821'42
OBIEG BILETÓW BAN- KOWYCH	1,372,963.800'— zł 1,565,105.621'42
RACHUNEK SPECJALNY SKARBU PAŃSTWA	" 75,000.000'—
INNE PASywa	" 173,235.092'27
	zł 2,073,340.713'69

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

ZADANIA BRYTYJSKIEJ KONFERENCJI IMPERJALNEJ

W DNIU 1 października rozpoczęła swe obrady w Londynie Konferencja Imperjalna, złożona z premierów wszystkich części Imperjum Brytyjskiego. Przybyli na nią: Premier Kanady Bennett, Premier Australji Scullin, Premier Nowej Zelandji Forbes, Premier Unji Południowo-Afrykańskiej Gen. Hertzog, Premier Irlandji Mc. Gilligan, Premier Nowej Funlandji sir Richard Squires oraz Maharadża z Bikaner, jako przedstawiciel Indji. Odbywające się co 4 lata konferencje są przedmiotem szczególnego zainteresowania całego Imperjum, mają one bowiem za cel ustalenie wytycznych wspólnej polityki luźnie obecnie ze sobą powiązanych części składowych British Empire.

Tegoroczna jednakowoż konferencja jest pilnie śledzona przez polityków i ekonomistów całego świata. Różnić się ona będzie dość zasadniczo od ostatniej konferencji z 1926 r., a decyzje jej w większej mogą się odbić mierze na światowej gospodarce. Istnieją wprawdzie pewne okoliczności wspólne, pewne raczej pozorne podobieństwa w sytuacji. Bowiemy w 1926 r., tak, jak i obecnie, w Anglii panował kryzys. Wtedy był to okres niemal bezpośrednio po wielkim strajku węglowym i kraj był pogrążony w depresji gospodarczej. Dzisiaj ogromna liczba bezrobotnych, szalony kryzys zbytu, z którym bez widocznych narazie wyników usiłuje walczyć Rząd angielski, jak również ciężka sytuacja w większości dominjów — stawiają obradujących przedstawicieli rządów przed koniecznością szukania lekarstwa na wszystkie te trudności. Na tych zewnętrznych wszakże podobieństwach kończą się wspólne cechy. O ile bowiem konferencja z 1926 r. zasadniczo miała za swój cel unormowanie spraw ustrojowych w zakresie Imperjum, zagadnienie niewątpliwie niezmiernie ważkie, ale o charakterze niemal wyłącznie politycznym, o tyle obrady, obecnie toczące się, mają w pierwszym rzędzie dotyczyć spraw ekonomicznych.

Rok 1926 stanie się, niewątpliwie, jedną z zasadniczych dat w historii Brytyjskiego Imperjum. W wyniku bowiem obrad Konferencji Imperjalnej z tego roku zniknęła hegemonja Anglii nad pozostałymi częściami Imperjum, ustępując miejsca wolnemu i równemu związkowi (free and equal partnership). Jest to najbardziej zasadnicza zmiana w historii dominjów, które kolejno, drogą ewolucji, zdołały ze stanowiska kolonij wyemancypować się z pod wpływu macierzy niemal zupełnie.

I trzeba przyznać, że nigdy może dojrzała myśl polityczna nie wydała tak pięknych owoców, jak właśnie w wynikach tej konferencji. Ustała zupełnie walka separatystyczna rozwijających się w szybkim tempie dominjów, a rozpoczął się wszędzie proces odwrotny, proces szukania wspólnych dróg i wspólnych celów, tym razem cprawda na innej płaszczyźnie, może znacznie ważniejszej, a mianowicie — na płaszczyźnie ekonomicznej.

Jak podnosi angielska prasa ekonomiczna, obecna konferencja nie będzie miała przed sobą żadnych ważniejszych problemów konstytucyjnych czy politycznych do rozwiązania i zebrani mężowie stanu z całego Imperjum będą mogli zupełnie swobodnie oddać się rozwiązywaniu problemów wspólnej polityki ekonomicznej. Wprawdzie Premier angielski zaznaczył, że obrady toczyć się będą także nad zagadnieniami takimi, jak: zagadnienie ograniczenia zbrojeń i jego stosunek do zabezpieczenia dróg, łączących Imperjum, oraz zagadnienie załatwiania sporów pomiędzy poszczególnymi częściami British Commonwealth of Nation, jednakowoż główny trzon zagadnień stanowić będzie zagadnienie kooperacji. Pod takim to tytułem omawia program tegorocznej konferencji „Times”, podnosząc, że żadnemu z członków Imperjum nie udało się uniknąć fali kryzysu gospodarczego. Wszystkie dominja narówni z Anglią potrzebują rynków zbytu i ożywienia swego handlu.

Jak wiadomo, istnieją w Anglii politycy i ekonomiści, dla których rozwiązanie tych wszystkich trudności leży w wybudowaniu muru celnego przeciwko całemu światu i rozbudowaniu samowystarczalności międzyimperjalnej. Jakkolwiek wiadomą jest rzeczą, że i te projekty lordów Beaverbrook'a i Rothermere'a będą przedmiotem [rozważań poszczególnych komisji Konferencji Imperjalnej, to jednak wydaje się, że zbyt realnie myśląca większość polityków brytyjskich nie pozwoli na realizację podobnie doniosłego, ale i podobnie ryzykownego eksperymentu. „Economist” z dn. 27 września nazywa wyraźnie całą kampanję lordów „gazetowych” chimerycznym szlakiem.

Wszakże niewątpliwą jest rzeczą, że w obliczu ostatniego kryzysu gospodarczego ogromna większość polityków angielskich przestała uważać doktrynę liberalizmu za podstawową dla polityki ekonomicznej Anglii. Wypowiedziały się w tym kierunku wszystkie partje, a także niemal wszystkie organizacje przemysłowe i handlowe.

Jednym z podstawowych zagadnień, nad którymi radzić będą zgromadzeni przedstawiciele rządów Imperjum, będzie sprawa utworzenia stałego sekretariatu międzyimperjalnego na wzór stałego sekretariatu Ligi Narodów. Za utworzeniem takiego sekretariatu wypowiedziały się w przedłożonych memorjałach 2 potężne organizacje: Federacja Brytyjskiego Przemysłu (Federation of British Industries) oraz Rada Generalna Kongresu Trade Union'ów. Miałyby to być ciało, obradujące w permanencji, aby wypełniać luki współpracy poszczególnych części Imperjum, która naskutek zbierania się konferencji periodycznych — tylko co 4 lata, narazona była na brak ciągłości. Niezmiernej nieraz wagi zagadnienia, które z natury swej mogą być na konferencji tylko naszkicowane, rozplývają się następnie w nicosć z braku stałego ciała, któryby miał w stosunku do konferencji charakter wykonawczy. Sekretariat ten, o charakterze wyłącznie ekonomiczno-politycznym, miałby za zadanie wypracowywanie takich problemów, jak: wzmożenie handlu przez działalność służby informacyjnej zagranicą, wszystkie zagadnienia Imperjalnego Komitetu Ekonomicznego, kooperacji rolniczej, badań z dziedziny przemysłu, handlu i komunikacji.

Premjer Mac Donald pomiędzy zagadnieniami, które przyjdą pod rozważenie w czasie obecnej konferencji, postawił także problem stworzenia izb importu, a właściwie raczej rodzaju ministerstw dla spraw importu we wszystkich częściach składowych Imperjum. Organizacje te miałyby na celu stabilizację cen i normowanie rynków przez centralizowanie administracyjne całego importu. Jest to jakgdyby dalsze rozszerzenie polityki ożywienia handlu międzyimperjalnego przez danie czynnikom rządowym w rękę kontroli nad zakupami. Pomyślane jest to wszystko w Anglii pod kątem możliwości zaopatrywania rynku w zboża i produkty żywnościowe, czerpane wyłącznie z obrębu Imperjum. Jest rzeczą niewątpliwą, że Kanada i Australia potrafiłyby w zupełności zaopatrzyć w zboże rynek angielski. Pytanie tylko, w jaki sposób odbiłoby się to na cenach i jakie pociągnęłyby za sobą retorce administracyjne krajów niebrytyjskich przy odbiorze ewentualnych brytyjskich artykułów przemysłowych. Realne korzyści mogłyby takie izby importowe dać konsumentowi wtedy, gdyby nie były skrępowane w wyszukiwaniu dostawców, a miały tylko na celu stabilizację cen i racjonalizację zbytu.

Dalszem zagadnieniem pierwszorzędnej wagi, które ma być przedmiotem obrad, jest sprawa racjonalizacji przemysłu w obrębie Imperjum. Założeniem jej jest, że poszczególne części Imperjum winny się ograniczyć wyłącznie do stwarzania takich przemysłów, do których są z natury rzeczy specjalnie przeznaczone, to znaczy takich tylko przemysłów, które mogą się oprzeć na surowcu krajowym i do swego rozwoju nie potrzebują ceł protekcyjnych. Anglja w tym wypadku wzięłaby na siebie rolę finansisty, dostarczając poszczególnym dominjom kapitałów na racjonalną rozbudowę. Umożliwiłoby to bankom angielskim i całej finansjerze inwestowanie znacznych kapitałów, kto wie — czy nie pod jakąś gwarancją rządową, i wpłynęłoby na znaczne wzmocnienie pozycji gospodarczej Anglii w obrębie Imperjum.

Czas trwania konferencji obliczony jest na 6 tygodni. Nawał jednak problemów, z którymi będzie ona musiała się rozprawić, czyni prawdopodobnym jej przedłużenie. Praca w tej chwili wre w całym tempie w utworzonych na pierwszym zebraniu ogólnym komitetach i podkomitetach. Jak narazie, na pierwszym planie prac widnieją głównie materje „status”, a mianowicie najszerzej jest dyskutowane utworzenie Imperjalnego Trybunału Apelacyjnego, a właściwie w pojęciu europejskim — trybunału kompetencyjnego, któryby miał za zadanie załatwianie sporów pomiędzy poszczególnymi dominjami oraz poszczególnymi dominjami a Anglią, bez konieczności odwoływania się do jakichś trybunałów międzynarodowych, naprzykład do Trybunału Międzynarodowej Sprawiedliwości w Hadze. Istnieją 2 koncepcje odnośnie możliwości załatwienia tej sprawy. Jedna z nich polega na stworzeniu takiego trybunału o charakterze stałym, obradującego w permanencji, druga — aby odpowiednie ciało uruchamiać tylko w miarę potrzeby, to znaczy w miarę powstawania pewnych konkretnych sporów.

Drugą sprawą natury konstytucyjnej, której załatwieniem zajmuje się obecnie komisja międzyimperjalnych stosunków, jest sprawa stanowiska prawnego generalnego gubernatora w każdym poszczególnym dominjum.

Jak dotychczas, utworzone zostały i rozpoczęły swe prace: wspomniany komitet stosunków międzyimperjalnych, generalny komitet dla spraw arbitrażu i rozbrojenia, komitet szkód wojennych, oraz komitety dla spraw: obrony, lotnictwa cywilnego, kabłów, osadnictwa zamorskiego, oraz komitet polityki lśnej. Z tych wszystkich, niewątpliwie, najdonioślejsze zagadnienia będzie miał przed sobą generalny komitet ekonomiczny, do którego jako członkowie wchodzić wszyscy wymienieni na wstępie premjerzy.

Przedstawione powyżej pokrótce zadania i cele Imperjalnej Konferencji w Londynie wykazują dowodnie, że będzie ona miała wedle wszelkiego prawdopodobieństwa doniosłe znaczenie dla polityki ekonomicznej Imperjum, a tem samem wyniki jej mogą poważnie zaważyć na ogólnoswiatowej gospodarce. Trudno jest w tej chwili definitywnie powiedzieć, jak daleko wyniki obecnej konferencji posuną Imperjum Brytyjskie w kierunku zespolenia gospodarczego; nie ulega jednakowoż wątpliwości, że rzucone przez Ligę Imperjalną hasła całkowicie bez echa nie przebrzmia. Najbardziej prawdopodobnym wynikiem narad będzie udoskonalenie metod wzajemnej wymiany pomiędzy poszczególnymi częściami składowymi Imperjum w oparciu o system ceł

preferencyjnych, przyczem spodziewać się należy, że i Anglja, ten do tej pory najbardziej wolnohandlowy kraj na świecie, w obliczu kryzysu gospodarczego zdecyduje się na wprowadzenie pewnej ilości ceł,

zwłaszcza na artykuły żywnościowe tych rodzajów, które mogą być jej dostarczane przez dominja.

Dr. Z. Przybytkiewicz

POŁOŻENIE GOSPODARCZE NIEMIEC

Depresja gospodarcza, która zdawało się uległa w Niemczech zahamowaniu na wiosnę r. b., w ciągu letnich miesięcy znacznie pogłębiła się. Spadek działalności gospodarczej kraju w ciągu maja, czerwca i lipca znacznie przekroczył objawy zwykłego w tym okresie, sezonowego osłabienia tempa produkcji i wymiany. Ogólny wskaźnik produkcji krajowej, obliczany przez „Institut für Konjunkturforschung”, spadł do 84·5 w czerwcu (przy podstawie 1928 = 100) wobec 94·8 w styczniu r. b. i 104·7 w lipcu r. ub. Ten znaczny, bo prawie 20% wynoszący, spadek ogólnego wskaźnika wytwórczości w okresie lipiec 1929 — lipiec 1930 (silniejszy w ciągu sierpnia, o ile można się zorientować według stanu działalności poszczególnych przemysłów) pozostaje w związku ze stanem produkcji w poszczególnych, typowych dla przebiegu konjunktury, grupach przemysłów. Zaznaczyć przytem należy, że odmiennie układała się tendencja w różnych gałęziach w okresie od początków konjunkturalnej recesji w końcu 1928 r. aż do chwili obecnej. W grupach, wytwarzających środki, służące do dalszej produkcji, spadek działalności gospodarczej w r. ub. (zwłaszcza w I połowie) był stosunkowo mniejszy aniżeli w grupach, wytwarzających dobra, służące do bezpośredniej konsumpcji. Różnica tendencyj obu tych grup w 1929 r. staje się zrozumiałą na tle analizy handlu wywozowego Niemiec, który zmniejszenie pojemności rynku wewnętrznego — zwłaszcza w zakresie środków inwestycyjnych — zdołał skompensować zwiększonym wywozem; przypomnieć należy, że I połowa 1929 r. była w wielu krajach, będących odbiorcami niemieckich wyrobów, okresem konjunkturalnego ożywienia. Natomiast mniejsza zdolność konkurencyjna Niemiec w zakresie dóbr, służących do bezpośredniej konsumpcji, uniemożliwiła wyrównanie spadku zbytu wewnętrznego w tej grupie produkcyjnej zwiększeniem eksportu. Z tych też względów wskaźnik zatrudnienia, obliczany z usunięciem wpływu gałęzi o typie wybitnie sezonowym, spadł w przecięciu 1929 r. w grupie dóbr produkcyjnych o 2·3% w zestawieniu z 1927 r., podczas gdy analogiczny spadek w grupie dóbr konsumpcyjnych wyniósł 11%.

Wybitnie eksportowe nastawienie grupy środków inwestycyjnych w początkach r. ub. w znacznym stopniu uzależniało stan produkcji w tych gałęziach od sytuacji gospodarczej rynków zbytu; nic więc dziwnego, że załamanie się konjunktury światowej w końcu 1929 r. nie pozostało bez wpływu na poziom wytwórczości w Niemczech. Z tych względów, o ile kontynuowany i w ciągu r. b. spadek wytwórczości przebiega stosunkowo łagodnie w tych grupach, które wytwarzają dobra konsumpcyjne, o tyle w grupie dóbr produkcyjnych spadek ten jest znacznie ostrzejszy. Produkcja stali surowej spadła w II kwartale r. b. o 28% w porównaniu z analogicznym okresem r. ub., spadek produkcji surowki żelaza w tym samym czasie wyniósł prawie 30%.

Produkcja wyrobów walcowniczych zmniejszyła się z 44 tys. tonn na dzień roboczy w II kwartale 1929 r. do 32 tys. t w tym samym okresie r. b.; lipiec przyniósł dalszy spadek produkcji stali surowej, surowki żelaza oraz wyrobów walcowniczych. Analogicznie przedstawia się sytuacja w górnictwie węgla kamiennego i brunatnego, gdzie kwoty wydobycia na dzień roboczy wyniosły: 532 tys. t w II kwartale r. ub. i 467 tys. t w II kwartale r. b. dla węgla kamiennego oraz 556 i 472 tys. t dla węgla brunatnego.

Natomiast stosunkowo lepiej przedstawia się sytuacja w szeregu innych przemysłów, wytwarzających dobra konsumpcyjne, gdzie spadek w porównaniu z r. ub. jest w przecięciu II kwartału r. b. znacznie mniej ostry, przy niepokojącej jednak tendencji zniżkowej z miesiąca na miesiąc.

Pogarszający się stale poziom działalności gospodarczej kraju, pozostając w związku z depresją, panującą obecnie w najważniejszych ośrodkach gospodarczych świata, w głównej jednak mierze wpływa z przejawów na rynku wewnętrznym. O specjalnie niepomysłnym w r. b. przebiegu konjunktury wewnętrznej zadecydował stan ruchu budowlanego, wykazujący w r. b. znaczne pogorszenie. Rozpoczęto w miastach w czerwcu r. b. budowę 10.056 lokali mieszkalnych — wobec 16.075 w tym samym czasie w r. ub. Jeszcze gorzej w tym względzie przedstawia się stan budownictwa publicznego: w czerwcu r. b. była rozpoczęta

budowa 4450 tys. m³ — wobec 7751 w czerwcu r. ub. Niepomysłny stan ruchu budowlanego, wywołany sytuacją wewnętrznego rynku kredytu długoterminowego oraz deficytami budżetowymi instytucji prawa publicznego, wpłynął w sposób decydujący na rozmiary produkcji przemysłów środków produkcji, z tym ruchem związanych. Z drugiej strony, do zmniejszenia się sytuacji w przemysłach, wytwarzających dobra, służące do bezpośredniej konsumpcji, przyczyniło się położenie na rynku pracy.

Liczba bezrobotnych w Niemczech, ulegająca do czerwca włącznie zmniejszaniu z przyczyn natury sezonowej (przy wyższym aniżeli w r. ub. poziomie) — uległa w lipcu wybitnej tendencji wzrostowej; świadczyłoby to, że momenty konjunkturalne, działające w kierunku wzrostu bezrobocia, są obecnie silniejsze od momentów natury sezonowej, które do sierpnia — września zwykle wpływają na zmniejszanie się liczby pozabawionych pracy. W wyniku tych tendencyj liczba osób, pobierających zasiłki, przysługujące bezrobotnym, wynosiła w połowie sierpnia 1.915·3 tys., t. j. przeszło o milion osób więcej w porównaniu z analogicznym okresem r. ub. Rzeczywiste liczby bezrobocia są daleko wyższe od podanych — wobec nieuwzględnienia w statystykach osób, które z różnych względów nie odpowiadają wymogom, stawianym przez ustawę, bądź też przekroczyły okres, przewidziany jako maksimum czasu otrzymywania zasiłków. Z tych też względów odsetek robotników całkowicie zatrudnionych w stosunku do ogólnej liczby członków związków robotniczych (wyluczając przemysły: budowlany, odzieżowy i środków spożywczych) — spadł w lipcu do 76% — wobec 81% w styczniu r. b. i 88·7% w lipcu r. ub.; po włączeniu eliminowanych grup, charakteryzujących się wybitnie sezonowym przebiegiem, odnośne liczby spadają do 73·6% w r. b. i 88·3% w r. ub. W poszczególnych gałęziach produkcyjnych najgorzej pod tym względem przedstawia się sytuacja w przemyśle budowlanym, drzewnym, metalowym, skórzanym, szklanym, porcelanowym i odzieżowym.

Zagadnienie poprawy konjunktury znaleźć może swoje rozwiązanie jedynie w odpowiednich przejawach wewnętrznego rynku kapitałowego. Nawet poprawa sytuacji gospodarczej świata odegra w przebiegu konjunktury wewnętrznej stosunkowo mniejszą rolę, a to wobec mniejszego znaczenia zbytu zagranicą w stosunku do pojemności rynku wewnętrznego (zwłaszcza jeśli się zważy ostrość walki konkurencyjnej na rynkach międzynarodowych i związane z tem ofiary); z drugiej strony Niemcy nawet w obecnej, niepomysłnej sytuacji gospodarczej świata zdołały wyciągnąć maksimum korzyści dla swego gospodarstwa narodowego — wobec nabywania surowców przemysłowych po znacznie niższych cenach, podczas gdy wartość przemysłowego wywozu została utrzymana na poziomie pomysłnego w tym zakresie dla Niemiec roku 1929. W wyniku tych tendencyj handlu zagranicznego wybitnie ujemne saldo bilansu handlowego w latach: 1927 i 1928 (— RM 286 miljn. i — RM 144 miljn.), a zrównoważone saldo w r. ub. (+ RM 3 miljn.) zamieniło się w wysokie saldo dodatnie w r. b. (+ RM 545 miljn. w okresie styczeń — lipiec), odciążając znacznie ujemny w innych pozycjach bilans płatniczy kraju. Trudno więc przypisać, aby światowa poprawa konjunktury tak znacznie zwiększyła popyt na towary eksportowane przez Niemcy, aby po skompensowaniu zwiększonych w tym stanie rzeczy cen surowców importowanych dało się utrzymać obecny poziom salda bilansu handlowego.

Z tego też względu zwiększenie możliwości kapitałowych kraju stanowi dla przebiegu konjunktury w Niemczech zagadnienie pierwszorzędne. Momentem, niewątpliwie sprzyjającym dopływowi do Niemiec zagranicznych kredytów długoterminowych, jest obecna sytuacja na światowym rynku pieniężnym, charakteryzująca się znaczną płynnością, przede wszystkim na rynku pieniądza krótkoterminowego; wysokość stopy kredytu długoterminowego jest pod tym względem dużym momentem atrakcyjnym. Poza tem coraz większa ilość zagranicznych kredytów krótkoterminowych, operujących w Niemczech, ulega przekształceniu na kredyty długoterminowe. Rezultatem tych tendencyj jest wzrost dopływu długoterminowych pożyczek zagranicznych

z RM 309 miljn. w I półroczu 1929 r. do RM 912 miljn. (łącznie z udziałem Niemiec w pożyczce mobilizacyjnej, lecz bez wliczania pożyczek zapalczanych Kreugera) w I półroczu 1930 r. Nawet ten, tak znaczny stosunkowo dopływ zagranicznych kredytów długoterminowych do Niemiec nie zdołał jednak (i nie zdoła nigdy) zaspokoić zapotrzebowania kapitałowego kraju, a to wobec wielkości potrzeb krajowego przemysłu i rolnictwa; nie należy przytem również zapominać o wybitnie ujemnym charakterze bilansu płatniczego Niemiec. Znaczniejsze odprężenie na rynku kapitałowym może wyjść tylko ze strony kapitalizacji wewnętrznej. W tym też kierunku szło dyskutowane szeroko zagadnienie zmniejszenia świadczeń podatkowych kraju. Lecz pogarszająca się stale sytuacja gospodarcza kraju, powodując znaczne wyłomy w przyjętym niedawno budżecie Rzeszy (zmniejszając wpływy podatkowe oraz zwiększając znacznie wydatki, związane z bezrobociem) — uczyniła zagadnienie zwiększenia kapitalizacji wewnętrznej kosztem budżetu w znacznej części nierealnym. W tych warunkach upłynnienie rynku kredytu długoterminowego, postępując naprzód zgodnie z przebiegiem konjunktury, odbywa się w nader powolnym tempie, nie wywierając w tej chwili większego wpływu na stan działalności produkcyjnej kraju. Rentowność papierów o stałym oprocentowaniu, przy utrzymywanej tendencji zniżkowej i poziomie, niższym od szeszciorocznego, ujawnia chwilami dość silne wahanie, nie bez wpływu ze strony nader chwiejnych tendencji, panujących na giełdzie. W ramach konjunkturalnych przejawów wzmocnieniu kursów obligacji i listów zastawnych sprzyja znaczna płynność, panująca na rynku pieniądza krótko-

terminowego; prywatna stopa dyskontowa w końcu sierpnia była już tylko o 1% wyższa w Berlinie w porównaniu z Londynem, podczas gdy jeszcze w styczniu r. b. rozpiętość wynosiła przeszło 2%. Stopa pieniądza miesięcznego (najdłuższego kredytu krótkoterminowego) spadła w tym samym czasie do poziomu 4,8%, a więc znacznie poniżej rentowności najniższej oprocentowanych (5%) listów zastawnych (6,09%). Ten stan rzeczy sprzyja ruchowi emisyjnemu wa orów o stałym oprocentowaniu, wykazującemu wzrost z RM 943 miljn. w I półroczu r. ub. do RM 1.526 miljn. w tym samym okresie r. b.

Z pośród wszystkich zjawisk, składających się na całokształt życia gospodarczego Niemiec, największe obawy budzi wzrost liczb upadłości oraz zmniejszenie się obrotów wewnętrznych, a to ze względu na możliwość dalszego obniżenia i tak niskiego stanu wytwórczości. Liczby upadłości i przymusowych układow są w r. b. znacznie wyższe w porównaniu z analogicznymi miesiącami roku ubiegłego — a to mimo płynności, panującej na rynku kredytowym. W zakresie obrotów wewnątrznych czule pod względem konjunkturalnym obroty w dziale urzędzenia domowego wykazują stałą i ostrą tendencję zniżkową; równocześnie ilość wagonów podstawionych w ruchu towarowym na dzień roboczy spadła do 127,7 tys. w lipcu r. b. wobec 156,2 tys. w analogicznym miesiącu r. ub. Ten stan rzeczy, łącznie ze zniżkową tendencją obrotów spółdzielni i dużemi naogół zapasami w przemyśle i handlu, stwarza możliwość dalszego spadku produkcji w sierpniu, tem bardziej, że w tym samym kierunku działają czynniki natury sezonowej.

D.

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

ŚWIATOWE ZBIORY ZBÓŻ. — Warunki atmosferyczne, a mianowicie długotrwała susza podczas wegetacji i deszcze podczas zbioru, utrudniają dokładne wyjaśnienie faktycznego stanu urodzajów tegorocznych. Krażyły np. wiadomości o katastrofalnej posusze w Stanach Zjednoczonych i ujemnym jej wpływie na tegoroczne zbiory, gdy tymczasem zbiory pszenicy ozimej, która w Stanach Zjednoczonych ma decydujące znaczenie, w czasie posuchy były już na ukończeniu, niewiele więc mogła ona wpłynąć na zmniejszenie się zbiorów.

W komunikacie Międzynarodowego Instytutu Rolnictwa w Rzymie, który objął 25 państw, światowe zbiory zbóż oszacowane zostały w sposób następujący (w tysiącach kwintali):

Pszenica	712.404
Zyto	139.445
Jęczmień	242.289
Owies	361.322

W porównaniu z urodzajami r. ub. tegoroczny zbiór pszenicy wykazuje zwykłą o 5,3%, zbiór zyto utrzymuje się na poziomie szeszciorocznym, natomiast zbiory pozostałych 2 zbóż są niższe od szeszciorocznych, a mianowicie: jęczmienia o 2,7%, owsa o 0,3%.

Dobre zbiory pszenicy posiadają następujące państwa: Niemcy, gdzie tegoroczne zbiory pszenicy przekraczają zbiory r. ub. o 3 miljn. q, Bułgaria — wzrost o 5½ miljn. q, Hiszpanja — o 2 miljn. q, Rumunia — o 6,5 miljn. q, Polska — o 1 miljn. q; z państw zamorskich: Kanada posiada zbiory pszenicy o 16 miljn. q wyższe od zbiorów szeszciorocznych, Stany Zjednoczone — o 5 miljn. q.

Nieurodzaj pszenicy dotknął tylko Włochy, gdzie zbiory tegoroczne są niższe od szeszciorocznych o 10 miljn. q.

Zbiory zyto wykazują niewielkie odchylenia od zbiorów r. ub. Na uwagę za-

śluguje zmniejszenie zbiorów zyto w Niemczech o 5 miljn. q.

Zbiory jęczmienia i owsa w krajach europejskich nie dopisały, wykazując zniżkę o 9 miljn. q dla jęczmienia i o 25 miljn. q dla owsa, t. j. o 8% i o 18,4% w porównaniu z r. ub., natomiast w Kanadzie i w Stanach Zjednoczonych zbiory jęczmienia przekroczyły zbiory szeszcioroczne o 12 miljn. q, zbiory owsa o 25 miljn. q. Z liczb powyższych wynika, że nieurodzaj tych 2 zbóż w Europie wyrównany został przez nadwyżki urodzaju w krajach amerykańskich.

Co do przypuszczalnych zbiorów kukurydzy tylko niektóre państwa przeprowadziły obliczenia, podając następujące liczby (w miljn. q):

	1930	1929
Bułgaria	8.482	9.162
Węgry	12.895	17.941
Stany Zjedn.	561.870	666.062

Liczby powyższe wskazują na nieurodzaj kukurydzy, której zbiory w r. b. w powyższych 3 państwach mniejsze są od zbiorów szeszciorocznych o 110 miljn. q. Również z Jugosławji, Węgier i Argentyny nadchodzą wiadomości o słabych urodzajach kukurydzy.

Zaznaczyć należy, że podane wyżej liczby, dotyczące zbiorów tegorocznych, są prowizoryczne i mogą ulec jeszcze zmianom. Ponadto komunikat Międzynarodowego Instytutu Rolnictwa nie obejmuje wszystkich państw, brak np. danych o zbiorach we Francji, Rosji, Argentynie, Australji. Komunikat powyższy informuje ogólnie, że zbiory pszenicy i zyto we Francji będą średnie, owsa — niskie, natomiast zbiory jęczmienia mają być bardzo dobre. Z Z. S. R. nadchodzą wiadomości, że mimo nadmiaru deszczów oraz przeszkód w zbiorach, zbiory te będą zadowolające. w Australji zaś urodzaj zapowiada się wprost rekordowy.

Co się tyczy zapasu zbóż z r. ub.

można powiedzieć, że Stany Zjedn. i Kanada w końcu roku gosp. 1929/30 miały zapasy pszenicy znacznie większe niż w 5 ostatnich latach, co ilustruje poniższe zestawienie (w tys. q):

	Stany Zjed- nocz. 1/VII	Kanada 31/VII
1930	80.420	30.398
1929	70.729	28.400
1928	37.298	21.127
1927	35.498	13.816
1926	29.550	9.893

W Australji zapasy pszenicy w dn. 1 sierpnia r. b. szacowane były według danych urzędowych na 10.600 tys. q.

FRANCJA

KWESTJA BUDOWY KOLEI TRANSACHARYJSKIEJ.

— Znany projekt budowy linii kolejowej, łączącej przez Saharę posiadłości francuskie nad morzem Śródziemnym oraz w Afryce Zachodniej i równikowej, stał się ostatnio ponownie aktualny i traktowany w sposób zapowiadający jego realizację. Projekt budowy tej kolei został już opracowany szczegółowo pod względem technicznym, a czynniki kolonialne złożyły ostatnio w P. rlamencie memoriał, rozpatrujący kwestję pod względem prawnym. Okazuje się bowiem, że budowa linii transacharyjskiej nie może być uważana za ściśle wewnętrzną kwestję francuską i musi być rozpatrzona z punktu widzenia międzynarodowego, celem dojścia do porozumienia z zainteresowanymi czynnikami kolonialnymi angielskimi i belgijskimi, celem zapewnienia projektowanej kolei obsługi również posiadłości tych państw. Nie przeczy to, że kolej przzechodzić będzie wyłącznie przez terytorja francuskie, administracja i organizacja wewnętrzna ma być czysto francuska, a również we wszelkich urządzeniach pobocznych (bocznice, przed-

siębiorstwa kolonialne, organizacje transportowe, pocztowe, automobilowe, lotnicze i t. p.) czynnik francuski będzie reprezentowany w większości.

Co do strony finansowej przedsięwzięcia rozważane jest obecnie w jakim stopniu i formie będą dopuszczone kapitały zagraniczne. Wybitnie pesymistyczne kalkulacje określają ruch towarowy na 245.000 t rocznie, a ruch pasażerski na 4.800 osób. W związku z tem przewiduje się taryfę towarową w wysokości od 340 do 1.000 fr. fr. za tonnę, taryfę osobową zaś, zależnie od klasy, na w przybliżeniu: 4.000 fr., 3.000 fr., 2.000 fr. i 700 fr. W tych warunkach w przeciągu pierwszych lat 7 winna być osiągnięta równowaga kosztów i dochodów, ukończenie amortyzacji nastąpiłoby po latach 20, poczem dochody przez 10 lat wynosiłyby 32 miljn. fr., a po 60 latach od uruchomienia — 100 miljn. fr. Wziąć tu należy pod uwagę wielkie ożywienie życia gospodarczego w okolicy afrykańskich, jakie nastąpiłoby z chwilą przeprowadzenia kolei.

ANGLJA

TEGOROCZNY KONGRES TRADE-UNION'ÓW. — W dn. 1—6 września r. b. odbył się w Nottingham LXI kongres doroczny Trade Union'ów. Na kongresie tegorocznym rozpatrywanych było kilka spraw szerszego znaczenia, m. in. sprawa ostatecznego przyjęcia przez organizację Trade Union'ów wytycznych programu polityki ekonomicznej imperjalnej, zawartych w głośnym memorandum Rady Generalnej Trade Union'ów o konferencji imperjalnej i grupach ekonomicznych; oprócz tego na porządku dziennym były wnioski w sprawie skrócenia czasu pracy i obniżenia wieku przy emeryturach — jako środków walki z bezrobociem, oraz omawiana od dłuższego czasu sprawa ustawowego wprowadzenia dodatków rodzinnych do płac robotniczych.

Uzasadniając propozycje Rady Generalnej Trade Union'ów w sprawie polityki ekonomicznej imperjalnej, P. Beard, Prezes Rady, stwierdził, że nie chodzi o przejście od teorii wolnego handlu do teorii protekcjonizmu, lecz o uznanie, zamiast doktryny wolnego handlu, która nigdy nie była dogmatem ruchu robotniczego, koncepcji „regulowanego handlu” (regulated trade), zgodnej z ogólnymi tendencjami socjalizmu i nie oznaczającej powszechnego propagowania ochrony celnej, uważającej tylko ochronę tę za jeden z możliwych do zastosowania środków.

Referent powyższej sprawy, P. E. Bevin, przedstawiał odnośnie tezy Rady Generalnej w formie wybitnie umiarkowanej, podkreślając, że zawierają one przede wszystkim analizę obecnej sytuacji ekonomicznej światowej i pewne ogólne wytyczne dla polityki brytyjskiej, konkretnie zaś, na najbliższą przyszłość, zmierzają tylko do odbywania stałych konferencji ekonomicznych międzyimperjalnych i stworzenia stałego sekretariatu tych konferencji.

Wnioski Rady Generalnej w sprawie polityki ekonomicznej imperjalnej zostały zatwierdzone przez kongres większością 1.878.000 głosów przeciwko 1.401.000 głosów.

Kongres przyjął bez dłuższej dyskusji przedstawione mu wnioski, dotyczące skrócenia czasu pracy. Mianowicie przyjęta została rezolucja; wzywająca Rząd do wprowadzenia w drodze ustawodaw-

czej maksymalnego 44-godzinnego tygodnia pracy, w co miałyby być wliczany czas na posiłki. Mówcy, popierający wniosek, powoływali się na ogromne zwiększenie wydajności pracy w ciągu ostatniego okresu i wynikającą stąd konieczność redukcji pracowników, o ile jest utrzymywany ten sam czas pracy.

Nie jest prawdopodobne, aby Rząd przyjął obecnie powyższy program. Z przebiegu dyskusji i z biernego stanowiska w ciągu niej większości głównych przywódców Trade Union'ów można wnosić, że rezolucja ta nie jest traktowana obecnie zbyt realnie.

Po krótkiej dyskusji przyjęto też rezolucję, wzywającą Rząd do dostarczenia wszystkim pozbawionym obecnie pracy zatrudnienia na warunkach, ustalonych dla członków Trade Union'ów. Tej rezolucji niepodobna jest zupełnie brać poważnie.

Uchwalono na wniosek P. Bevina rezolucję zasadniczą, dotyczącą racjonalizacji przemysłu. Rezolucja ta oświadcza, że racjonalizacja „w formach nieekonomicznych” stanowi poważne niebezpieczeństwo dla warstw pracujących i poleca Radzie Generalnej Trade Union'ów czuwanie nad temi tendencjami w celu wprowadzenia ustawodawstwa, chronącego robotników przed pogorszeniem warunków ich pracy i chroniącego przemysł przed narażeniem go na szwank; następnie rezolucja zwraca uwagę związków zawodowych na to, że wprowadzenie ulepszonych metod pracy wywołuje usunięcie od pracy robotników z ograniczonymi możliwościami ponownego pochłonięcia ich przez przemysł; rezolucja domaga się w tym ostatnim wypadku akcji ze strony związków w kierunku skrócenia czasu pracy, a to w celu ograniczenia redukcji, w kierunku wprowadzenia odpowiednich odszkodowań dla zwalnianych pracowników i w kierunku wprowadzenia emerytur na starość od wieku 60 lat.

Najdłuższą dyskusję na kongresie wywołała sprawa dodatku rodzinnego do płac. Sprawa ta była rozpatrywana w ciągu ostatnich lat w organizacji Trade Union'ów, w Labour Party i w Independent Labour Party i obszernie dyskutowana na zebraniach i w prasie; po dyskusjach tych Labour Party i organizacja centralna Trade Union'ów utworzyły wspólną komisję do rozpatrzenia tej sprawy, komisja jednak nie mogła dojść do jednolitych wniosków i przedstawiła 2 sprawozdania — mniejszości i większości. Znaczna większość członków wypowiedziała się za wprowadzeniem w drodze ustawodawczej zasiłku ze Skarbu Państwa na utrzymanie dzieci, płatnych wprost matkom lub opiekunom dzieci, w wysokości 5 sh tygodniowo na pierwsze dziecko i 3 sh na każde następne; mniejszość uznała, że zasiłki te nie byłyby najbardziej celową formą rozszerzania obecnie istniejących świadczeń dla matek i dzieci, polegających na pomocy lekarskiej, żłobkach i przedszkolach, akcji w dziedzinie mieszkaniowej i t. d. Rada Generalna postanowiła radzić kongresowi przyjęcie raportu mniejszości. Po bardzo ożywionej dyskusji kongres większością głosów podzielił stanowisko Rady Generalnej.

Na wniosek P. Williams'a, przedstawiciela Zjednoczenia Górników, kongres uchwalił rezolucję, domagającą się poparcia przez federację międzynarodową związków zawodowych porozumień międzynarodowych co do uregulowania zagadnienia węglowego.

Naogół kongres wykazał, że szerokie warstwy, zorganizowane w Trade Union'ach, akceptują politykę organizacji centralnej Trade Union'ów, działającej ręką w rękę z Labour Party. Poważniejszej opozycji zasadniczej na kongresie nie było.

Z. P.

ORGANIZACJA KAS CHORYCH. — Ubezpieczenie na wypadek choroby wprowadziła Anglja dopiero w 30 lat po zorganizowaniu kas chorych w Niemczech, ustawa, wydana w 1911 r. jako National Insurance Act, była dziełem Lloyd George'a, wodza partii liberalów. Jednakowoż w angielskim systemie kas chorych nie ma ani śladu wzorów niemieckich, na których m. in. opierała się nasza ustawa o kasach chorych. Jest tam zupełnie swoista organizacja, która mimo kilkakrotnie nowelizacji (ostatnio w 1928 r., nowy tekst ustawy ukazał się w 1929 r.) nie zmieniła swego zasadniczego charakteru, który jej nadała ustawa z 1911 r.

W odróżnieniu od systemu niemieckiego płaci się w Anglii jednakowe stawki bez względu na wysokość płacy zarobkowej ubezpieczonego.

Pracownik płaci tygodniowo 4½ pensa, tyleż pracodawca (za kobiety tylko 4 pency), czyli rocznie obciążony jest wzrostem pracy z tytułu opłaty na kasę chorych od każdego pracownika sumą około £ 2, czyli coś ponad £ 80. Do tego dochodzą składki na fundusz bezrobocia, ubezpieczenie na wypadek starości, ubezpieczenie dla wdów i sierot, co daje w sumie dla wszystkich świadczeń kwotę £ 7, czyli ponad £ 300 rocznie. Ogół pracowników i pracodawców płaci rocznie z tytułu ubezpieczeń społecznych przeciętnie około £ 80 miljn., z czego na kasy chorych przypada £ 26 miljn. Sumy te wpłaca się przez wykupienie odpowiednich znaczków do naklejania, tak, iż cała kwota wpływa bezpośrednio do kas pocztowych, a stamtąd do kas państwowych. Instytucje ubezpieczeń społecznych nie mają zatem nic wspólnego z inkasowaniem składek ani od pracowników, ani od pracodawców. Poza składkami mają instytucje ubezpieczenia 2 inne źródła dochodów: są to odsetki od kapitałów rezerwowych oraz subdydia państwowe. Państwo bowiem dopłaca do wszystkich rodzajów ubezpieczeń, mianowicie kasom chorych zwraca 1/3 wydatków, poczynionych dla mężczyzn, a 1/5 dla kobiet, co stanowi przeciętnie około 22% składek, do funduszu bezrobocia dopłaca 1/3 składek, do funduszy zaś pozostałych £ 4 miljn. rocznie oraz spłatę wszystkich rent starczych, co stanowi sumę £ 35 miljn., razem na wszystkie świadczenia dopłaciło Państwo np. w 1929 r. £ 58 miljn., z czego tylko 13% przypada na kasy chorych. Z tytułu zatem tych świadczeń socjalnych obciążony jest dochód społeczny rocznie kwotą około £ 6 miljard.

Kasy chorych angielskie nie przypominają zupełnie kas chorych kontynentu europejskiego. Nie mają one nic wspólnego nietylko z inkasowaniem pieniędzy, ale też z lekarzami, aptekami i szpitalami. Ubezpieczony zapisuje się na listę do jednego z lekarzy, którego sobie sam wybiera, lekarz może mieć zapisanych u siebie od 1.000 do 1.500 osób. Zobowiązany on jest do udzielenia im pomocy lekarskiej, za co otrzymuje wynagrodzenie od każdego ubezpieczonego około 13½ szylingów, tak, iż rocznie ma z tego tytułu około £ 450. Łącznie wypłacił osobny fundusz lekarski lekarzom w 1928 r.

£ 10 miljn. Kasy chorych nie utrzymują własnych aptek, prywatne apteki zobowiązane są wydawać lekarstwa, których koszty pokrywa znowu osobny fundusz, t. zw. Chemists Central Fund, który na ten cel otrzymuje za każdego ubezpieczonego 2 szylingi i 3 $\frac{1}{2}$ pенса (w Szkocji tylko 1/11).

Leczeniem szpitalnem kasy chorych zupełnie nie zajmują się, szpitale utrzymują gminy względnie prywatne fundacje, które odgrywają w Anglii bardzo dużą rolę. O ile zatem chodzi o pomoc lekarską, czyli o t. zw. medical benefit, udziela jej kasa chorych tylko w zakresie lekkich wypadków (leczenie domowe przy pomocy lekarza i lekarstw). Pewne uzupełnienie stanowią trzy ustawy państwowe z lat 1917—1921, które nakładają na gminy obowiązek utrzymywania polikliniki dla chorych wenerycznie, opiekowanie się gruźlikami i zaopatrzenie matek i niemowląt. Z tego korzystać mogą wszyscy obywatele, a więc i członkowie kas chorych; kasy chorych nic za to nie płacą, wydatki, związane z opieką lekarską w tych 3 dziedzinach, pokrywają gminy z wpływów podatkowych, rocznie wynoszą one około £ 6 $\frac{1}{2}$ miljn.

Obok pomocy lekarskiej, jak widzieliśmy w bardzo niewielkim zakresie, udzielają kasy chorych swoim członkom pomocy pieniężnej, a mianowicie zasiłki na wypadek choroby, zasiłki inwalidzkie, na wypadek połogu i dodatkowe świadczenie, do których kasa nie jest zobowiązana, ale które może dawać swoim członkom, o ile ma na ten cel odpowiednie fundusze. Natomiast nie płaci ona nic na wypadek śmierci członka, niema wreszcie w Anglii ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków.

Skomplikowany, jak widzimy, system organizacji ubezpieczeń socjalnych tłumaczy się tem, iż ustawa z 1911 r. zastała znaczną liczbę instytucji, które się tem trudniły. Dlatego też niema w Anglii kas terytorjalnych, mieszkańcy tego samego miasta należą do różnych kas, z których niektóre mają powyżej miliona członków. Często ogólne towarzystwa ubezpieczeniowe zajmują się ubocznie ubezpieczeniem na wypadek choroby, czynią to również kasy wzajemnej pomocy, a nawet związki zawodowe.

J. B.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

PRZEWIDYWANIE KOLORÓW MODNYCH.—Pragnąc zabezpieczyć się przed poważnymi stratami, jakie zmiana mody na poszczególne kolory wyrządziła przemysłowi włókienniczemu i pokrewnym mu przemysłom, najwięksi amerykańscy producenci tej gałęzi produkcji, wespół z wielkimi domami handlowymi w Stanach Zjednoczonych, zawiązali w 1915 r. bezdochodową spółkę, mającą za zadanie jak najskrupulatniejsze badanie kierunków mody, w odniesieniu do kolorów, oraz dostarczanie swym członkom zawczasu źródłowych co do tego informacji. Z biegiem czasu spółka ta — „The Textile Color Card Association of the United States” — nie tylko ogarnęła inne gałęzie przemysłu, w których kolor odgrywał mniejszą lub większą rolę, ale zdobyła tak szerokie uznanie, iż uważana jest obecnie przez cały rynek Stanów Zjednoczonych za

najlepszy autorytet we wszystkim, co dotyczy kolorów.

W połowie r. b. do spółki „The Textile Color Card Association of the United States” należało przeszło 1.200 przodujących firm przemysłowo-handlowych w Stanach Zjednoczonych, oraz około 400 firm w Anglii, Australii, Austrii, Czechosłowacji, Francji, Japonii, Kubie, Kanadzie, Meksyku, Niemczech, Nowej Zelandji, Polsce, Szwajcarii, Szwecji, Unii Południowo-Afrykańskiej oraz we Włoszech.

Fakt wzrostu spółki najwymowniej świadczy o wartości usług, wyświadczanych przez nią członkom. Jak było zaznaczone, spółka prowadzona jest na zasadach bezinteresownych. Rozchody spółki pokrywane są ze składek członkowskich, które wynoszą \$ 40 rocznie od każdego członka.

Pomiędzy członkami spółki figurują obecnie nietylko firmy przemysłowo-handlowe przemysłu włókienniczego i pokrewnych rzu przemysłów (jak na przykład: galanteryjnego, pończoszarskiego, kapeluszniczego i t. p.), ale również takich przemysłów, jak: samochodowy, garbarski, farbiarski i wiele innych, nic z przemysłem włókienniczym nie mających wspólnego. W spisach członków tej spółki figuruje

	Przywóz		Wywóz	
	Ipólr. 1930	Ipólr. 1929	Ipólr. 1930	Ipólr. 1929
Zwierzęta żywe	8049	7436	358	495
Środki spożywcze i napoje	7.738'0	5.870'5	175'6	376'3
Mineralne środki opałowe	20.883'5	31.485'4	190'8	253'0
Inne surowce i półfabrykaty	7.020'4	6.962'4	15.312'6	17.306'1
Wyroby gotowe	1.751'8	1.949'0	2'358'6	2.552'1
Kruszce szlach.	0'6	0'8	2'0	0'8
Razem:	38.199'3	47.011'8	18.075'6	20.537'7
Razem — tys szyl:	1.398.634	1.554.395	937.628	1.045.678

Przeliczając dane wartościowe na procenty całkowitego przywozu względnie wywozu, otrzymujemy liczby następujące:

	Przywóz		Wywóz	
	Ipólr. 1930	Ipólr. 1929	Ipólr. 1930	Ipólr. 1929
Zwierzęta żywe	8'2	7'3	0'8	0'8
Środki spożywcze i napoje	23'8	21'5	2'1	2'1
Mineralne środki opałowe	5'9	8'1	0'1	0'1
Inne surowce i półfabryk.	21'3	22'7	22'8	23'4
Wyroby gotowe	39'4	38'9	72'8	72'3
Złoto i srebro	1'4	1'5	1'4	1'3
Razem:	100'0	100'0	100'0	100'0

Na niepomysłny wynik austriackiego handlu zagranicznego składają się dwie przyczyny: ogólna depresja gospodarcza i austriacka polityka rolna. Pierwsza z nich leży poniekąd poza możliwością ingerencji Austrii, ponieważ obecna depresja posiada charakter międzynarodowy. Druga natomiast jest wynikiem faworyzowania jednej gałęzi produkcji, kosztem drugiej. Ciężki przemysł oraz przemysł dalszej obróbki widzi w polityce prolonicznej wyraźne niebezpieczeństwo dla całości austriackiego organizmu gospodarczego, wskazując w swych wywodach na niepomysłne kształtowanie się pozycji wymiany przemysłowych wyrobów gotowych. Pozycję tą, będącą najważniejszą częścią składową wywozu, musi Austria utrzymywać na takim poziomie, aby saldo czynne wypadło możliwie duże. Warunek ten jest konieczny dla opłacenia przywozu tych artykułów, które, z powodu struktury gospodarczej Austrii, siłą rzeczy

również angielski Konsulat Generalny w New-Yorku. W przeciwstawieniu do bardzo obfitego członkostwa firm angielskich, francuskich, niemieckich, czeskosłowackich i włoskich, Polskę reprezentuje w rzeczonyj spółce jedna tylko firma, a mianowicie: „Société Anonyme de la Fabrique de Chapeaux” w Częstochowie.

Polskie firmy, pragnące eksportować towar na rynki światowe, a w szczególności do Stanów Zjednoczonych, winny bezwzględnie zaznaczyć się w zakresie prac i usług omawianej spółki, gdyż w większości wypadków, tylko za jej pośrednictwem i przy jej współudziale będą mogły posiadać zawczasu informacje, jakie kolory będą modne w nadchodzącym sezonie, w szczególności, o ile dotyczy to rynku Stanów Zjednoczonych.

AUSTRIA

HANDEL ZAGRANICZNY W I POŁOWIE 1930 R. — Według świeżo opublikowanych danych oficjalnych główne pozycje handlu zagranicznego przedstawiały się w I półroczu r. b. w porównaniu z tym samym okresem r. ub. następująco (w tys. q):

	Przywóz		Wywóz	
	Ipólr. 1930	Ipólr. 1929	Ipólr. 1930	Ipólr. 1929
Zwierzęta żywe	8049	7436	358	495
Środki spożywcze i napoje	7.738'0	5.870'5	175'6	376'3
Mineralne środki opałowe	20.883'5	31.485'4	190'8	253'0
Inne surowce i półfabrykaty	7.020'4	6.962'4	15.312'6	17.306'1
Wyroby gotowe	1.751'8	1.949'0	2'358'6	2.552'1
Kruszce szlach.	0'6	0'8	2'0	0'8
Razem:	38.199'3	47.011'8	18.075'6	20.537'7
Razem — tys szyl:	1.398.634	1.554.395	937.628	1.045.678

dają saldo bierne; artykułami temi są żywność i surowce. Próby, podejmowane przez Rząd, aby drogą barjer celnych i premij osłabić przywóz środków żywności, nie dały oczywiście pozytywnych rezultatów. Czerwiec 1930 r. w porównaniu z czerwcem 1929 r. wykazuje nawet znaczny wzrost przywozu, a mianowicie z 1.120.967 q do 2.108.912 q, wywołany głównie zwiększonym przywozem zboża i maki. Okres omawiany, porównywany z I półroczem 1929 r., wykazuje w tej samej pozycji nieznaczne zmniejszenie.

Nadzieje Austrii na stałą poprawę pozycji wywozowej przemysłowych wyrobów gotowych były o tyle uzasadnione, że wywóz ten zwiększał się stale, począwszy od 1926 r., a mianowicie wynosił (w miljn. szyl.):

1926	1.267
1927	1.492
1928	1.608
1929	1.626

Przywóz — coprawda — także wzrastał, mimo to można było w rezultacie osiągnąć pokaźne, choć malejące saldo czynne, a mianowicie (w miljn. szyl.):

1927	371
1928	341
1929	336
I półr. 1929	151
I półr. 1930	131

Niepomyślny przebieg światowej konjunktury gospodarczej odbił się w pierwszym rządzie na austriackim przemysle włókienniczym. Sytuacja na rynkach międzynarodowych tego przemysłu była już bardzo ciężka w I półroczu r. ub., mimo

to udało się Austrii wywieźć w tym czasie ponad 60.000 q przędzy bawełnianej wartości 35·3 miljn. szyl. Natomiast eksport przędzy w okresie sprawozdawczym wynosił zaledwie 38.000 q wartości 21·7 miljn. szyl. Wywóz wyrobów włókienniczych z bawełny kształtował się również niepomysłnie i wynosił 24.671 q wartości 49·8 miljn. szyl., wobec 30.149 q wartości 64·3 miljn. szyl. w odpowiednim okresie r. ub. Pozostałe wyroby włókiennicze, z wyjątki m jedwabiu, wykazały mniejszy lub większy spadek eksportu. Konfekcja, zwłaszcza damska, osiągnęła w bilansie handlowym pomyślnie rezultaty.

Wywóz wyrobów z żelaza spadł z 82·38 do 76·82, a towarów z innych metali z 47 na 39 miljn. szyl. Najlepsze stosunkowo wyniki osiągnął przemysł elektrotechniczny, którego wywóz, głównie żarówek i maszyn elektrycznych, spadku nie wykazuje. W przeciwieństwie do przemysłu elektrotechnicznego w przemyśle: chemicznym, automobilowym i meblarskim — jest do zanotowania pogorszenie od 10 do 20%.

Pewien odłam sfer gospodarczych, propagujących ideę polityki prorolniczej, stara się dowiedzieć, że zmniejszający się eksport przemysłowych wyrobów jest wyłącznie wynikiem niepomysłnego przebiegu konjunktury. Dowodzenia te są już choćby dlatego niesłuszne, że inne państwa, jak np. Niemcy, Czechosłowacja i Węgry, dotknięte także tą konjunkturą, mogły utrzymać wywóz tych wyrobów na jednokowym poziomie. Wspomniana na wstępie polityka rolna Austrii jest niewątpliwie jednym (oczywiście nie jedynym) z bardzo ważnych czynników niepomysłnego wyniku austriackiego bilansu handlowego. Polityka popierania rolnictwa jest m. in. dlatego tak niepopularna, że jej rezultaty na przyszłość są bardzo problematyczne, a jej szkodliwe skutki objawiają się już w chwili obecnej. At tem, wygrywanym przez przeciwników tej polityki, jest fakt, że przywóz artykułów hodowlano-rolnych nie zmniejszył się tak, jak się tego spodziewano, a niektóre pozycje wykazują nawet wzrost. Do takiej pozycji należą zwierzęta żywe, których import w I półroczu r. b. wzrósł o 4 miljn. szyl., t. j. do 114 miljn. szyl.

Notowanego spadku przywozu surowców i środków opałowych nie należy pod żadnym pozorem przyjąć za objaw pomysłny. Przeciwnie — jest to najlepszym dowodem zmniejszonego zatrudnienia przemysłu.

RYNEK WĘGLOWY W I POŁOWIE 1930 R. — Obroty kolejowe mineralnymi środkami opałowymi wyniosły w pierwszym półroczu r. b. 3.676.611 t, t. j. o 26% mniej niż w tym samym okresie r. ub. Z liczby tej przypada na import 2.064.611 t (o 1.043.055 t mniej niż w 1929 r.), na produkcję krajową 1.612.000 t (o 220.000 t mniej niż w 1929 r), co znaczy, że udział produkcji krajowej wzrósł z 37% do 43·8%; wzrost ten jednak wywołany jest jedynie zmniejszeniem zapotrzebowania i, oczywiście, nie oznacza zwiększenia się san ostarzalności Austrii. Szczegółowe dane, dotyczące importu węgla kamiennego i brunatnego oraz koksu, przedstawiają się następująco:

	I półroczu		I półroczu	
	1930	1929	1930	1929
	tys. tonn	%	tys. tonn	%
Polska	911·4	44	1.505·6	48·5
Czechosłowacja	810·0	39·2	919·8	29·6
Niemcy	255·3	12·4	534·2	17·0

Węgry	59·5	3	74·5	2·4
Zagl. Saary	14·0	0·7	60·2	2·0
Inne kraje	14·5	0·7	13·4	0·5
Ogółem węgiel kam.	1.657·2	—	2.529·9	—
Ogółem węgiel brun.	160·8	—	234·5	—
Ogółem koks	246·6	—	343·2	—

Okazuje się więc, że zmniejszenie przywozu najsilniej odczuł węgiel niemiecki, przywóz polski zaś spadł o 39%, niemniej jednak utrzymuje się na pierwszym miejscu, pomimo, iż konkurencja z Niemcami jest silna. Sytuacja węgla polskiego wspomniana była przez wprowadzenie dłań przez koleje austriackie zniżek taryfowych; zaznaczyć jednak wypada, że zniżki obowiązują narazie tylko do dn. 30 kwietnia 1931 r. i dotyczą tylko ładunków, wynoszących dla jednego odbiorcy poniżej 80.000 t, a przeznaczonych dla gazowni austriackich.

Charakterystykę austriackiej konsumpcji węgla kamiennego daje poniż za tablicą (w tys. tonn):

	Kra-	Zagra-	Ogół-
	jowy	niczny	łem
Komunikacje	0·1	595·6	595·6
Przem. gazowni, elektr. i wodny	39·2	369·9	409·1
Opał	13·8	300·6	314·4
Lotnictwo	0·4	14·5	14·9
Przem. spożywczy	1·5	68·1	69·7
„ żelazny	18·0	59·0	77·0
Górnictwo	2·2	18·0	20·2
Przem. chemiczny	5·4	39·4	44·8
„ szklany i ceram.	—	40	40
„ budowlany	6·8	67·4	74·1
„ włókienniczy	6·5	82·3	88·8
„ papierniczy	12·5	22·4	34·9
Inne	1·3	7·2	8·5

Poniżej uwidaczniamy konsumpcję poszczególnych gatunków węgla, zaznaczając, że pod koksem „krajowym” rozumie się koks, wyrobiony w Austrii z węgla importowanego (w tys. tonn):

	Krajowy	Zagraniczny
Węgiel kamienny	107·7	1.648·5
„ brunatny	1.434·1	192·2
Koks	306·8	246·6

Naogół więc obroty węglem kształtowały się w I połowie r. b. wybitnie niepomysłnie. Przyczyną tego był poniekąd łagodny przebieg zimy, głównie jednak niedostateczne zatrudnienie w przemyśle, w którym zapotrzebowanie węgla wykazuje od szeregu miesięcy stałą tendencję zniżkową.

RUMUNJA

STAN KOLEJNICTWA. — W ostatnim raporcie kwartalnym P. Rogera Auboin, następcy P. Ch. Rista na stanowisku doradcy technicznego przy rumuńskiej instytucji emisyjnej, znajdujemy specjalny rozdział poświęcony kolejnictwu. We wszystkich innych działach swego raportu P. Auboin, konstatuje normalny i pomyślny rozwój gospodarczy kraju, poczynający się od chwili stabilizacji waluty, t. j. od 18 miesięcy — natomiast odnośnie kolejnictwa rumuńskiego wypowiada szereg uwag krytycznych. Przeprowadzona reorganizacja kolei wydaje się Auboinowi niedostateczną, w szczególności zaś podkreśla niedostateczne rezultaty akcji oszczędnościowej, które były przewidziane w większych rozmiarach; jednocześnie obserwuje się zmniejszenie wpły-

wów, wynikające z osłabienia ruchu towarowego. Doradca zaleca zastosowanie radykalnych środków, zmierzających przede wszystkim do zmniejszenia kosztów własnych, w licznych wypadkach jeszcze nazbyt wygórowanych. Zdanie, reasumujące wywody odnośnie, brzmi następująco: „równowaga finansowa kolejnictwa sfarnowi — z tej samej racji co równowaga budżetu ogólnego — jeden z głównych punktów programu stabilizacyjnego i warunek zarówno bezpieczeństwa waluty jak i konsolidacji kredytu”.

WĘGRY

PRODUKCJA NAFTY SYNTETYCZNEJ. — Poważną pozycję po stronie biernej bilansu handlowego Węgier stanowi import nafty, który w r. ub. wyniósł ogółem 2 miljn. q wartości 31 miljn. pengő i w tych samych granicach utrzymał się również i w pierwszym półroczu r. b. Na zmniejszenie się importu wido-ków niema, przeciwnie, z coraz to większym rozwojem automobilizmu, rozpowszechnieniem silników benzynowych, traktorów w rolnictwie i t. p. należy się liczyć raczej ze wzrostem tego importu. Ponieważ na terytorjum Węgier źródeł nafty wcale niema, międzynarodne czynniki gospodarcze Węgier obserwują import nafty z niepokojem, nie tylko z uwagi na ujemny wpływ, jaki wywierał on na kształtowanie się bilansu handlowego, lecz również i z racji całkowitej zależności Węgier od zagranicy pod względem zaopatrzenia kraju w oleje, benzynę i t. d. To też wspomniane czynniki, w pierwszym zaś rzędzie węgierskie przedsiębiorstwo a węglowe rozważają, od dłuższego już czasu możliwości wytwarzania z wydobywanego w kraju węgla brunatnego benzyny i olejów. W rezultacie długotrwałych badań laboratoryjnych największa węgierska kopalnia węgla w Felsőgalla zamierza rozpocząć w najbliższym już czasie destylację węgla brunatnego celem otrzymania mazi pogazowej, względnie, w drodze dalszej przeróbki, benzyny i rozmaitych olejów. Narazie buduje kopalnia jedną tylko retortę, która już w ciągu nadchodzącej zimy ma być uruchomiona. Dalsza rozbudowa zakładów destylacji zależeć będzie od nabytych w tym względzie doświadczeń.

Próba destylacji węgla brunatnego posiada wprawdzie narazie znaczenie raczej teoretyczne, z punktu widzenia handlowego bowiem stopień rentowności tego rodzaju przedsiębiorstwa na Węgrzech nie został jeszcze dotychczas wszechstronnie wyjaśniony. O ile jednak wyniki praktyczne nie zawiodą, należy się liczyć ze zmniejszeniem się w przyszłości importu produktów naftowych, w którym dość znaczny udział bierze również i Polska.

WŁOCHY

SUBWENCJE PAŃSTWOWE DLA ŻEGLUGI. — Żegluga morska we Włoszech jest dzisiaj jednym z najważniejszych działów gospodarstwa narodowego. Wynika to przede wszystkim z położenia geograficznego tego kraju. Długość granic morskich Włoch wynosi 7.945 km, co stanowi 80·6% całej długości granic. To też nie dziwnego, że udział handlu morskiego w handlu zagranicznym Włoch jest jeden z najwyższych w Europie. W r. ub. np. 82% całego obrotu towarowego Włoch z zagranicą przeszło drogą morską. Ta

drogą odbywa się zaopatrywanie półwyspu w węgiel, zboże, naftę, bawełnę i inne surowce. Do tego dochodzi dążność do zachowania ściślej łączności z wychodźstwem włoskiem, rozszaniem po całym świecie, jaką wykazują Włochy, szczególnie w latach ostatnich.

Z tych względów żegluga włoska otoczona jest przez Państwo szczególną opieką. Dzięki tej opiece tonaż handlowy Włoch powiększył się w okresie od 1922 r. do 1929 r. z 2'5 do 3'2 miljn. tonn.

Opieka państwowa wyraża się przede wszystkim w olbrzymich, w porównaniu z innymi państwami, subwencjach dla żeglugi włoskiej. O wysokości tych subwencji daje poniższa tabela:

Armator	Kapitał zakładowy		Tonaż	Subwencje
	miljn. Lit.	t r. b.		
Transatlantica Italiana	60	88.165	43'1	
Lloyd Triestino	160	208.120	28'8	
„Florio” Soc. Italiana	50	34.945	35'5	
Soc. Italiana di Servizi Marittime	40	68.431	25	
„San Marco”. Wenecja	20	16.620	22	
„Puglia”. Bari	9	23.739	16'9	
„Adria”, Fiume	30	57.235	6'9	
Soc. Industrie Marittime, Ancona	5	6.525	4'5	
„Sarda”, Genua	5	2.691	4	
„Costiera”, Fiume	5	1.932	3'3	
Marittima Italiana, Genua	9	39.468	3'2	
„Istria-Trieste”, Triest	18	3.183	3'2	
Navigazione Toscana, Livorno	1'6	2.463	2'9	
D. Tripovich, Triest	25	19.605	2'5	
„Eolia”, Messyna	3	2.382	2'3	
La Meridionale, Neapol	10	69.229	2	

Ogółem więc powyższe 16 towarzystw żeglugowych, reprezentujących kapitał zakładowy 434'4 miljn. lirów i około 1/5 całego tonażu handlowego Włoch, otrzymało dotychczas od Rządu włoskiego kolosalną kwotę 206'1 miljn. lirów tytułem subwencji państwowych, przyczem zwraca uwagę fakt, że w kilku wypadkach subwencje państwowe nie tylko dorównują wysokości kapitału zakładowego towarzystwa, ale nawet znacznie go przekraczają.

H. T.

KANADA

WIDOKI UTWORZENIA LINJI POWIETRZNEJ ANGLJA-KANADA.

Projekty utworzenia stałej komunikacji powietrznej między Kanadą a Wielką Brytanią zbliżają się ku realizacji. Dn. 12 sierpnia r. b. został przedstawiony definitywny program założenia omawianej linji Premierowi Kanady P. Bennet'owi, który ze swej strony przyrzekł gorliwie zająć się sprawą powyższą i przeprowadzić ostateczną dyskusję z Rządem brytyjskim podczas obecnej Konferencji Imperjalnej.

Program przewiduje budowę sterowców typu R 100 o rozmiarach dwa razy więk-

szych, przyczem budowa miałaby być prowadzona w Kanadzie. Dla eksploatacji powyższej linji utworzona ma być według programu spółka o kapitale \$ 30 miljn., finansowo popierana przez oba rządy. Spółka poza utrzymywaniem komunikacji zobowiązana byłaby do wybudowania czterech lub sześciu sterowców. Rząd angielski i kanadyjski zobowiązałyby się finansować budowę pierwszego sterowca do wysokości 75% kosztów oraz zapewniałyby transport sześciu tysięcy ton poczty każdy, w okresach dwutygodniowych. Przyjmując wysokość kosztów przewiezienia tonny poczty na \$ 5.000 — opłata za przesłanie listu na projektowanej linji wynosiłaby od 8 do 10 centów.

Sir D. Burney, który z ramienia Rządu angielskiego referował premierowi Kanady P. Bennet'owi omawiany projekt, oświadczył w wywiadzie, udzielonym prasie, iż fundusze na utworzenie spółki są zapewnione przez koła finansowe, o ile tylko oba rządy dojdą do porozumienia odnośnie przedstawionego planu.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

NIEMCY. — Podwyżka cła na pszenicę. — Rozporządzeniem z dn. 27 września r. b. podwyższone zostało niemieckie cło na pszenicę z obowiązujących dotychczas RM 15 na RM 18'50 od 100 kg. Rozporządzenie powyższe wydane zostało na mocy ustawy o zmianach celnych z dn. 15 kwietnia r. b., ustalającej ruchomą skalę ceł na pszenicę, w zależności od kształtowania się ceny na ten artykuł. Obecna podwyżka cła jest już piątą z rzędu w ciągu ostatnich pięciu kwartałów. Poprzednie podwyżki wprowadzone były: w lipcu 1929 z RM 5 na RM 7'50 (zniesienie autonomicznej zniżki celnej), w styczniu 1930 r. z RM 7'50 na RM 9'50 (w stosunku do państw traktatowych do 11 lutego 1930 obowiązywało cło RM 6'50, związane w traktacie niemiecko-szwedzkim), w marcu 1930 r. z RM 9'50 na RM 12 i w kwietniu 1930 r. — z RM 12 na RM 15. Cło na pszenicę w wysokości RM 18'50 obowiązuje od dn. 28 września r. b.

Jednocześnie z cłem na pszenicę automatycznie podnoszą się cła na następujące artykuły: mąkę żytnią i pszenną, krupy i kasze ze zbóż, inne produkty przemiału zbóż i strączkowych — z RM 31'50 na RM 38'50 (cło na te artykuły wynosi podwójne cło na pszenicę + RM 1'50), na krochmal żytni i pszenny w opakowaniach detalicznych — z RM 52'50 na RM 63 (potrójne cło na pszenicę + RM 7'50) oraz na takiż krochmal w innych opakowaniach — z RM 47'50 na RM 58 (potrójne cło na pszenicę + RM 2'50).

— Zmiany w systemie świadectw przywozowych. — Niemiecka ustawa o zmianach celnych z dn. 15 kwietnia r. b., ustalająca pełnomocnictwa dla Rządu Rzeszy w zakresie regulowania wartości Einfuhrscheinów¹⁾, przewidywała, iż obciążenie Skarbu Państwa przez Einfuhrscheiny nie może być w obecnym roku wyższe od obciążenia w roku budżetowym 1929. W związku z powyższym, wobec wyczerpania się odnośnych funduszy, wprowadzone zostały rozporządzeniem z dn. 25 września r. b. następujące ograniczenia w zakresie stosowania Einfuhrscheinów:

Wstrzymane zostało, od dn. 3 października, wydawanie Einfuhrscheinów w stosunku do następujących artykułów: pszenicy, orkiszu, jęczmienia, gryki, fasoli jadalnej, grochu, soczewicy, soczewicy pastewnej, łubinu, wyki, produktów przemiału: z żyta, gryki oraz z strączkowych, mięsa wołowego i mięsa baraniego. Jak wiadomo, poprzednio już zawieszono zostało wydawanie Einfuhrscheinów na: żyto, owies i mąkę pszenną.

Jednocześnie obniżono wartość Einfuhrscheinów w zakresie następujących artykułów: produktów przemiału pszenicy i orkiszu — z RM 15 na RM 6'50 (stawka RM 15 obowiązywała od 19 maja r. b., w stosunku do mąki pszennej zawieszona została dn. 5 czerwca r. b. na skutek wyczerpania kontyngentu), słoju z pszenicy, orkiszu i z jęczmienia, kasz, krup, mąki oraz płatków z jęczmienia — z RM 12 na RM 8, produktów przemiału owsa — z RM 10 na RM 8.

W zakresie Einfuhrscheinów na bydło rogate, owce, trzodę chlewną, mięso wieprzowe oraz szynki nie wprowadzono żadnych zmian.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 23 września do 8 października 1930 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	23 — 30/IX		1 — 8/X		Różnica (w %-ach) cen z 1—8/X w stos. do cen z 23 — 30/IX
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
P s z e n i c a :					
Berlin	22'61½	5'38	22'61	5'38	—
Praha	133'50	3'96	128'00	3'81½	— 4'1
Chicago	—	2'82	—	2'98½	+ 5'8
Buenos Aires	—	3'32	—	3'18	— 4'2
Liverpool	—	3'60	—	3'38	— 6'1
Wiedeń	25'45	3'57½	24'85	3'49	— 2'3
Hamburg	8'32½	3'35	—	—	—

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 39/1930, str. 1756.

Zyto:

Berlin	15 ⁴⁶ / ₂	3 ⁶⁸	15 ⁰¹	3 ⁵⁷	—
Praga	87 ⁰⁰	—	85 ⁵⁰	2 ⁵³ / ₂	— 2 ⁹
Chicago	—	2 ³⁴ / ₂	—	2 ⁰⁷ / ₂	— 1 ⁷
Wiedeń	18 ²⁵	2 ⁵⁶	17 ¹⁵	2 ⁴¹	— 11 ⁵
Hamburg	—	—	—	—	— 5 ⁸

O w i e s:

Berlin	15 ⁴⁵ / ₂	3 ⁶⁸	15 ²⁷ / ₂	3 ⁶³ / ₂	— 1 ¹
Praga	98 ⁵⁰	2 ⁹²	102 ⁰⁰	3 ⁰³	+ 3 ⁵
Chicago	—	2 ⁵⁰	—	2 ⁶⁴	+ 5 ⁶
Buenos Aires	—	1 ⁶⁹	—	1 ⁵⁷	— 7 ¹
Liverpool	—	2 ⁶⁴	—	2 ⁶⁴	—
Wiedeń	20 ⁷⁰	2 ⁹¹	20 ⁷⁰	2 ⁹¹	—
Hamburg	4 ⁴² / ₂	1 ⁷⁸ / ₂	—	—	—

Jęczmień browarowy:

Berlin	21 ⁰¹ / ₂	5 ⁰⁰	20 ⁵⁸ / ₂	4 ⁹⁰	— 2 ⁰
Praga	131 ⁵⁰	3 ⁹⁰	133 ⁷⁵	3 ⁹⁷	+ 1 ⁷
Chicago	—	2 ⁷⁰	—	2 ⁶⁹	— 0 ³
Wiedeń	29 ²⁵	4 ¹¹	28 ⁷⁵	4 ⁰⁴	— 1 ⁷
Hamburg	4 ²⁶ / ₂	1 ⁷¹ / ₂	4 ⁶⁰	1 ⁸⁶	+ 7 ⁸

Jęczmień zwykły:

Berlin	18 ⁰⁵ / ₂	4 ²⁹ / ₂	17 ⁵⁴ / ₂	4 ¹⁷ / ₂	— 2 ⁸
------------------	---------------------------------	--------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	------------------

ANGLJA. — W tygodniu od 29 września do 4 października ruch cen i przebieg transakcji na rynku artykułów spożywczych i kolonialnych były następujące:

Cukier. — Zarówno dla trzcinowego, jak buraczanego tendencja była słaba. Cukier angielski był oferowany po £ 0.18.9 za cwt., przyczem spadek w ciągu roku wynosi około 1 sh 1 d. do cwt. Zbiory buraków cukrowych w r. b. są rekordowe, ale zawartość cukru w porównaniu do zeszłorocznej jest o 1—2% niższa. Polski cukier z buraków z nowego zbioru oferowany był po £ 0.6.3 za cwt. z dostawą w listopadzie f. o. b. Gdańsk. Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: trzcinowy (z cłem opłaconem) kostka £ 1.4, najlepszy granulowany £ 1.1, kryształ zachodnio-indyjski £ 1; buraczany (bez cła): zwyczajny granulowany £ 0.8, 96%-owy nowy standard £ 0.5.6, 88%-owy typu przedwojennego £ 0.4.9 za cwt.

Mąka. — Ceny wszystkich gatunków mąki pszennej spadły: dobra kanadyjska osłabła do £ 0.15, domowa przemiału londyńskiego do £ 0.14.6, angielska czysta do £ 0.13.6 za worek 140-funtowy.

Ryż. — Oficjalne notowania były następujące: oryginalny Carolina £ 32, imitacja Caroliny £ 23, Patna £ 24, hiszpański £ 15, birmański £ 13.10 za tonnę.

Kawa. — Kawa brazylijska Rio nieco osłabła, natomiast Santos miała tendencję stałą. Costa Rica podrożała i cieszyła się dobrym popytem. Kolombijska najwyższych gatunków osiągała cenę £ 7.17, innych mierniejszych odmian — £ 3.16 do £ 6.6. Kawa z Honduras po £ 4.2 do £ 5.12 za cwt. łatwo była lokowana na rynku. Oficjalne notowania cen gatunków typowych były następujące: Jamajka bez zmiany £ 10.10, Costa Rica podniosła się do £ 6.10, Kenya dobra średnia £ 4.10, brazylijska Santos £ 2.10 za cwt.

Herbata. — Obroty ostatnio obejmowały gatunki następujące: Darjeeling po 29⁰⁸ d, Assam po 19⁰² d, cejlońską po 19⁵⁰ d, jawajską po 11⁰⁴ d, Sumatra po 11³⁸ d, Jungpana (Darjeeling) po 62¹ d za funt. Od otwarcia nowego sezonu (w dn. 1 lipca) średnia cena sprzedanej

herbaty podniosła się z 14²⁰ d do 15¹⁰ d za funt, tak iż artykuł ten robi powolny, ale stały postęp ku poprawie.

Kakao. — Obroty obejmowały: Trinidad po £ 2.15—3.2, Grenadę po £ 2.12.6—2.15; Accra po £ 1.12.6 — 1.13.9 za cwt. Dostawy Accra na styczeń osiągały cenę £ 1.5.9 za cwt. f. o. b. Oficjalne notowania cen bez zmiany: Trinidad £ 3, Grenada przednie £ 2.12.6; tylko Accra standardowe spadło do £ 1.10 za cwt.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 27 września 1930 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
za 1.016 kg			
za 1.000 kg			

S u r ó w k a:

odlewn. Nr. III (2 ⁵ ·3 ⁰ / ₂ Si)	3. 3.6	2 15.0	2.15.6
tomasowska	—	2.13.0	—
hematytowa	3.11.0	—	—
ferromangan	11. 0.0	—	—

P ó ł w y t w ó r:

kęsy	—	3.12.6	3.12.6
płatny	—	3.13.6	3.14.0

W y t w o r y g o t o w e:

żelazo sztabowe	7. 5.0	4. 4.6	4. 4.6
belki	7. 2.6	4. 0.0	4. 0.0
kątowniki	7. 2.6	4. 0.6	4. 0.6
blacha okrętowa, rezerwoarowa i t.p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	4.17.6	4.17.6
drut-walcówka	7.12.6	—	—
blacha tomasowska	8.15.0	5. 0.6	5. -0.6
blacha czarna (24 gąge)	9.10.0	—	—
drut ocynekow.	13. 0.0	7. 2.6	7. 2.6
gwoździe druc.	10. 0.0	5.16.0	5.16.0

Położenie na rynku starego żelastwa w okresie od 27 września do

3 października zasadniczym zmianom nie uległo; poprawa, jaka dała się zauważyć na większości rynków europejskich, utrzymywała się i nadal, a w niektórych krajach porobiła nawet pewne postępy. Czy zainteresowanie się hutnictwem żelastwem przybierze charakter bardziej stały, to będzie zależało od dalszego rozwoju produkcji hutniczej, która wykazuje pewne znamiona poprawy, lecz jeszcze z kryzysu nie wyszła i — jak twierdzą znawcy — może się jeszcze w dalszym ciągu obniżać.

W Niemczech daje się zauważyć poprawa położenia, której jednak nie można jeszcze identyfikować z uzdrowieniem rynku. W okręgu reńsko-westfalskim zainteresowanie hut żelastwem było większe, szczególnie w formie zapytań i sondowania gruntu. Ożywienie na rynku wpłynęło na ponowne lekkie podniesienie się prawie wszystkich gatunków żelastwa. Wyjątek stanowiło tu jedynie żelastwo wielkopiecowe, które z trudem znajdowało sobie zbyt, tak, że podwyższenie jego ceny nie było aktualne.

W okręgach środkowych i wschodnich położenie ciągle jest stosunkowo gorsze, gdyż popyt na żelastwo jest mały, a dostawy na rynek względnie duże. To też tylko dzięki wpływowi stosunków w zachodnich okręgach ceny trzymają się tu bez zmiany i na polepszenie się ich rachować nie można. Żelastwo wielkopiecowe, podobnie jak i na Zachodzie, popytu nie miało i z trudem tylko dawało się ulokować niewielkie jego porcje.

Na rynku drugiego żeliwnego sytuacja pozostawała bez zmiany. Pomimo pewnego ruchu trudności w zbyciu są ciągle bardzo duże; o ile jeszcze gatunki wyższe są przez odbiorcę brane dosyć chętnie, o tyle gatunki gorsze nie mają prawie żadnego popytu. Ceny pozostawały bez zmiany.

Oficjalne notowania ceny — loco huta reńsko-westfalska w RM za 1.000 kg — przedstawiały się, jak następuje:

	23/IX	1/X
Staliwo	46/47	47/48
Żelastwo I gatunku	44/45	45/46
Pakiety z blachy czarn. pras.	44/45	45/46
Otoczki wielkopiecowe	35/36	35/36
„ martenowskie	36/37	37/38
Żelastwo mieszane	35/36	36/37
Żeliwo maszynowe tłucz.	60/61	60/61
„ kupne	50/51	50/51

We Francji zmian nie było. Lekkie ożywienie rynku, jakie dało się zauważyć już od pewnego czasu, utrzymywało się również i w tygodniu sprawozdawczym. Zamówienia są niezłe, zaofiarowanie zaś skutkiem niskiej ceny zmniejszyło się, gdyż dostawcy nie widzą dostatecznego dla siebie zarobku. Zarząd kolei wschodnich urządził w ostatnim tygodniu licytację posiadanego żelastwa, które zostało rozsprzedane po cenach nieco lepszych aniżeli w sierpniu.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr. za 1.000 kg loco Longwy — przedstawiały się następująco:

	1/X
Staliwo	180/200
Żelastwo I gatunku	170
Odpadki blachy niesort.	70
„ „ pakiet.	130/140
Otoczki	120/130
Żelastwo mieszane	130/140
Żeliwo maszyn. tłucz.	300

W Belgji również położenie się nie zmieniło, choć w przemyśle hutniczym ujawnia się znów gorsza koniunktura. Narazie skuteczniejsze były dostawy dawniejszych zamówień do hut, a głównie wykonywanie zleceń zagranicznych. Te ostatnie w tygodniu sprawozdawczym zmniejszyły się trochę, co może wpłynąć na szybkie znów pogorszenie się ruchu na rynku żelastwa.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. belg loco miejsce spożycia za 1.000 kg — przedstawiały się, jak następuje:

	30/IX
Staliwo	410
Żelastwo I gatunku . . .	370/380
Odpadki blachy nowe . .	310/320
Otoczki	250
Żelastwo martenowskie .	350/360
Żelastwo wielkopiecowe .	310
Żeliwo maszyn. tłuczone .	520/540

Na rynku starych metali panowała zniżka cen pod wpływem ogólnej depresji na rynku nowych metali. Brak popytu, skutkiem niedostatecznego zatrudnienia przemysłu, jest główną przyczyną tej zniżki. Duże ilości starych metali, znajdujących się na składach handlu, silnie obciążają rynek i nie pozwalają na uzyskanie choć cokolwiek wyższych cen.

Oficjalnie notowane ceny (w Niemczech loco Berlin, we Francji i Belgji loco miejsce spożycia wzgl. loco granica za 1.000 kg)

	Niemcy	Fran- cja	Bel- gja
	1/X	30/IX	29/IX
	RM	Fr. fr.	belg.
Miedź — odpadki grube	82	580/590	800
Bronz — " "	77	550/560	800
Mosiądz — " "	62	370/380	600
Cynk stary	18	120/130	190
Ołów miękki stary . .	28	180/190	250

ANGLJA. — Rynek metalowy znajdował się w tygodniu od 27 września do 3 października znów pod znakiem silnego spadku cen. Baisse'a ta, mająca swoje źródło na rynku miedzi, pociągnęła za sobą wszystkie metale do tego stopnia, że nawet polepszenie się położenia na rynku miedzianym nie powstrzymało dalszej zniżki innych metali, które do końca tygodnia wykazywały silną tendencję spadkową. Ołów, który już od dłuższego czasu utrzymywał swoją cenę na niezmiennym poziomie, w tygodniu sprawozdawczym wykazał silny spadek. Ceny spadły dla miedzi i cynku do poziomu, nienotowanego już od 34 lat, a dla cyny były niższe niż w 1914 r. Jako przyczynę tego podają bieg dwóch faktów, mianowicie: ogłoszenie niekorzystnej statystyki metali za ostatni miesiąc oraz ekonomiczne i polityczne wypadki w Niemczech, które powodują, że kraj ten, będący jednym z największych spożywców metali, w bardzo znacznym stopniu ograniczył swoje zapotrzebowanie. Poza tem położenie gospodarcze prawie wszystkich krajów jest bardzo niekorzystne, co powoduje ciągle zmniejszanie się ogólnej siły kupna, wywołujące gromadzenie się zapasów oraz ograniczenie produkcji metali, które jednak jest ciągle mniejsze od spadku zapotrzebowania. Wielkie zapasy wszystkich metali wywierają deprymujący nacisk na rynek i są jedną z poważniejszych przyczyn wstrzymujących poprawę cen. W tygodniu sprawozdawczym usposobienie na

rynku zarówno londyńskim, jak i amerykańskim było skrajnie pesymistyczne. Ze strony konsumentów widoczna była zupełna niechęć do kupna, choć zdawałoby się, że dzisiejsze niskie ceny sprzyjają właśnie większym zakupom w celu uzupełnienia składów. Specjalnie widoczny był brak zakupów ze strony Niemiec.

Na rynku miedzi w I połowie tygodnia panowała dalsza zniżka pod wpływem niekorzystnego położenia statystycznego oraz zniżkowej działalności hut, pracujących na przerób, które zaofiarowywały cenę 10'25 cts za lb, niższą od hut kopalnianych. Ze strony kartelu posunięć w tygodniu sprawozdawczym nie było żadnych i cena 10'80 cts za lb była utrzymana, rezultat tego był jednak taki, że sprzedaż kartelowa spadła do minimum. Ogólnie przypuszczają, że wobec takiego obrotu rzeczy kartel przystąpi do dalszego obniżenia ceny nawet wbrew bardzo energicznemu protestom hut, należących do przedsiębiorstw kopalnianych. W końcu tygodnia nastąpiła na rynku miedzi zmiana na lepsze pod względem zakupów, która pozwoliła na chwilowe podniesienie się ceny, która jednak w ostatnim dniu ponownie nieco spadła.

Położenie na rynku cyny było niezmiernie słabe. Zapotrzebowanie ze strony producentów, którzy oczekują dalszego spadku ceny, było minimalne. Projektowane w Anglii obniżenie ceny na blachę białą być może wpłynie na jej większe zapotrzebowanie, a tem samym na większe spożycie cyny.

Rynek cynkowy wykazał również spadek ceny. Przyczyną tu jest głównie brak zapotrzebowania i rosnące wciąż zapasy, które w deprymujący sposób działają na rynek. W tygodniu sprawozdawczym zapotrzebowanie było minimalne.

Rynek ołowiu, który od dłuższego już czasu trzymał się mocno dzięki sztucznemu podtrzymywaniu go przez „pool” producentów, zachwiał się teraz poważnie, wykazując znaczny spadek ceny. Dowóz metalu z Australji był względnie niewielki, natomiast mogły tu oddziaływać silnie wiadomości z Ameryki o znacznym wzroście tamtejszych zapasów.

Ruch cen poszczególnych metali w tygodniu sprawozdawczym przedstawiał się, jak następuje:

Miedź standard straciła w ciągu tygodnia przy operacjach kasowych $\frac{1}{2}$ i przy terminowych $\frac{1}{16}$. Miedź elektrolityczna wykazała stratę $\frac{2}{8}$, miedź zaś rafinowana — $\frac{1}{2}$. Blacha miedziana straciła również $\frac{2}{8}$.

Cyna poniosła stratę przy sprzedaży gotówkowej $\frac{1}{8}$, a przy terminowej $\frac{7}{8}$.

Ołów również dał stratę przy operacjach kasowych $\frac{1}{8}$, a przy terminowych $\frac{1}{16}$.

Cynk przy zamknięciu obrachunków tygodniowych wykazał zniżkę ceny o $\frac{9}{16}$ przy sprzedaży kasowej i $\frac{1}{8}$ przy transakcjach terminowych.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany zarówno w sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej.

Antymon, blacha biała i rtęć pozostawały bez zmiany.

Ruda wolframowa zyskała sh $\frac{1}{2}$ na 1% w tonnie.

Platyna zyskała $\frac{1}{2}$ na uncji.

Srebro straciło $\frac{1}{8}$ d zarówno przy sprzedaży gotówkowej, jak i na termin.

Złoto straciło $\frac{1}{2}$ d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 120 ark. 24 gage):

Metal	Poprzed. Tydz. sprawozdawczy			
	tydz. ultimo	maksy- mum	mini- mum	ulti- mo
Miedź:				
standard				
kasa	44 $\frac{1}{2}$ - $\frac{9}{16}$	44 $\frac{3}{4}$	43 $\frac{3}{8}$	43 $\frac{15}{16}$ -44 $\frac{1}{16}$
term.	44 $\frac{9}{16}$ - $\frac{3}{8}$	44 $\frac{7}{8}$	43 $\frac{3}{8}$	43 $\frac{7}{8}$ - $\frac{15}{16}$
elektrol.	48 $\frac{1}{2}$ -49 $\frac{1}{8}$	49	46 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$ -47 $\frac{1}{2}$
rafinow.	47 $\frac{1}{2}$ -48 $\frac{1}{4}$	48 $\frac{1}{4}$	46	46-47 $\frac{1}{4}$
blacha				
miedz.	77	77	75	75
Cyna:				
kasa	130- $\frac{7}{8}$ -131	128	123 $\frac{3}{4}$	123 $\frac{3}{4}$ - $\frac{7}{8}$
term.	132 $\frac{1}{2}$ - $\frac{5}{8}$	129 $\frac{1}{8}$	125 $\frac{1}{4}$	125 $\frac{1}{4}$ - $\frac{3}{8}$
Ołów:				
kasa	17 $\frac{11}{16}$	16 $\frac{3}{4}$	16 $\frac{7}{16}$	16 $\frac{9}{16}$
term.	17 $\frac{7}{16}$	16 $\frac{1}{2}$	16 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{1}{2}$
Cynk:				
kasa	15 $\frac{1}{4}$	15	14 $\frac{1}{2}$	16 $\frac{11}{16}$
term.	15 $\frac{3}{8}$	15 $\frac{1}{8}$	14 $\frac{7}{8}$	15 $\frac{1}{4}$
Glin:				
dla kraju	95	95	95	95
„ zagr.	100	100	100	100
Antymon 46- $\frac{1}{2}$		46 $\frac{1}{2}$	46	46- $\frac{1}{2}$
Blacha				
biała	17	17	17	17
Rtęć				
	22 $\frac{3}{4}$	22 $\frac{3}{4}$	21 $\frac{3}{4}$	22 $\frac{3}{4}$
Nikiel:				
dla kraju	175	175	175	175
„ zagr.	175	175	175	175
Ruda				
wolfram. 19 $\frac{1}{2}$		20 $\frac{1}{2}$	19 $\frac{1}{4}$	20
Platyna				
„Spong” 6 $\frac{1}{2}$		7	6 $\frac{1}{2}$	7
Srebro:				
kasa	16 $\frac{3}{4}$	16 $\frac{5}{8}$	16 $\frac{3}{8}$	16 $\frac{5}{8}$
term.	16 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{3}{8}$	16 $\frac{1}{8}$	16 $\frac{5}{8}$
Złoto	85.0 $\frac{1}{4}$	84.11 $\frac{7}{8}$	84.11 $\frac{3}{4}$	84.11 $\frac{3}{4}$
— Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca — przedstawiały się w następujący sposób:				
	29/IX	22/IX		
Surówka odl.				
Nr. III (2'5— 3'0% Si)	3.3.6—3.1.6.6		3.3.6—3.1.6.6	
Surówka marten. za- sadowa				
	3.1.6—3.7.6		3.3.0—3.7.6	
Kęsy	5.15.0—6.5.0		5.15.0—6.5.0	
Szyny	8.10.0		8.10.0	
Żelazo szta- bowe	7.12.6—8.5.0		7.12.6—8.5.0	
Żelazokształ.	8.10.0		8.10.0	
Blacha okrę- towa, mo- stowa i t. p.				
	8.15.0—8.17.6		8.15.0—8.17.6	

Błacha czar- na (24 gage)	9.12.6—9.15.0	9.12.6—9.15.0
Błacha ocyn- kow. (24 g.)	11.12.6	11.17.6
Drut - wal- cówka . .	8.0.0	7.15.0
Bednarka .	9.5.0—9.15.0	9.5.0—9.15.0
Koks wielko- piecowy .	0.14.6	0.14.6

SUROWCE I PÓLPRO- DUKTY WŁÓKNISTE

ANGLJA. — W tygodniu od 29 września do 4 października sytuacja na rynku surowców i półproduktów włóknistych była następująca:

Bawełna. — Ceny znowu spadły. W Stanach Zjednoczonych sprzedaż towarów gotowych poprawiła się, ale ograniczenie produkcji w fabrykach trwa nadal. W An-

gli i większej części Europy panuje nastroj pesymistyczny. Cena bawełny surowej amerykańskiej „middling” w dn. 4 października wynosiła 5'80 d za funt; przędzy bawełnianej: amerykańskiej 10 d, egipskiej 18½ d za funt.

W e ł n a. — Aukcja jest ożywiona i w żadnej gałęzi handlu wełną nie występowała tendencja słaba. Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: Queensland merynosowa myta £ 0.24, śnieżno-biała z przyładka Dobrej Nadziei £ 0.19, Victoria tłusta merynosowa £ 0.12; krzyżówka australazyjska przednia £ 0.15, średnia £ 0.0.10, licha £ 0.0.6 za funt. Topsy typ „64” £ 0.24 za funt.

J u t a. — Sprzedaż juty w Londynie obejmowała Daisee 2 po £ 15.15, Tossa 2 po £ 17.5 za tonnę. Rynek w Kalkucie wykazuje poprawę zarówno dla gatunków przednich, jak i zwykłych. Ceny podniosły się: przednia do £ 16.10, „lightnings” do £ 15.10, „hearts” do £ 14.10 za tonnę.

K o n o p i e. — Zbiór konopia manilskie-

go oceniony jest w tym roku na 3'7 cwt. z akra przy obszarze pod uprawą 1.210.000 akrów (przed wojną po 3'2 cwt. z 1.180.000 akrów). Obszar pod uprawą konopia miękkiego Cannabis oceniany jest na 215.000 akrów we Włoszech i 65.000 akrów w Rumunii. We Francji obszar ten uległ znacznej redukcji. Cały obszar pod uprawą konopia miękkiego ma wynosić 668.000 akrów wobec 674.000 akrów przed wojną. Ceny były następujące: Manila gatunku „J” £ 22.10, sisal przedni £ 22, północno-włoskie Cannabis £ 42 za tonnę.

L e n. — Wydajność zbiorów oceniana jest na 4 cwt. w Irlandji, 5½ cwt. w Belgji i na 9 cwt. w niektórych obszarach we Francji i Holandji. Oficjalne notowania cen były następujące: len przedni £ 100, średni £ 85, liche £ 50 za tonnę.

J e d w a b. — Cały handel dotknięty jest zastojem. Oficjalne notowania cen 3 gatunków orjentacyjnych były następujące: włoski £ 0.12.6, japońskie £ 0.11, chiński również £ 0.11 za funt.

BIBLIOGRAFJA

„POLSKA USTAWA PRZEMYSŁOWA”. **AUGUST DOBIECKI**, em. Dyrektor Dep. Min. Przem. i Han., i **ROMAN ŚLASKI**, Radca Min. Przem. i Han. Wydanie II. — Już trzy lata prawie obowiązuje w Polsce nowe prawo przemysłowe (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7 czerwca 1927 r.), to też konieczne było dla najszerszych sfer naszego przemysłu i rzemiosła wydanie podręcznika, któryby podawał nie tylko całość naszego ustawodawstwa przemysłowego, ale zarazem zawierał komentarz, dający możliwie wyczerpujące i dokładne wyjaśnienia. Pracy tej doko-

nali autorzy, najbardziej do tego powołani, bo autor samej ustawy P. August Dobiecki i długoletni pracownik w Ministerstwie Przem. i Handlu Radca Ministerjalny P. Roman Ślaski, autor wielu przepisów wykonawczych do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowym.

Dzieło jest ułożone niezwykle przejrzysto, a materiał cały, bardzo obfity, zgrupowano w niem praktycznie, w sposób łatwy do odszukania i skontrolowania. Autorzy podzielili pracę swoją na 2 działy, z których pierwszy obejmuje samo prawo przemysłowe z przytoczeniem przy każdym artykule odnoszących się do niego przepisów wykonawczych

i objaśnień, a drugi zawiera instrukcje dla władz ogólną i techniczną i liczne postanowienia szczegółowe, jak: przepisy stemplowe i podatkowe, o nadzorze kotłów parowych, sanitarne dla poszczególnych rodzajów przemysłu, odnośnie do przemysłu kominarskiego, naftowego, co do wyprzedaży, kucia koni, wywozu kurzych jaj zagranicę i t. d., a w końcu traktaty i umowy międzypaństwowe. Obszerny skorowidz, zestawienie czasowe wszystkich przepisów i napisy na każdej stronie ułatwiają przegląd dzieła, które jako całokształt polskiego prawa przemysłowego stanie się koniecznym i niezawodnym podręcznikiem dla każdego, kto ustawę stosuje i do kogo ona się odnosi.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—zł 15, półrocznie—zł 30, rocznie—zł 60

z a g r a n i c ą:

kwartalnie—zł 25, półrocznie—zł 50, rocznie—zł 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—zł 1.200; II i III str. okł.—zł 900;

½ str. — zł 500; strony zwyczajne — zł 600,

½ str. — zł 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHÉ**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

RADA ZAWIADOWCZA

Lwowskiego Towarzystwa Akcyjnego Browarów

WE LWOWIE

zawiadamia, że w dn. 24 października r. b., godz. 4 po południu odbędzie się w sali posiedzeń Towarzystwa, we Lwowie, przy ul. Kleparowskiej Nr. 18

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Rady Nadzorczej, w myśl § 12a statutu;
- 2) Wybór Komisji Rewizyjnej, w myśl § 17 statutu.

WP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, zechcą swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami złożyć najpóźniej do dn. 16 października r. b. w Banku Dyskontowym Warszawskim w Warszawie, lub też Oddziale we Lwowie, albo też w Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe w Wiedniu, za potwierdzeniem, gdzie otrzymają imienne karty legitymacyjne, uprawniające do udziału w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu. Zdeponowane akcje mogą być po Walnym Zgromadzeniu podjęte w tej instytucji, w której zostały złożone, za zwrotem potwierdzenia.

Rada Zawiadowcza

ZARZĄD

Cukrowni i Rafinerji „NIELEDEW“, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 października 1930 r., o godz. 5 po poł. odbędzie się w Warszawie, w Biurze Zarządu, przy ul. Mokotowskiej 25

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu za rok operacyjny 1929/30 i udzielenie Zarządowi absolutorjum;
- 5) Uchwalenie budżetu na 1930/31 r.;
- 6) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach, z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych, oraz zatwierdzenie już dokonanych w roku bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 7) Zmiana Statutu Spółki (Rozp. Prez. Rzpl. z dn. 22/III 1928 r.);
- 8) Wynagrodzenie władz Spółki;
- 9) Wybory Władz Spółki;
- 10) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w terminie ustawowym.

Posiadacze akcji bezimiennych, życzący sobie wziąć udział w głosowaniu, winni przed Zgromadzeniem przedstawić bądź same akcje, bądź kwity depozytowe banków.

ZARZĄD

Częstochowskiego Tow. Górniczo-Przemysłowego

S. A.

na zasadzie § 30 statutu ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 października 1930 r., o godz. 12 w poł. odbędzie się w Częstochowie w biurze Zarządu, przy ul. Kościuszki 61

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Dostosowanie statutu na podstawie rozporządzenia Prez. Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 22/III 1928 r., dotyczącego prawa o Spółkach Akcyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39 z dn. 26/III 1928 r.);
- 2) Upoważnienie Zarządu do poczynienia na prawach Walnego Zgromadzenia w uchwalonym statucie tych zmian, jakie na żądanie Ministerstwa lub Sądu rejestrowego okażą się potrzebne;
- 3) Wolne wnioski.

ZARZĄD

Towarzystwa Fabryk Portland-Cementu „WYSOKA”

S. A.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się w dn. 30 października 1930 r., o godz. 3 po p. w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, przy ul. Mazowieckiej Nr. 7.

Porządek dzienny obejmuje:

- 1) Przelanie do kapitału zakładowego Spółki zł 2.000.000,00 ze specjalnego funduszu rezerwowego pozastatutowego i powiększenie o tę sumę kapitału zakładowego Spółki drogą bezpłatnej emisji akcji oraz odnośna zmiana § 5 dotychczasowego statutu Spółki;
- 2) Zmiany statutu w celu uzgodnienia jego brzmienia z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39, poz. 383), o prawie o Spółkach Akcyjnych;
- 3) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć we wspomnianym Zebraniu, zgodnie z § 44 statutu — zechcą złożyć swe akcje, względnie kwity depozytowe, nie później niż na 7 dni przed datą Zebrania w biurze Zarządu.

CUKROWNIA „OPALENICA”, S. A.

PP. Akcjonariuszy naszego Towarzystwa zaprasza się na

Zwyczajne Walne Zebranie

w naszej Cukrowni we wtorek, dn. 28 października 1930 r., o godz. 10½ przed południem.

Porządek obrad:

- 1) Zagajenie;
- 2) Sprawozdanie, przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok obrotowy 1929/30;
- 3) Wniosek o udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 4) Uchwała, dotycząca bilansu oraz rachunku zysków i strat, i podział zysków;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących członków;
- 6) Wolne głosy;
- 7) Zamknięcie Walnego Zgromadzenia.

Bilans, rachunek strat i zysków oraz sprawozdanie roczne wyłożone są od dnia dzisiejszego w Biurze Cukrowni.

Opalenica, dn. 5 października 1930 r.

Do udziału w Wa'nem Zgromadzeniu są uprawnieni: a) wszyscy posiadaciele akcji imiennych, b) posiadaciele akcji na okaziciela, którzy najmniej 7 dni przed Walnem Zgromadzeniem swój udział w niem zgłosili i wylegitymują się na Walnem Zgromadzeniu jako posiadaciele akcji. Legitymacja następuje przez złożenie akcji najpóźniej 7 dni przed Walnem Zgromadzeniem w biurze fabryki samej, lub u polskiego notariusza, lub w Banku Cukrownictwa w Poznaniu, lub w Poznańskim Banku dla Handlu i Przemysłu w Poznaniu lub w Banku Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu.

Przy wyborach i uchwałach Walnego Zgromadzenia ma każda akcja jeden głos i nie ogranicza się ilości głosów, które akcjonariusz za siebie i jako zastępca oddać może.

Akcjonariusz może uczestniczyć w Walnem Zgromadzeniu osobiście lub przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo musi być tylko pisemne i ma być złożone Zarządowi lub przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia.

Członkowie Zarządu i pracownicy Spółki nie mogą być pełnomocnikami na Walnych Zgromadzeniach.

Cukrownia „Opalenica”, S. A.

Rada Nadzorcza: (—) Pennock, Przewodniczący

ZARZĄD

Spółki Akcyjnej „UNIA” Zjednoczone Fabryki Maszyn dawn. A. VENTZKI i PETERS w Grudziądzu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

Zwyczajne Walne Zebranie Spółki

odbędzie się w poniedziałek, w dn. 20 października 1930 r. o godz. 12 w Grudziądzu, w lokalu Zarządu Spółki, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok obrachunkowy 1929/30;
- 2) Przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok obrachunkowy 1929/30;
- 3) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 4) Podział czystego zysku roku obrachunkowego 1929/30;
- 5) Uzgodnienie statutu Spółki z prawem o spółkach akcyjnych według rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r.;

6) Upoważnienie Zarządu i Rady Nadzorczej dla dokonania zmian w nowym statucie Spółki pod punktem 5 przyjętym, jakich ew. władze zatwierdzające zażądają;

7) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących.

PP. Akcjonariusze, którzy chcą wziąć udział w Walnem Zebraniu, winni złożyć swe akcje z podaniem numerów conajmniej na 3 dni przed Walnem Zebraniem, w kasie Spółki w Grudziądzu, lub w jednej z następujących instytucji:

- a) w Banku M. Stadthagen, S. A. w Bydgoszczy,
- b) w Banku Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu,
- c) w Pomorskim Banku Rolniczym, Toruń,
- d) w jednym z notariatów, działających na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

CUKROWNIA „TUCZNO”, S. A. W TUCZNIE, POWIAT INOWROCŁAW

Zapraszamy anów Akcjonariuszów na **Walne Zgromadzenie**, mające się odbyć w dn. 27 października 1930 r. o godz. 10 rano w biurze Cukrowni „Kujawy” w Janikowie, powiatu Inowrocław, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie;
- 2) Wybór Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- 3) Sprawozdanie, przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok obrotowy 1929/30;
- 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wniosek o udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 6) Powzięcie uchwały, dotyczącej podziału zysków;
- 7) Wybory do Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących członków;
- 8) Wybór rewizorów i ich zastępców;
- 9) Zamknięcie Walnego Zgromadzenia.

Panowie Akcjonariusze, pragnący mieć prawo uczestniczenia w Walnem Zgromadzeniu, winni — stosownie do § 18 statutu — złożyć w Cukrowni „Tuczno”, S. A. w Tucznie, powiat Inowrocław, przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia swoje akcje lub zaświadczenie na dowód złożonych akcji u polskiego notariusza albo w Banku Cukrownictwa w Poznaniu lub w Banku Ludowym w Inowrocławiu lub też w Poznańskim Banku dla Handlu i Przemysłu w Poznaniu lub filji Poznańskiego Banku dla Handlu i Przemysłu w Inowrocławiu. W zaświadczeniu wymienione winny być: liczba akcji i zapewnienie, że akcje przed terminem ukończenia powyższego Walnego Zgromadzenia nie będą wydane.

Tuczno, dn. 20 września 1930 r.

Z a r z ą d

ZARZĄD

Spółki Akc. Zachodniopolskiej Hurtowni Rur w Poznaniu,
ul. św. Marcina 27

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 21 października r. b., o godz. 18** odbędzie się w lokalu Spółki **NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE** z następującym porządkiem dziennym: 1) Wybór Rady Nadzorczej; 2) Zatwierdzenie statutu, dostosowanego do nowej ustawy o Spółkach Akcyjnych; 3) Zatwierdzenie nowej umowy z przedstawicielami; 4) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze winni złożyć swe akcje na trzy dni przed dniem Zebrania u notariusza lub w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu lub jego Oddziałach i legitymują się na Zebraniu okazaniem kwitu notariusza względnie Banku.

Zarząd

„Warszawskiej Kinematograficznej Spółki Akcyjnej”

ogłasza, że w **dn. 27 października 1930 r. o godz. 12**, w lokalu Spółki przy ul. Chmielnej Nr. 9 w Warszawie, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów rzeczonoj Spółki z porządkiem dziennym następującym:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1929/30; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i udzielenie Zarządowi absolutorjum; 4) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 5) Wybory Zarządu i Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze mają prawo zgłaszać na ręce Zarządu dodatkowe sprawy na porządek dzienny do dn. 18 października 1930 r.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

**Cukrowni i Rafinerji
„BOROWICZKI”**

niniejszym zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 27 października 1930 r. o godz. 5 po poł.** w lokalu Związku Zawodowego Cukrowni przy ul. Moniuszki 11. w Warszawie odbędzie się

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów**

z następującym porządkiem:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki za rok operacyjny 1929/30 oraz rozpatrzenie protokołu Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu Spółki na dz. 30 czerwca 1930 r., udzielenie Zarządowi pokwitowania z czynności i podział zysków;
- 4) Zatwierdzenie budżetu, planu działania na rok operacyjny 1930/31, udzielenie Zarządowi prawa kredytowania się i przekroczenia budżetu o 20% oraz przeniesienia z jednej pozycji na drugą;
- 5) Wybór członków Zarządu na miejsce ustępujących;
- 6) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

ZARZĄD

Warszawskiego Towarzystwa Fabryk Cukru, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że zwołane na dz. 3 października r. b. Nadzwyczajne Ogólne Zebranie, z powodu niezłożenia przez PP. Akcjonariuszów do dn. 26 września 1930 r. wymaganej liczby akcji oraz nieprzybycia w dn. 3 października r. b. przepisanej § 38 statutu liczby akcjonariuszów, do skutku nie doszło.

POWTÓRNE NADZWYCZAJNE OGÓLNE ZEBRANIE

zgodnie z § 38 statutu, odbędzie się w **dn. 22 października 1930 r., o godz. 3 po poł.**, w lokalu biura Zarządu przy ul. Krakowskie-Przedmieście Nr. 7, z tym samym porządkiem dziennym, a mianowicie:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Zmiana statutu Towarzystwa i jego uzgodnienie z przepisami prawa o Spółkach Akcyjnych (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39 z dn. 26 marca 1928 r.);

Powtórne to Nadzwyczajne Ogólne Zebranie będzie prawomocne bez względu na liczbę złożonych akcji i obecnych na tem Zebraniu Akcjonariuszów.

Właściciele akcji na okaziciela, zamierzający uczestniczyć w tem Nadzwyczajnym Ogólnym Zebraniu, zechcą — stosownie do § 30 Statutu — co najmniej na 7 dni przed terminem Zebrania złożyć w biurze Zarządu swe akcje, względnie świadectwa zastawowe lub depozytowe polskich instytucji kredytowych, państwowych lub akcyjnych. W świadectwach tych powinny być oznaczone numery akcji, będących przedmiotem zastawu lub depozytu.

Właściciele akcji imiennych korzystają z prawa obecności i głosu na Nadzwyczajnym Zebraniu, o ile zostali zarejestrowani w księgach Spółki jako akcjonariusze, co najmniej na miesiąc przed terminem Nadzwyczajnego Zebrania.

Składanie akcji imiennych nie jest wymagane.

„BABINO-TOMACHOWSKA CUKROWNIA”, S. A.

Bilans na dz. 30 kwietnia 1930 r.

AKTYWA	zł
Nieruchomości	3,052.756'25
Ruchomości	514.807'03
Kasa	3.606'12
Materiały i produkty	418.227'51
Papiery wartościowe	3.600'00
Dłużnicy	2,414.463'42
Weksle plantatorskie kaucyjne	1.112.403'00
Cukier, melas i wytloki	3,450.603'01
	<u>10,970.466'34</u>

PASYWA	zł
Kapitał zakładowy	840.000'00
Kapitał zapasowy	22.370'60
Kapitał amortyzacyjny	783.394'00
Akcyza	769.114'50
Wierzyciele	7,126.232'46
Kaucje wekslowe plantatorskie	1,412.403'00
Zysk za okres 1928/29	14.586'81
Niepodjęta dywidenda	2.325'00
Zysk	39'97
	<u>10,970.466'34</u>

Rachunek Strat i Zysków

Strata na dzierżawieniu folwarku Buhryń	29.800'31
Strata na padłych koniach i 1 wolu	1.144'29
Różne podatki	67.176'21
Zysk	39'97
	<u>98.160'78</u>
Zysk na kampanji 1929/30	68.835'47
Cukier 1928/29 — zysk na remanencie	29.325'31
	<u>98.160'78</u>

ZARZĄD

„Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki”

S. A.

podaje do wiadomości, iż

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów zgodnie z § 21 Statutu, odbędzie się w **dn. 29 października 1930 r. o godz. 17^{1/2}** w lokalu Spółki, ul. Marszałkowska 46, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz R-ku Strat i Zysków za 1929 r.;
- 4) Udzielenie absolutorjum Zarządowi;
- 5) Powzięcie uchwały o sposobie pokrycia strat;
- 6) Uzupelniające wybory do Rady Nadzorczej;
- 7) Upoważnienie Zarządu do zaciągania dalszych kredytów;
- 8) Zatwierdzenie zapisanych na rzecz Banku Gospodarstwa Krajowego kaucji w sumie zł 3,500.000 (trzy miliony pięćset tysięcy) w złocie i zł 2,000.000 (dwa miliony) w złocie oraz ustanowionego zastawu na towarach wartości zł 1,800.000 na rzecz Banku Gospodarstwa Krajowego w zamkniętych magazynach;
- 9) Reasumpcja uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 18/XII 1928 w sprawie podziału nadwyżki waloryzacyjnej w myśl żądań Ministerstwa Przemysłu i Handlu;
- 10) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży: a) pozostałej ilości działek gruntowych w Zawierciu pod nazwą „Staw”, b) gruntów, zajętych pod ekspedycję w Zawierciu, c) gruntów folwarcznych;
- 11) Zmiana brzmienia § 3 Statutu Spółki;
- 12) Wolne wnioski.

Warszawa, dn. 6/X 1930

Zarząd

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

„ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORCÓW GORZELN ROLNICZYCH”, S. A. WE LWOWIE

odbędzie się w **dn. 27 października 1930 r., o godz. 17** w lokalu Spółki we Lwowie, przy ul. 3 Maja Nr. 16, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie protokołu z Walnego Zgromadzenia z dn. 20 stycznia 1930 r.;
- 2) Sprawozdanie Dyrekcji i przedłożenie bilansu z 1929/30 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Udzielenie absolutorjum Dyrekcji za czas od 1/X 1929 do 30/VI 1930 r.;
- 5) Rozdział zysków;
- 6) Wylosowanie 1/3 części członków Rady Nadzorczej i wybór nowych członków;
- 7) Wybór 3 rewizorów i 2 zastępców;
- 8) a) Podwyższenie kapitału akcyjnego z zł 300.000 — na zł 500.000 —, t. j. o zł 200.000 —, przez wydanie 2.000 sztuk akcji gotówką i pełnowpłacić się mających, imiennych, wartości nominalnej

po zł 100 —, po określić się mającej cenie emisyjnej.
b) Zmiana § 3 ust. 1 statutu, który otrzyma brzmienie: Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 500.000 — i podzielony jest na 5.000 sztuk akcji po zł 100 —;

- 9) Zmiana § 40 statutu, który otrzyma brzmienie: Rok obrotowy Spółki rozpoczyna się 1 lipca, a kończy 30 czerwca każdego roku;
- 10) Wolne wnioski Akcjonariuszów, które zostaną ogłoszone nie później, jak na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni — w myśl § 13 statutu — przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem zawiadomić o tem Spółkę.

Lwów, dn. 4 października 1930 r.

Cieński

Prezes Rady Nadzorczej

Drukarnia Kujawska, S. A.

Bilans na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY	zł
Kasa	1.019'73
P. K. O. Poznań	3.254'56
Dłużnicy	43.503'79
Materiały	49.917'80
Maszyny	189.838'42
Czcionki	30.323'93
Nieruchomość	70.530'00
Samochody	24.731'70
Urządzenie biurowe	1.329'20
Urząd. introligatorni	5.497'75
Papiery wartościowe	996'78
Udziały	143'28
	<hr/>
	421.086'94

STAN BIERNY	zł
Banki	23.946'84
Wierzyciele	36.667'68
Akcepty	15.000'00
Kapitał akcyjny	160.000'00
Fundusz zasobowy	6.351'00
Fundusz emerytalny	9.093'37
Fundusz amortyzacyjny	130.840'92
Fundusz nadzwyczajny	18.308'24
Dywidenda	1.811'53
Sumy przechodnie	6.298'46
Zysk bilansowy	12.768'90
	<hr/>
	421.086'94

Rachunek Zysków i Strat

WINIEN	
Koszty Dziennika	179.149'78
Koszty handlowe	62.233'91
Odsetki	10.519'60
Utrzymanie samochodów	4.616'04
Utrzymanie maszyn	6.775'18
Utrzymanie nieruchomości	1.673'18
Wątpliwe pretensje	6.282'55
Odpisy z maszyn	22.780'38
" z czcion.	7.580'98
" z nieruch.	2.821'20
" z samoch.	6.182'92
" z urządz.	79'74
" z introligat.	549'78 = 39.995'00
Zysk bilansowy	12.768'90
	<hr/>
	324.014'14
	<hr/>
MA	
Produkcja	55.867'37
Wydawnictwo	268.146'77
	<hr/>
	324.014'14

Rada Nadzorcza: Edward Pawłowski, prezes
Zarząd: Kazimierz Ziętowski
Inowrocław, dn. 25 września 1930 r.

Powyższy bilans oraz rachunek zysków i strat sporządzony jest na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg handlowych i inwentur, co niniejszym poświadczam

„PORADNIK”

Biurowo buchalteryjno-rewizyjne Stanisława Tyrchana, zaprzysiężonego rewizora ksiąg w Toruniu.

(-) St. Tyrchan

Zarząd Towarzystwa Akcyjnego Fabryk Ołówków „ST. MAJEWSKI i S-ka”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że wobec niedojścia do skutku Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, wyznaczonego na dz. 2 października r. b.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie

odbędzie się w drugim terminie w dn. 20 października r. b. o godz. 5 pp. w Warszawie przy ul. Wspólnej Nr. 10 m. 5 z porządkiem obrad, ogłoszonym dn. 9 września r. b. w Nr. 208 „Monitora Polskiego” i w Nr. 258 „Gazety Warszawskiej”.

Zgromadzenie to będzie prawomocne bez względu na ilość zgłoszonych akcji.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki Akcyjnej „EDWARD KRĘGLEWSKI” w Poznaniu

odbędzie się w sobotę dn. 25 października 1930 r. o godz. 12½ w lokalu Spółki w Poznaniu, przy ul. Szyperskiej Nr. 8.

Porządek obrad:

- 1) Zmiana statutu Spółki w myśl nowej Ustawy o Spółkach Akcyjnych z dn. 22/III 1928 r.;
- 2) Wybór członka Rady Nadzorczej;
- 3) Sprawa emerytalna;
- 4) Wolne głosy.

Rada Nadzorcza: Zarząd:
(-) S. Samulski (-) Edward Kręglewski

Poznań, dn. 3 października 1930 r.

ZARZĄD

Warszawskiej Fabryki Dywanów

„DYWAN”

S. A.

podaje do wiadomości Akcjonariuszów, iż w dn. 5 listopada 1930 r., o godz. 17, w lokalu Zarządu w Warszawie, przy ul. Marszałkowskiej 150, odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Uchwalenie nowego Statutu Spółki, uzgodnionego z rozporządzeniem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r.;
- 2) Wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariusze korzystają z prawa głosu na Zgromadzeniu Walnym, o ile najmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożą w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Marszałkowska 150, swe akcje, względnie świadectwa depozytowe lub zastawowe polskich instytucji kredytowych rządowych lub prywatnych, działających na mocy statutu, przez Rząd zatwierdzonych.

„Widzewska Manufaktura”, S. A. w Łodzi

Bilans na dz. 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY		zł	STAN BIERNY		zł
Nieruchomości		8,114.777 90	Kapitał zakładowy		31,250.000 00
Budowle		4,675.627 47	„ rezerwowo		4,803.155 70
Maszyny i urządzenia		51,281.848 36	„ amortyzacyjny		22,188.266 18
Wyroby i surowce (remanenty)		7,194.727 02	„ nadzwyczajny rezerwowo		5,794.815 25
Kasa		354.017 75	Fundusz dobroczynny		403.283 92
Weksle		606.851 26	Niepodniesiona dywidenda		4.294 70
Papiery wartościowe		142.597 50	Dług obligacyjny		54.003 12
Dłużnicy		9,334.750 10	Wierzyciele		11,810.865 95
		<u>81,705.197 36</u>	Zysk za rok 1929		<u>5,396.512 54</u>
					<u>81,705.197 36</u>
Dłużnicy depozytowi		875.815 50			
Depozyty na przechowaniu		37.100 00			
		<u>912.915 50</u>	Wierzyciele depozytowi		<u>912.915 50</u>

Rachunek Strat i Zysków

WINIEN		zł	MA		zł
Strata na dłużnik.		17.293 42	Osiągn. nadwyżka na papier. wartościow.		2.700 00
„ „ sprzedan. papier. wartościow.		9.375 00	Zysk na fabrykacji		10,252.412 92
Zagłone 2 prot.		410 20			
Wypłac. proc., dyskonto etc. zł 2,358.371 86					
Otrzym. . . . . zł 2,219.611 06		138.760 80			
Podatki		1,220.225 71			
Koszty ogólne		2,808.777 90			
Świadczenia socjaln.		663.757 35			
Zysk za rok 1929		5,396.512 54			
		<u>10,255.112 92</u>			<u>10,255.112 92</u>

„Widzewska Manufaktura”, S. A. w Łodzi

Zreasumowany Bilans na dz. 31 grudnia 1923 r.

STAN CZYNNY		zł	STAN BIERNY		zł
Nieruchomości		4,700.135 00	Kapitał zakładowy		16,800.000 00
Budowle		1,086.119 00	„ rezerwowo		748.931 59
Maszyny i urządzenia		18,040.952 00	„ amortyzacyjny		1,312.639 30
Wyroby i surowce (remanenty)		13,032.554 72	Fundusz dobroczynny im. J. Kunitzera		403.283 92
Kasa		138.758 03	Dług obligacyjny		216.040 00
Weksle		313.344 66	Niepodniesiona dywidenda		4.294 70
Papiery wartościowe		3 18	Akcepty		2,426.395 58
Efekty		2 73	Kredyt eksportowy		8,658.996 41
Dłużnicy		3,250.458 05	Wierzyciele		11,291.904 42
Strata		1,300.158 55			
		<u>41,862.485 92</u>			<u>41,862.485 92</u>

Amortyzacja

25% od wymierzonego przez Izbę Skarbową dochodu . . . . . zł 5,250.557 19 = zł 1,312.639 30

„Widzewska Manufaktura”, S. A. w Łodzi

Zreasumowany Bilans na dz. 31 grudnia 1924 r.

STAN CZYNNY		zł	STAN BIERNY		zł
Nieruchomości		4.700.135'00	Kapitał zakładowy		16.800.000'00
Budowle		1.503.497'96	„ rezerwowy		748.931'59
Maszyny i urządzenia		19.215.324'69	„ amortyzac. z 1923 r.	1.312.639'30	
Wyroby i surowce (remanenty)		10.590.211'43	„ „ z 1924 r.	1.981.672'39	3.294.311'69
Kasa		180.677'70	Fundusz dobroczynny im. J. Kunitzera		403.283'92
Weksle		962.850'67	Dług obligacyjny		210.309'37
Papiery wartościowe		984.970'98	Niepodniesiona dywidenda		4.294'70
Dłużnicy		3.755.631'23	Akcepty		2.744.410'13
Rachunek Strat i Zysków:			Wierzyciele		21.360.234'55
strata z 1923 r.	1.300.158'55				
„ z 1924 r.	390.645'35				
„ z 1924 r. am.	1.981.672'39	2.372.317'74			
		3.672.476'29			
		<u>45.565.775'95</u>			<u>45.565.775'95</u>

Amortyzacja

	zł
Od budynków 4% od zł 1.503.497'96	60.139'92
Od maszyn 10% od zł 19.215.324'69	1.921.532'47
	<u>1.981.672'39</u>
Amortyzacja za 1923 r.	1.312.639'30
	<u>3.294.311'69</u>

Rachunek Strat i Zysków

	zł
Amortyzacja	3.294.311'69
Plus strata za 1924 r.	378.164'60
Strata	<u>3.672.476'29</u>

„Widzewska Manufaktura”, S. A. w Łodzi

Zreasumowany Bilans na dz. 31 grudnia 1925 r.

STAN CZYNNY		zł	STAN BIERNY		zł
Nieruchomości		4.700.135'00	Kapitał zakładowy		16.800.000'00
Budowle		1.612.388'68	„ rezerwowy		370.766'99
Maszyny i urządzenia		19.789.477'14	„ amortyz. za lata 1923/24	3.294.311'69	
Wyroby i surowce (remanenty)		19.820.276'13	„ „ z 1925 r.	2.043.443'25	5.337.754'94
Kasa		111.000'03	Wpłata na V emisję		6.000.000'00
Weksle		1.054.852'02	Fundusz dobroczynny im. J. Kunitzera		403.283'92
Papiery wartościowe		576.629'39	Dług obligacyjny		206.798'17
Dłużnicy		5.285.789'82	Niepodniesiona dywidenda		4.294'70
Rachunek Strat i Zysków:			Wierzyciele		28.649.175'81
strata z lat 1923/24	3.672.476'29				
„ z 1925 r.	2.043.443'25				
Zysk	516.228'62				
przen. z					
kap. rez.	378.164'60	894.393'22	1.149.050'03	4.821.526'32	
		<u>57.772.074'53</u>			<u>57.772.074'53</u>

Amortyzacja

	zł
Od budynków 4% od zł 1.612.388'58	64.495'54
Od maszyn 10% od zł 19.789.477'14	1.978.947'71
	<u>2.043.443'25</u>
Amortyzacja za lata 1923/24	3.294.311'69
	<u>5.337.754'94</u>

Rachunek Strat i Zysków

	zł
Amortyzacja	5.337.754'94
Minus zysk	516.228'62
	<u>4.821.526'32</u>

**FABRYKA LAMP, BRONZÓW i WYROBÓW METALOWYCH
„JAN SERKOWSKI”, S. A.**

Bilans sporządzony na dz. 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY

zł

Nieruchomość	1.157.941 ⁸⁴
Maszyny, narzędzia i urządz.	326.906 ⁷⁷
Materiały surowe i pomocnicze	82.415 ¹²
Towary gotowe i półwyroby	249.148 ⁵²
Dłużnicy	325.475 ⁰⁸
Kasa	16.897 ⁰²
Strata	16.775 ⁴⁷
	<u>2.175.559⁸²</u>

STAN BIERNY

Kapitał akcyjny	840.000 ⁰⁰
„ zapasowy	42.743 ¹²
„ amortyzacyjny	339.930 ⁵⁷
Wierzyciele	952.886 ¹³
	<u>2.175.559⁸²</u>

Rachunek Zysków i Strat

STRATY

Robocizna	315.894 ⁹²
Świadczenia socjalne	54.205 ⁹¹
Podatki	56.909 ⁴¹
Opłaty stemplowe	3.503 ⁰¹
Koszty ogólne	420.068 ⁵⁴
	<u>870.581⁷⁹</u>

ZYSKI

Zysk na produkcji	852.085 ³⁶
Różne dochody	1.720 ⁹⁶
	<u>853.806³²</u>

Zarząd

**Towarzystwa dla Handlu i Przemysłu
„TECHNOSTANDARD” B-cia MENN, S. A.
w Warszawie**

niniejszem zawiadamia, że w dn. 25 października 1930 r. o godz. 4 po poł. w lokalu Spółki przy ul. Marszałkowskiej Nr. 86 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Powiększenie kapitału do kwoty zł 1.000.000⁰⁰ (zł jeden milion) drogą wypuszczenia II emisji akcji na kwotę zł 500.000 (zł pięćset tysięcy) z wyłączeniem prawa poboru dla poprzednich akcjonariuszy;
- 3) Upoważnienie Zarządu do dalszego powiększenia kapitału drogą wypuszczenia III emisji akcji na kwotę zł 500.000 (zł pięćset tysięcy) z prawem poboru dla posiadaczy akcji I i II emisji;
- 4) Wybór do Władz Spółki;
- 5) Zmiana brzmienia firmy;
- 6) Wolne wnioski.

Posiadacze akcji na okaziciela, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożyć swoje akcje, lub świadectwa depozytowe instytucji bankowych krajowych w Zarządzie Spółki.

Z A R Z A D

Cukrowni i Rafinerji „ZBIERSK”

S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 10 listopada 1930 r. o godz. 5 po poł., odbędzie się w Warszawie, w biurze Zarządu, przy ul. Mokotowskiej 25

**Zwyczajne Walne gromadzenie
Akcjonariuszów**

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego;
- 1) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu za rok operacyjny 1929/30 i udzielenie Zarządowi absolutorjum;
- 5) Uchwalenie budżetu na 1930/31 r.;
- 6) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach, z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych, oraz zatwierdzenie już dokonanych w roku bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 7) Zmiana Statutu Spółki (Rozp. Prezydenta Rzpl. z dn. 22 marca 1928 r.);
- 8) Wynagrodzenie Władz Spółki;
- 9) Wybory Władz Spółki;
- 10) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w terminie ustawowym.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

Dom Mód „Bogusław Herse”

S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 3 listopada 1930 r. o godz. 8 wieczorem w lokalu Spółki, przy ul. Marszałkowskiej 150, w Warszawie, odbędzie się

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za 1929/30 r. i rozdział zysku;
- 2) Budżet na 1929/30 r.;
- 3) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wybór 1 członka Zarządu;
- 5) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 6) Upoważnienie Zarządu do nabywania, sprzedawania i hipotecznego obciążania nieruchomości;
- 7) Zatwierdzenie zmienionego Statutu Spółki, uzgodnionego z przepisami prawa o spółkach akcyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1928, poz. 383).

RADA ZAWIADOWCZA

„Lesienickiej Fabryki
Drożdży Prasowanych i Spirytusu“

S. A. W LESIENICACH POD LWOWEM

zwołuje niniejszem

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszów, które odbędzie się w **dn. 4 listopada 1930 r., o godz. 4 po poł.** w sali konferencyjnej Banku Dyskontowego Warszawskiego, oddział we Lwowie, przy ul. 3 Maja 14 (wejście od ul. Kościuszki 7), z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Powzięcie uchwały celem uzgodnienia dotychczasowego statutu Spółki z przepisami nowego prawa o spółkach akcyjnych według rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1928, poz. 383).

Celem wykonania prawa głosowania na Walnym Zgromadzeniu należy najpóźniej na 8 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożyć akcje (do których nie muszą być dołączone arkusze kuponowe), uzasadniające prawo głosu, w Kasie Spółki w Lesienicach pod Lwowem, lub też w Banku Dyskontowym Warszawskim, Oddz. we Lwowie.

Prawo głosowania może być wykonane osobiście lub przez pełnomocnika bez względu na to, czy tenże jest akcjonariuszem lub nie.

Pełnomocnictwo inno być pisemne.

„Syndykat Rolniczy Częstochowski“, S. A.

Bilans w dn. 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA	zł
Gotowizna w kasie Centrali i Oddziałów	4.282'40
Banki	8.411'41
Dłużnicy	497.526'76
Towary	405.936'93
Nieruchomości	545.493'64
Inwentarz martwy i żywy	44.755'16
Papiery procentowe	41.616'39
Weksle	84.276'35
Sumy przechodnie	16.535'57
Akcje depozytowe członków Zarządu	10.000'00
	<u>1.658.834'61</u>

PASYWA	zł
Banki	23.728'22
Wierzyciele	955.337'94
Sumy przechodnie	26.635'49
Akcje depozytowe członków Zarządu	10.000'00
Niepodjęta dywidenda	3.707'99
Akcepty	13.189'40
Kapitał akcyjny	400.000'00
Kapitał zapasowy	78.180'16
Kapitał amortyzacyjny	143.366'86
Zysk	4.688'55
	<u>1.658.834'61</u>

Rachunek Strat i Zysków

DEBET	zł
Koszty handlowe	304.645'72
Opłacone podatki	86.331'51
Mniej wydzielona rezerwa z zysku za 1928 r.	18.022'53
Procenty	44.789'52
Amortyzacja nieruchomości i inwentarza żywego	14.191'83
Odpisano z rachunku dłużników	10.781'94
Zysk	4.688'55
	<u>447.406'54</u>

KREDYT

Zysk brutto na towarach i dochód z nieruchomości	398.910'87
Prowizje	47.176'92
Wpływy z odpisanych na straty dłużników w latach ubiegłych	1.418'75
	<u>447.406'54</u>

Syndykat Rolniczy Częstochowski, S. A.

(—) B. Szprynger

Fabryka Środków Kawowych „HENRYKA FRANCKA SYNOWIE“, S. A., Skawina

Zamknięcie roczne per 30 czerwca 1930 r.

AKTYWA	zł	PASYWA	zł
Gotówka	11.290'87	Kapitał akcyjny	6.000.000'00
Papiery wartościowe, weksle i czeki	359.223'97	Fundusz rezerwowy	674.497'13
Pretensje	5.228.098'37	Długoterminowe długi	3.100.171'87
Zapasy	6.440.862'72	Krótkoterminowe długi	8.802.707'47
Urządzenia	4.090.189'03	Czysty zysk	859.776'83
Nieruchomości	3.307.488'34		
	<u>19.437.153'30</u>		<u>19.437.153'30</u>

Rachunek Zysku i Strat per 30 czerwca 1930 r.

WINIEN	zł	MA	zł
Amortyzacja	605.275'12	Przebieśnienie zysku z dn. 30 czerwca 1929 r.	6.852'03
Zużycie	8.075.856'56	Utarg	18.940.707'47
Koszty fabryczne i administracyjne	9.405.650'99		
Czysty zysk	859.776'83		
	<u>18.947.559'50</u>		<u>18.947.559'50</u>

Z A R Z Ą D

Towarzystwa Akcyjnego Fabryki Czekolady, Kakao i Cukierków

„JAN FRUZIŃSKI“, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

**Zebranie Ogólne Akcjonariuszów
Towarzystwa**

odbędzie się w dn. 28 października 1930 r., o godz. 16 w sali sesjonalnej Zarządu, w domu przy ul. Chocimskiej Nr. 5.

Porządek obrad obejmuje:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1929/30;
- 3) Pokwitowanie Władz Spółki z czynności za rok sprawozdawczy;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na rok 1930/31 oraz określenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej na tenże rok;
- 5) Podwyższenie kapitału zakładowego Towarzystwa;
- 6) Upoważnienie Zarządu do przeprowadzenia zmian w statucie Towarzystwa w związku z podwyż. ze niem kapitału zakładowego oraz w kierunku uzgodnienia statutu z wymaganiami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. (Prawo o spółkach Akcyjnych);
- 7) Upoważnienie Zarządu do nabywania, sprzedaży, zastawiania, wydzierżawiania i obciążania nieruchomości w roku 1930/31 i zatwierdzenie transakcyj, dokonanych w roku 1929/30;
- 8) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wolne wnioski.

Warszawa, dn. 2/X 1930 r.

XII Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
Spółki Akcyjnej

„Kolej Lokalna Lwów-Podhajce“

odbędzie się w dn. 25 października 1930 r. o godz. 11 przed poł. we Lwowie, ul. Andrzeja Potockiego 11 (parter) z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu z czynności i przedłożenie rachunku za okres obrachunkowy 1929/30, oraz sprawozdanie Komisji Rewizyjnej o tem zamknięciu;
- 2) Oznaczenie wynagrodzenia członków Rady Zawiadowczej wzgl. Rady Nadzorczej i znaczka obecności za okres 1930/31 r.;
- 3) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej.

Prezes Rady Zawiadowczej

Dr. Stanisław Dąbski wł. r.

Belgijska Spółka Akcyjna

Société Industrielle et Commerciale des anciens Etablissements

„EMILE HAEBLER“

Tow. Akc. Przemysłowe i Handlowe dawnych przedsiębiorstw

„EMILA HAEBLERA“

(BRUKSELA)

Uprasza się PP. Akcjonariuszów i posiadaczy udziałów założycielskich o wzięcie udziału w

ZWYCZAJNEM WALNEM ZGROMADZENIU

które się odbędzie we wtorek, dn. 18 listopada 1930 r. o godz. 15 w siedzibie Towarzystwa w Brukseli, 42, Avenue des Arts.

Porządek dzienny:

- 1) Sprawozdanie Rady Administracyjnej i Kolegium Komisarzy z działalności w roku operacyjnym 1929/1930;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, oraz rachunku strat i zysków po dz. 30 czerwca 1930 r.;
- 3) Zwolnienie administratorów i komisarzy;
- 4) Ustalenie wynagrodzeń administratorów i komisarzy za rok operacyjny 1930/31;
- 5) Wybory w myśl statutu towarzystwa.

Zgodnie z artykułem 25 Statutu Towarzystwa, PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w powyższem zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub udziały założycielskie (parts de fondateur):

- w Brukseli — w siedzibie towarzystwa, 42, Avenue des Arts,
— u „Société Générale de Belgique“ i w jej filji, 48, rue de Namur (dawniejszy Banque d'Outremer),
w Łodzi — w siedzibie eksploatacji towarzystwa, ul. Pusta Nr. 9,
w Amsterdamie — w „Amsterdamsche Bank“.

Rada Zawiadowcza

„ŚLĄSKIEGO ZAKŁADU KREDYTOWEGO“, S. A.

w Bielsku

zawiadamia, że w dn. 12 listopada 1930 r. o godz. 12 w poł. odbędzie się w sali posiedzeń Banku w Bielsku, przy ul. Kolejowej 16

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszów Banku o następującym porządku dziennym:

- 1) Podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 500.000, z kwoty zł 2.500.000 na kwotę zł 3.000.000, drogą emisji 5.000 sztuk akcji, po zł 100 nominalnej wartości każda;
- 2) Zmiana odnośnego paragrafu statutu Banku.

Pięć akcji daje prawo do jednego głosu. Prawo głosowania na Nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniu przysługuje tym akcjonariuszom, którzy najpóźniej na osiem (8) dni przed Nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniem złożą swoje akcje w Śląskim Zakładzie Kredytowym, Spółce Akcyjnej w Bielsku, Banku Dyskontowym Warszawskim w Warszawie, Akcyjnym Banku Hipotecznym we Lwowie oraz Oddziałach tych instytucyj. Prawo głosowania wolno wykonywać osobiście lub przez pełnomocnika.

Rada Zawiadowcza

„ŚLĄSKIEGO ZAKŁADU KREDYTOWEGO“, S. A.
w Bielsku

Cukrownia i Rafinerja „Przeworsk”, S. A. w Przeworsku

podaje do wiadomości, że uchwałą Walnego Zgromadzenia z dn. 29 grudnia 1924 r., zaświadczoną przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu w dn. 4 maja 1925 r. Nr. OSP 187. Spr. Nr. 518, kapitał akcyjny Spółki przewalutowany został na zł 5.500.000.— (zł pięć milionów pięćset tysięcy), rozdzielony na 11.000 (jedenaście tysięcy) sztuk akcji, po zł 500.— (zł pięćset) wartości nominalnej każda.

Na tej zasadzie zarządza się przestemplowanie wszystkich tak imiennych, jak okaziejskich akcji o wartości nominalnej jednej akcji Mp. 4.000.— na akcje złotowe o wartości nominalnej jednej akcji zł 500.— (zł pięćset).

Przestemplowanie skuteczniac będzie Zarząd Spółki w Przeworsku w czasie od dnia niniejszego ogłoszenia do dn. 1 marca 1931 r.

Do wymiany przedstawić należy tedy akcje markowe, zawierające arkusz kuponowy z talonem i wszystkimi kuponami od bieżącego począwszy. Akcje markowe wraz z arkuszami kuponowymi przedkładać lub nadsyłać na-

leży do przestemplowania z konsygnacją, zawierającą: imię, nazwisko i miejsce zamieszkania wymieniającego, ilość sztuk z numerami akcji w porządku arytmetycznym, dokładny adres, pod jakim mają być wysłane wzamian akcje złotowe, oraz oświadczenie przyjęcia przez wymieniającego tak wszelkiej odpowiedzialności za przedłożone akcje markowe, jak i zobowiązanie złożenia Spółce innych akcji prawdziwych, w razie gdyby między przedłożonymi akcjami markowymi znajdowały się akcje zamortyzowane lub nieautentyczne. Akcje będą odsyłane po przestemplowaniu jako przesyłka wartościowa, atoli na koszt i ryzyko adresata. Formularze konsygnacji ze wskazówkami wypełnienia, wydaje i przesyła Spółka na koszt i niebezpieczeństwo właścicieli.

Tytułem zwrotu wydatków, z przestemplowaniem połączonych, należy uiścić wraz z akcjami, do zmiany przedłożonymi, kwotę 50 od 1 akcji. Jakikolwiek dalsze koszty i należności prócz portorjów, nie będą pobierane.

Przeworsk, dn. 4 października 1930 r.

ZARZĄD

Akcyjnego Towarzystwa Przemysłowego

„MARKUS KOHN”

w Łodzi

zawiadamia, że

**Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów**

odbędzie się w dn. 8 listopada 1930 r. o godz. 17 w siedzibie Zarządu w Łodzi, przy ul. Łakowej Nr. 5, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego Zebrania;
- 2) Zmiana Statutu i uzgodnienie go z nowym prawem o spółkach akcyjnych (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39, poz. 383);
- 3) Powiększenie kapitału akcyjnego przez wypuszczenie nowej emisji akcji;
- 4) Wolne wnioski.

W razie niedojścia do skutku Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w wyżej wskazanym terminie, zebranie to odbędzie się w terminie powtórny w dn. 22 listopada 1930 r. o godz. 17 w tymże lokalu z tym samym porządkiem dziennym. Uchwały tego zgromadzenia będą prawomocne bez względu na liczbę zgłoszonych akcji.

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Grójeckiej”

S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, iż w dn. 4 listopada 1930 r. o godz. 14, w Grójcu, w lokalu „Spółdzielni Rolniczej Warszawskiej”, Radomska 7, odbędzie się

**Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów Spółki**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawa wydzierżawienia młyna;
- 3) Zatwierdzenie bilansu otwarcia na dzień 1/VII 1929 r.;
- 4) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć swoje świadectwa tymczasowe, lub kwity depozytowe, najpóźniej do dn. 28 października 1930 r. włącznie, w biurze Zarządu S. A. „Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Grójeckiej” w Grójcu.

ZARZĄD TOWARZYSTWA

„Przemysł Tłuszczowy Schicht“

S. A.

podaje do wiadomości, że na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia firmy „Przemysł Tłuszczowy Schicht”, S. A. z dn. 23 września 1930 r., jak również uchwały Walnego Zgromadzenia S. A. „Sunajt” — Warszawa z dn. 6 października 1930 r. wymienione Spółki zamierzają zfusionować się na następujących warunkach:

- 1) Spółką przejmującą będzie „Przemysł Tłuszczowy Schicht”, S. A., Spółką przejętą — „Sunajt”, S. A.;
- 2) Fuzja dokonana będzie na podstawie bilansu S. A. „Sunajt” na dz. 30 września 1930 r.;
- 3) Akcjonariusze S. A. „Sunajt” otrzymają bezpośrednio od zarządu S. A. „Schicht” akcje nowej emisji w stosunku 1 akcja firmy S. A. „Schicht” wartości nominalnej zł 100— za 1 akcję firmy S. A. „Sunajt” wartości nominalnej zł 100—, z prawem do dywidendy od dn. 1 stycznia 1931 r.

**PRZEMYSŁ TŁUSZCZOWY
SCHICHT, S. A.**

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

PRZEMYSŁ GUMOWY

„ARDAL“

W LIDZIE

zawiadamia wszystkich Akcjonariuszów Spółki, że
**Zwyczajne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów**

odbędzie się w Lidzie, przy ul. Fabrycznej w własnym gmachu, w dn. 30 października 1930 r. o godz. 5 wieczorem z następującym porządkiem dziennym obrad:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu ze swej działalności;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie Bilansu za rok 1929/30, oraz Rachunku Strat i Zysków;
- 5) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Upoważnienie Zarządu do kupna placu obszarem 1.086 m. kw.;
- 7) Powiększenie kapitału zakładowego;
- 8) Wolne wnioski.

Uwaga I. — Akcjonariusze, pragnący wystąpić z jakimś wnioskiem własnym, winni zgłosić swój wniosek Zarządowi przynajmniej na dni 14 przed datą odbycia Walnego Zgromadzenia.

Uwaga II. — Akcjonariusze, życzący przyjąć udział w tem Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje w Zarządzie Spółki przynajmniej na dni 7 przed datą odbycia Walnego Zgromadzenia.

PIERWSZA KRAJOWA FABRYKA TUBEK METALOWYCH „STANIOLA“, S. A.

niniejszem zawiadamia, że

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się w dn. 5 listopada 1930 r. o godz. 11 rano w kancelarii notariusza J. Siennickiego, Kapucyńska Nr. 6 w Warszawie.

Porządek obrad:

- 1) Zmiana Statutu oraz uzgodnienie go z przepisami obowiązującego prawa o spółkach akcyjnych;
- 2) Wolne wnioski.

WYCINKI

Z GAZET I CZASOPISM CAŁEGO ŚWIATA
W KAŻDEJ ŻĄDANEJ SPRAWIE

**JAKO NAJLEPSZE ŹRÓDŁO
INFORMACYJ, NIEZBĘDNE
DLA WSZYSTKICH**

biur i instytucyj: państwowych, społecznych, kulturalnych, przemysłowych i handlowych oraz dla osób wszelkich zawodów, zbiera i na zamówienie dostarcza, tudzież załatwia prenumeraty dzienników i czasopism krajowych i zagranicznych

**I N F O R M A C J A
P R A S O W A
P O L S K A**

DYREKCJA i EKSPEDYCJA:

Warszawa, Bracka Nr. 5. Telef. 241-53

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH STOLICACH

„Czas to pieniądz“

jest hasłem kupca
i przemysłowca

które realizuje wszechstronne wykorzystanie lotnictwa handlowego w dziedzinie: podróży — wysyłki papierów handlowych — dostawy towarów. Polska sieć komunikacji powietrznej obejmuje miasta: Bydgoszcz — Katowice — Kraków — Lwów — Poznań — Warszawę — Gdańsk — Brno — Wiedeń — Galati — Bukareszt

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

**FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105**

**REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefon: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-1**

**Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy**

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

**OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-
LINE TECHNICZNA. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NA, LOTNICZA, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.**

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

**BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW**

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

ZAŁATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI
- 2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE NA RACHUNEK WŁASNY WALUT OBCYCH ORAZ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH I INNYCH
- 3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RODZAJU NALEŻNOŚCI
- 4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ ZAGRANICĄ POŁOŻONE
- 5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU WSZELKICH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW ORAZ KOSZTOWNOŚCI
- 6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ 7% LISTÓW ZASTAWNYCH, 7% OBLIGACJI KOMUNALNYCH, A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU 7½% OBLIGACJI BANKOWYCH. PAPIERY TE WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE ZAOPATRZONE SĄ WGWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

KAPITAŁY WŁASNE WYNOSZĄ zł 208,000.000

19 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA